

16—19 mars

Debatter m. m.

Onsdagen den 17 mars

Sid.

Hans Maj:t Konungens tack med anledning av Riksdagens kondoleans vid Hennes Maj:t Drottningens frånfälle	7
Kommunala renhållningsavgifter	8
Anslag under tionde huvudtiteln:	
Bidrag till företagareföreningar m. fl.	9
Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	21
Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor ...	32
Bidrag till varudeklarationsnämnden	37
Fonden för idrottens främjande	40
Fonden för friluftslivets främjande	58
Om sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i Norrland ...	65
Statens hantverks- och industrilånefond	68
Om utökning av styrelsen för Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat, INFOR	71
Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål	72
Varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen	78
Beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem ..	81
Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.	87
Ändring i sekretesslagen	95
Om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa	96
Om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg	99
Ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen	101
Rätten att besluta om jaktvårdsområde	103
Om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle ..	104
Om åtgärder för att förebygga inbrottsstöld	105
Interpellation av herr Olsson, Johan, om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland	106

Fredagen den 19 mars

Sid.

Meddelande ang. enkla frågor:

av herr Adolffson om fast färjeförbindelse mellan Ystad och den polska hamnstaden Swinoujcie	110
av herr Nilsson, Ferdinand, ang. bidrag av automobilskattemedel till tunnelbanor	110

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 17 mars

Konstitutionsutskottets utlåtande nr 9, ang. kommunala renhållningsavgifter	8
— memorial nr 10, ang. vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna	9
— nr 11, ang. ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens löne delegation	9
— nr 12, ang. ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens krigsdelegation	9
Motion nr 640, av herr <i>Pettersson, Georg, m. fl.</i> , om ändringar i första kammarens ordningsstadga med anledning av riksdagens löne- och krigsdelegationer	9
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, ang. ändrad lydelse av 12 och 13 §§ lagen om val till riksdagen	9
Statsutskottets utlåtande nr 10, ang. utgifterna inom handelsdepartementets verksamhetsområde	9
— nr 30, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	72
Bevillningsutskottets betänkande nr 11, om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål, m. m.	72
— nr 12, ang. varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen ..	78
— nr 13, om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egnahem	81
— nr 14, om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.	87
Första lagutskottets utlåtande nr 10, ang. polisregister m. m.	95
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 8, ang. polisregister m. m. ..	95
Bevillningsutskottets betänkande nr 9, ang. polisregister m. m. ..	96
Andra lagutskottets utlåtande nr 19, ang. beräkningen av semester i vissa fall, m. m.	96
— nr 20, ang. vårdbidragen till handikappade barn	96
— nr 21, om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa	96
— nr 23, om kontroll av livsmedelsförsäljningen på båtar i inter-nordisk trafik	99
— nr 25, om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg ..	99

	Sid.
Tredje lagutskottets utlåtande nr 6, om inrättande av särskilda naturvårdsdomstolar, m. m.	101
— nr 8, ang. köp av skog på rot	103
— nr 9, ang. rätten att besluta om jaktvårdsområde	103
— nr 10, ang. företräde till bearbetning av stenkolsfyndigheter ..	104
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 5, om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle	104
— nr 6, om nya former för hedersbevisning för lång och trogen tjänst inom det statliga verksamhetsområdet	105
— nr 7, om inventering av vissa personalvårdande anordningar inom den statliga förvaltningen	105
— nr 8, om åtgärder för att förebygga inbrottsstöld	105
— nr 9, om bekämpande av narkotikahandeln	105

Tisdagen den 16 mars

Kammaren sammanträdde kl. 15.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 9 och den 10 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsman *Ragnar Valdemar Persson*, 98 10 24, Skärslidarna 8, Falkenberg, är fortsatt sjukskriven från den 1/2 till den 31/3 1965.

Länslasarettet, Varberg, den 11/3 1965.

Lars Ysander
underläkare

Herr Persson, Ragnar, beviljades fortsatt ledighet från riksdagsgöromålen för den i läkarintyget angivna tiden.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 78, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern.

Föredrogs Kungl. Maj:ts skrivelse nr 39, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, att första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 24 mars företaga val av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte tre suppleanter för dem.

Detta förslag antogs.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 44, angående bidrag till handelshamnar och farleder för budgetåret 1965/66, m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåge förslagsanslag till folkpensioner, till statsutskottet och i övrigt till lagutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 52, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem m. m.;

nr 53, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag; samt nr 56, angående anslag för budgetåret 1965/66 till barnmorskeläroanstalterna och statens sjuksköterskeskolor m. m.

Vid föredragning av bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från styrelsen för riksdagsbiblioteket inkommit framställning angående anordnandet av ett klipparkiv för riksdagens räkning, hänvisades framställningen till bankoutskottet.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial nr 8—13, statsutskottets utlåtanden nr 10 och 30, bevillningsutskottets betänkanden nr 9 och 11—14, första lagutskottets utlåtande nr 10, andra lagutskottets utlåtanden nr 19—21 samt 23 och 25, tredje lagutskottets utlåtanden nr 6 och 8—10 ävensom allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 5—9.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 46, med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.;

nr 48, med förslag till lag angående ändring i lagen den 9 juni 1950 (nr 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, m. m.;

nr 54, angående bemyndigande att försälja viss staten tillhörig fast egendom, m. m.;

nr 58, angående inköp av vissa kulturföremål; och

nr 80, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr förste vice talmannen avlämnade motioner:

dels nr 640, av herr *Pettersson, Georg, m. fl.*, om ändringar i första kammarens ordningsstadga med anledning av riksdagens löne- och krigsdelegationer,

dels ock

nr 641, av herr *Carlsson, Eric*,

nr 642, av herr *Jacobsson, Per, m. fl.*,

nr 643, av herr *Petersson, Bertil*, och herr *Larsson, Herbert*,

nr 644, av herr *Sundin*,

nr 645, av herr *Wikberg* och herr *Olsson, Erik*,

nr 646, av herr *Virgin m. fl.*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 30, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

På framställning av herr förste vice talmannen medgav kammaren, att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde konstitutionsutskottets utlåtande nr 8 och bevillningsutskottets betänkande nr 9 finge i nu nämnd ordning uppföras näst efter första lagutskottets utlåtande nr 10.

Tillika beslöts, på framställning av herr förste vice talmannen, att den nu av herr Georg Pettersson avlämnade motionen, nr 640, skulle sättas näst efter konstitutionsutskottets utlåtande nr 12 på samma föredragningslista.

Herr **CARLSSON, ERIC**, (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Jag hemställer, att motionstiden i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m., såvitt avser förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen samt framställningen om anslag till Folkpensioner, måtte utsträckas till det plenum, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa, detta enär propositionen i berörda delar hänvisar till motivering i proposition som väntas bli avlämnad först under morgondagen.

Denna hemställan bifölles.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.10.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 17 mars

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Från Hans Majestät Konungen hade inkommit detta brev, vilket nu av herr talmannen upplästes:

Till Första Kammarens Herr Talman

Jag får härmed anmoda Eder att till Riksdagens Första Kammare framföra mitt och de minas djupt kända tack för Riksdagens varma deltagande i vår djupa sorg. Jag får samtidigt uttala vårt tack för de varmhjärtade ord varmed Ni till Kammaren framfört sorgebudet om min gemåls frånfälle.

Stockholms slott den 16 mars 1965.

GUSTAF ADOLF

Uppläsningen åhördes av kammarens ledamöter stående.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, att första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som kommer att hållas onsdagen den 24 innevarande månad, företaga val av valmän och suppleanter för utseende av ej mindre fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret än även suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 72, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning; samt

nr 73, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning

av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 46, med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 48, med förslag till lag angående ändring i lagen den 9 juni 1950 (nr 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående bemyndigande att försälja viss staten tillhörig fast egendom, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 58, angående inköp av vissa kulturföremål.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 80, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, hänvisades propositionen, såvitt den avsåg jordbruksdepartementets verksamhetsområde, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet motionerna nr 641—646.

Ang. kommunala renhållningsavgifter

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 9, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunala renhållningsavgifter och dels i ämnet väckt motion.

Till konstitutionsutskottet hade den 10 februari 1965 hänvisats en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 21, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga i propositionen införd förslag till lag om kommunala renhållningsavgifter.

I propositionen hade föreslagits, att kommunerna skulle få rätt att enligt kommunal renhållningstaxa taga ut avgifter av enskilda, icke endast som hitills för hämtning av orenlighet och avfall utan också för avstjälningsplatser och i sopförbränningsanläggningar. Den årliga avgiftsökningen för den enskilde i kommuner, som utnyttjade den föreslagna rätten, beräknades till högst omkring 5 kronor per invånare och år.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat den till utskottet hänvisade motionen I: 639, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, vari hemställdts, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med avslag å motionen I: 639 och med bifall till propositionen nr 21, måtte antaga i utlåtandet införd förslag till lag om kommunala renhållningsavgifter.

Herr **ADOLFSSON** (k):

Herr talman! Denna regeringsproposition innehåller alltså förslag om att kommunerna skall få ta ut avgifter för oskadliggörande av avfall. På detta förslag har vi yrkat avslag i motion nr 639 i denna kammare.

Det tycks mig nu som om utskottet har tvingats till ett slags balansakt på såpad stång när det gäller att fälla ett avgörande i denna fråga. Utan att på

något som helst sätt antyda motionens motiveringar låter utskottet förstå att motionärerna nog i princip kan ha rätt i sina ståndpunkter och i sitt yrkande. Balansakten ändrar dock i ett bifall till den motsatta principens tillämpning, och det sker ju således på ännu en punkt utöver vad som tidigare har förevarit. Trots allt är jag inte beredd att betrakta detta piruetterande såsom enbart en lustighet, ty det är också någonting annat. Ur kommunalrättslig synpunkt är det starkt betänkligt enligt vår åsikt, och även enligt många andras åsikt, att ta ut avgifter för sådana allmänna kommunala angelägenheter av sanitär art som det här ju är fråga om, vilket också en hel del remissinstanser har framhållit när de har haft att ta ståndpunkt till det föreliggande förslaget.

Av utskottets utlåtande ser vi bl. a. att man faller tillbaka på att avsteg från principen om skattefinansiering av liknande kommunal verksamhet dock har förekommit tidigare. Då vill jag ha sagt, att det inte heller är enbart en lustighet att gjorda betänkliga avsteg från en riktig princip framställes såsom ett argument för ännu flera sådana avsteg. Borde man inte i stället överväga att gå den motsatta vägen och försöka eliminera det avsteg från en riktig princip som har gjorts bl. a. beträffande avloppstaxorna. Jag frågar mig: Måste det vara absolut nödvändigt att den ena felaktigheten ynglar av sig nya felaktigheter?

Jag skall inte fördjupa mig så särskilt mycket i ämnet, och jag kanske också får säga att jag visserligen finner att denna sak, materiellt sett, inte är överväldigande — och jag anser naturligtvis att världshistoriens förlopp inte rubbas av hur riksdagen kommer att besluta i denna angelägenhet — men vi ser detta som en viktig principfråga. Vi frågar oss när det skall sättas stopp för den bakåtgående rörelse som ett ökat avgiftsfinansierande av samhällsliga angelägenheter måste sägas vara. Det ligger ju också en orättvisa i att

avgiftsfinansiering befriar de s. k. juridiska personerna från att hjälpa till med att via skatterna finansiera denna samhällseliga sanitära uppgift. Detta betraktar vi också såsom varande av betydelse i sammanhanget.

Avgiftsmetoden medför vidare ytterligare höjning av hyreskostnaderna och naturligtvis ett administrativt krångel av stora dimensioner i samband med att avgiftsupptagandet organiseras och genomföres.

Herr talman! Av dessa skäl och av andra skäl som jag här har avstått från att redovisa ber jag att få yrka bifall till motionen nr 639 i första kammaren, innebärande ett yrkande om avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 21.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Utskottets ställningstagande har blivit bestämt därigenom att kommunerna redan äger rätt att ta upp avgifter för hämtning av orenlighet och avfall. Vad det här gäller är att man skall få rätt att ta ut avgift för att oskadliggöra detta avfall.

Därför yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets memorial nr 10, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

De i detta memorial införda vilande grundlagsändringsförslagen antogs.

Ang. kommunala renhållningsavgifter
Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets memorial:

nr 11, med förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens löne delegation; och

nr 12, med förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens krigsdelegation.

Vad utskottet i dessa memorial hemställt bifölls.

Vid föredragning av en av herr *Petersson, Georg*, m. fl. väckt motion, nr 640, om ändringar i första kammarens ordningsstadga med anledning av riksdagens löne- och krigsdelegationer, bifölls vad i motionen hemställdes.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 och 13 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—15

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. finge under budgetåret 1965/66 beviljas intill ett belopp av 55 000 000

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

kronor, dels ock till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt innebar bland annat,

att ramen för statlig garanti åt hantverks- och industriföretag m. m. skulle fastställas till oförändrat 55 miljoner kronor,

att såsom bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader under förevarande anslag skulle anvisas ett belopp av oförändrat 1 300 000 kronor, samt

att subventionsmedlen skulle ökas med 300 000 kronor till 800 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Erik Olsson* och *Wikberg* (I: 48) samt den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i Östersund m. fl. (II: 58), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. anvisa ett med 100 000 kronor förhöjt belopp såsom särskilt bidrag till företagareföreningen i Jämtlands län för stöd åt småföretagsamheten inom länet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson* m. fl. (I: 89) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Börjesson* i Falköping och *Sjönell* (II: 113), i vilka motioner, såvitt nu vore i fråga, föreslagits, att riksdagen skulle besluta att till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1965/66 skulle upptagas ett reservationsanslag av 3,7 miljoner kronor, varav för täckande av administrationskostnader 2,2 miljoner kronor samt för eventuella förluster, som icke borde belastas föreningarna, 1,5 miljoner kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Larfors* (I: 295) och den andra inom andra kammaren av herr *Nyström* m. fl. (II: 360), i vilka motioner anhållits att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2,4 miljoner kronor, varav 1,9 miljoner kronor till bidrag till administrationskostnader och 0,5 miljoner kronor till subventionsmedel;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mattsson* m. fl. (I: 296) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Umeå m. fl. (II: 359), i vilka motioner hemställts, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader anvisa ett reservationsanslag av 3 miljoner kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Strandberg* (I: 461) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren* m. fl. (II: 561), i vilka motioner yrkats att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag skulle till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2,5 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor till bidrag till administrationskostnader och 0,5 miljoner kronor till subventionsmedel.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, ävensom motionerna I: 48 och II: 58, I: 295 och II: 360, I: 296 och II: 359 samt I: 461 och II: 561,

a) medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

finge under budgetåret 1965/66 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kronor;

b) till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Bengtson, Per Jacobsson, Källqvist, Akerlund, Harry Carlsson, Strandberg, Johan Olsson, Bohman, Ståhl och Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Nihlfors, Björkman* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, ävensom motionerna I: 48 och II: 58, I: 295 och II: 360, I: 296 och II: 359 samt I: 461 och II: 561,

a) medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. finge under budgetåret 1965/66 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kronor;

b) till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kronor.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp):

Herr talman! I den till denna punkt fogade reservationen yrkas att anslaget till företagareföreningarnas administrationskostnader höjes med 500 000 kronor och hela anslaget som följd därav höjes till 2 600 000 kronor.

Den verksamhet som företagareföreningarna ute i länen bedriver är av utomordentligt stor betydelse för vårt näringsliv. I första hand är det de mindre och medelstora företagen, vilka i de flesta fall saknar kvalificerad personal, som anlitar den sakkunskap som företagareföreningarna kan ställa till förfogande.

Jag känner väl till ett samhälle, och jag önskar, herr talman, ta detta som exempel för att bevisa vad företagareföreningarna kan åstadkomma.

I detta samhälle bor cirka 8 000 människor, och de försörjer sig nästan helt på möbelindustrin som bedrivs i ett 70-tal fabriker. Denna från början hantverksmässiga verksamhet började som binäring till de många små jordbruken i bygden och växte sedan ut så att det i slutet av 1930-talet fanns cirka 200 mindre verkstäder inom samhället.

I dag är förhållandena helt andra. Om man undantar några få verkstäder, som fortfarande arbetar hantverksmässigt med service eller specialtillverkning, har en fullständig rationalisering genomförts under de senaste 15 åren. Nya och större fabriker har uppförts och moderna maskiner anskaffats, vilket gjort att en lönande tillverkning med avsättning även på den internationella marknaden för närvarande bedrivs. Att denna snabba omställning kunnat ske är till stor del länets företagareförenings förtjänst. Även andra faktorer har spelat in. Bland annat har den expertis som Sveriges möbelindustriförbund ställt till förfogande gjort en värdefull insats. Men företagareföreningens insatser har hjälpt många mindre företag, som varit på väg att ge upp i den alltmer hårdnande konkurrensen, att ta nya tag och i dag har fått en lönande tillverkning. Jag tar mig friheten att som exempel nämna att år 1963 ökade skattekonornas antal inom kommunen med inte mindre än 18 procent.

Herr talman! Jag har med detta velat göra gällande, att vad staten satsar för att företagareföreningarna på bästa sätt skall kunna fylla sin betydelsefulla uppgift är en investering av stort värde för hela landet. Då statsutskottets femte avdelning för något år sedan företog en studieresa genom Norrbotten, fick vi också bevis på vad företagareföreningens lyckats åstadkomma.

Då nu behov föreligger att bidraget till administrationskostnaderna höjs med 500 000 kronor, såsom föreslagits i reservationen, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Med instämmande i vad den föregående talaren här har yttrat vill jag framföra ytterligare några synpunkter i denna fråga.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att administrationsposten i anslagen till företagareföreningarna kvarstår med oförändrat belopp — det blir alltså inte någon höjning av innevarande års utgående anslag. I ett flertal motioner, även från socialdemokratiskt håll, har yrkats att administrationsposten skulle höjas, och man har motiverat detta bland annat med de automatiska ökningarna av löner och omkostnader. Man har också framhållit att många av företagareföreningarna behöver ökade personalresurser.

Man har i motionerna vidare konstaterat att företagareföreningarnas verksamhet ökar år från år. Föreningarnas verksamhet har ju i stort sett kunnat vidmakthållas tack vare att landstingen trätt hjälpsamt emellan. Sålunda ökades landstingsanslagen till företagareföreningarnas verksamhet från 1,7 miljon kronor för budgetåret 1963/64 till 2,5 miljoner kronor för budgetåret 1964/65. Motionärerna anser — och det tycker jag nog är välgrundat — att staten bör lämna de huvudsakliga anslagen till föreningarnas verksamhet.

Personligen har jag haft kontakt med företagareföreningarna i olika avseenden, och har jag funnit deras verksamhet av stort värde, bl. a. med hänsyn till deras rationaliseringsverksamhet.

Vi kräver i dag av företagsamheten ute i landet att den skall bedrivas på ett allt rationellare sätt. Många anser att företag som inte kan ge sin arbetskraft tillräcklig betalning inte har något berättigande. Jag menar att just företagareföreningarnas verksamhet på rationaliseringsområdet har stor betydelse för att stärka företagens möjligheter att hävda sig i konkurrensen med utlandet och betala sin arbetskraft tillfredsställande löner.

Jag anser också att företagareför-

eningarna bedriver en sysselsättnings-
skapande verksamhet, framför allt då
ute i de områden som drabbats av den
pågående omvandlingen av näringsli-
vet. Genom att företagareföreningarna
så att säga sätter in krafter på de vik-
tigaste punkterna i de mindre och me-
delstora företagen, kan dessa i många
fall utveckla sin verksamhet och er-
bjuda ytterligare sysselsättning.

Härmed lättar man på den trängsel
som eljest gör sig gällande i de stora
tätorterna, där man redan har stora
köproblem, som jag förutsätter att de
flesta inte vill förstora. Det torde vara
en riktig politik att då i stället öka sys-
selsättningen vid de rationellt drivna
företagen ute i landet.

Man kommer också in på arbetsmark-
nadsstyrelsens verksamhet som ju har
svårt ut till mycket stora proportioner
och som under det budgetår som vi här
kommer att besluta om kräver närmare
1 miljard kronor i statsutgifter. I det
sammanhanget är det futtiga summor
som företagareföreningarna erhåller.
Man kan utan tvivel hävda, att företa-
gareföreningarna i viss mån avlastar
arbetsmarknadens problem. Jag tror
också att det är ett i högsta grad sam-
hällsekonomiskt intresse att man stöder
företagareföreningarna på detta områ-
de och därmed rationaliseringssträvande
inom den mindre och medelstora
industrien.

Med dessa ord vill jag, herr talman,
yrka bifall till den vid denna punkt
fogade reservationen.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Vi behöver här knappast diskutera företagareföreningarnas betydelse. Den är vi ju alla överens om. Men det kan ändå finnas anledning diskutera frågan om vilket stöd som bör lämnas från det allmännas sida.

För närvarande pågår en utredning som sysslar med frågan om företagareföreningarnas organisation, inte minst med tanke på det lokaliseringspolitiska

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

program som antogs vid höstriksdagen. Det finns naturligtvis skäl att se till att företagareföreningarna får de resurser de behöver för att klara den verksamhet de är satta att sköta. Nu är det emellertid på det sättet att företagareföreningarna dels har en betydelsefull uppgift att fylla när det gäller långivning till företag, dels också, som herr Carlsson antydde här, att vara ett rådgivande organ, framför allt på rationaliseringsområdet.

Herr Carlsson gav ett exempel från en ort, och det bör väl inte vara svårt att känna igen hans egen hemort Tibro, där möbelindustrin — enligt vad han omtalar — mycket tack vare den insats, som företagareföreningen gjort, i dag kommit fram till en lönande tillverkning.

Men, herr Carlsson, om man då också får göra en liten utfärd till Skaraborgs län och dess företagareförening ser man nu i samband med den enkät som gjorts inom företagareföreningsutredningen att man har anställt ytterligare två rationaliseringskonsulenter. Ackordsättningen och rationaliseringen ökar ständigt ute i företagen, kalkylarbeten likaså, införandet av blankettorganisationen förorsakar mer arbete och den organisatoriska uppbyggnaden ökar likaså. Man måste väl fråga sig, herr Carlsson, om inte detta ändå är arbetsuppgifter som företagareföreningarna bör kunna hjälpa till med men där det väl också synes naturligt att de företag, som anlitar dessa rationaliseringsexperter, också betalar de kostnader som uppstår för företagareföreningen.

Vi har en ganska skiftande uppbyggnad av våra företagareföreningar här i landet. Om vi går till ett annat län, Kristianstads län, visar det sig att man där kanske har den allra största utbyggnaden av företagareföreningen. Man har sju man i huvudsak anställda för rationalisering och därmed närstående problem. Tre man sysslar med ekonomisk rådgivning, två anställda för bygg-

nadsrådgivning och ungefär två svarar för allmän rådgivning.

Det är väl ändå inte meningen att stat och landsting skall lämna bidrag för att medverka när det gäller byggnadsrådgivning och sådana ting till ett företag? Det vore väl naturligt att detta klarades i form av avgifter, som också sker exempelvis inom Kristianstads län. Företagareföreningen i Kristianstads län har inte, trots att den har en betydligt större organisation, i stort sett större bidrag än övriga företagareföreningar. Det visar sig alltså klart och tydligt att det går att öka föreningarnas resurser i den mån det behövs utan att man måste begära att staten skall ingripa och lämna medel.

Företagareföreningsutredningen har ju till uppgift att utröna vilken organisation våra företagareföreningar lämpligen skall få i framtiden. Det gäller framför allt att också se till att vi inte får en dubbel organisation av verksamheten.

Jag vill också erinra om att vi har en mycket omfattande verksamhet inom statens institut för hantverk och industri, som har lokalkontor i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Luleå och som även medverkar när det gäller rationaliseringsfrågorna. I företagareföreningsutredningen, som jag själv tillhör, anser man att det skulle vara angeläget att få till stånd en ordentlig avvägning mellan de olika organ som har att syssla med dessa frågor. När det exempelvis gäller ekonomisk rådgivning och bokföring för företagen har ju Sveriges hantverks- och industriorganisation byggt upp en föredömlig verksamhet.

Jag ber, herr talman, att med det anförda få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr Söderberg för det erkännande han gav åt Skaraborgs läns företagareförening

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

och dess verksamhet; jag vill helt instämna i detta och säga att föreningen nere i vårt län utfört ett storverk som vi är tacksamma för.

Men när herr Söderberg vill göra gällande, att företagarna själva bör betala den hjälp de får, kan jag inte helt dela den uppfattningen. Visserligen finns det många företag i vårt samhälle som har anlitat den expertis, som Sveriges möbelindustriförbund har, och själva betalat detta, men sedan måste vi anlita företagareföreningen i vissa frågor, bland annat i ekonomiska frågor. I detta fall har Möbelindustriförbundet inte mycket att säga till om utan där kommer företagareföreningarna in med sina noggranna utredningar, som kan läggas till grund för ekonomiseringen av ett företag.

Fortfarande har jag den uppfattningen, att företagareföreningarna för att bestrida deras administrationskostnader bör ha ett tillskott så att de bättre kan fylla sin uppgift, inte bara i vårt län utan i hela vårt land.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Beträffande herr Söderbergs konstaterande att företagareföreningarna har stor betydelse kan vi ju här säga att vi befinner oss på samma linje; vi inser också till fullo företagareföreningarnas stora värde.

Men när herr Söderberg sedan åberopar utredningen, vill jag ställa frågan: Erfordras ytterligare utredning för det anslag, som det i dag är fråga om? Jag tror att det lilla belopp, som här kräves i ökat anslag för att föreningarna nu skall kunna klara sin verksamhet, kan vi, som uppskattar deras verksamhet, anslå utan att vi behöver avvakta utredningen. Vad gäller företagareföreningarnas verksamhet i framtiden må det vara en annan sak som utredningen får pröva.

Herr Söderberg säger också att statens hantverksinstitut bedriver samma verksamhet som företagareföreningar-

na och att det här föreligger risk för dubbelarbete. Den som känner till förhållandena vet att det förekommer ett mycket gott samarbete mellan hantverksinstitutet och företagareföreningarna, och de kurser som hantverksinstitutet bedriver ute i landet är ofta bearbetade och förberedda av företagareföreningarna. Jag tror inte att det föreligger risk för någon form av dubbelarbete i det avseendet.

Vad som ytterligare motiverar en anslagsökning till företagareföreningarna, nämligen en höjning av administrationsdelen, är ju att de också administrerar kreditgarantilåneverksamheten och att de i många län också utarbetar företagsekonomiska utredningar på lokaliseringsområdet. Detta arbete har företagareföreningarna ingen ersättning för, men arbetet ökar.

Med dessa ord ber jag ännu en gång att få yrka bifall till reservationen.

Herr SÖDERBERG (s):

Nej, herr Olsson, det är kanske inte fullt så enkelt att man genom att underlåta att avvakta utredningen bara kan höja anslagen till företagareföreningarna. Det finns väl ingen som helst mening i att öka administrationsanslaget, om det sedan — när utredningen blir klar — skulle visa sig att det bör vara en helt annan form av verksamhet inom företagareföreningarna.

Jag kan också till herr Carlsson säga, att de statliga anslagen i första hand bör inriktas just på den verksamhet föreningarna bedriver i fråga om de utredningar som görs när det gäller låneverksamheten, alltså de statliga kreditgarantilån och de direkta lån som företagareföreningarna lämnar.

Vidare är det, herr Olsson, inte bara kursverksamhet som statens hantverksinstitut sysslar med och där det för all del råder ett gott samarbete, utan statens hantverksinstitut står också till tjänst med råd i rationaliseringsfrågor av olika slag. Det vore fullkomligt hor-

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

ribelt att tänka sig, att man ute bland företagareföreningarna runt hela landet skall kunna skaffa sig all den rationaliseringsexpertis, som behövs för den i mycket hög grad skiftande industriverksamhet som pågår inom småföretagsamheten. Det är naturligt att man där försöker få ett enhetligt organ och att man sedan uti bland företagareföreningarna har vissa rationaliseringsexperter, som har att fullfölja de utredningar som har kunnat göras på ett annat plan.

Herr OLSSON, ERIK, (s):

Herr talman! I Kungl. Maj:ts proposition nr 185/1964 angående riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik behandlades även den särskilda utredning om befolkningsutveckling och näringsliv i Jämtlands län, vilken på uppdrag av Kungl. Maj:t hade verkställts av länsstyrelsen i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen. I en motion som vi väckte i anslutning till propositionen tog vi upp en del förslag till åtgärder, som hade föreslagits i denna utredning. Det gällde bl. a. ett extra anslag till länets företagareförening, vilket enligt utredningen borde utgå med ett belopp av 230 000 kronor. Vi påpekade att ett sådant extra anslag sedan flera år tillbaka har utgått till Norrbottens läns företagareförening för dess verksamhet i Tornedalen samt att detta extra anslag tillkommit efter en liknande utredning beträffande näringslivet i Tornedalen.

Vi har nu motionerat om ett extra anslag till Jämtlands läns företagareförening om 100 000 kronor, närmast avseende en förstärkning på företagareföreningens personella sida. Vi skulle behöva ett par befattningshavare för att följa upp och utveckla småföretagsamheten inom länet. Utskottet avvisar förslaget med att säga, att motsvarande spørsmål nyligen varit föremål för prövning i samband med 1964 års riks-

dags beslut om riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik.

Nu förhåller det sig ju faktiskt så att utskottet vid det tillfället uppmanade oss att komma igen med förslag rörande olika särskilda frågor. När vi nu har gjort det har vi följaktligen följt utskottets anvisning från i höstas.

Då vi anser det vara synnerligen angeläget för att stabilisera förhållandena i Jämtlands län att företagareföreningen får de resurser som här erfordras, vill jag framhålla vikten av att det av oss begärda extra anslaget verkligen kommer att utgå. Företagareföreningen har räknat med att anställa tjänstemän som kan följa utvecklingen inom speciellt snickeriindustrien och vissa andra näringar. Här för erfordras en rationaliseringsingenjör och en snickeritekniker. Kostnaderna för dessa två tjänstemän beräknas till 140 000 kronor. Då företagareföreningen beräknar att debitera företagen avgifter för de tjänster föreningen gör dem, begränsas dock anslagsbehovet till 100 000 kronor.

Trots den nylokalisering som har förekommit i länet och den åtminstone dämpade optimism som för närvarande råder har befolkningsminskningen inom länet fortgått på ett oroväckande sätt. År 1963 flyttade 1 539 personer och 1964 i det närmaste 2 000 personer ut ur länet. Detta vittnar om att det är nödvändigt att sätta in särskilda åtgärder för att utveckla länets näringsliv och att stabilisera förhållandena i länet.

Med hänsyn till det anförda, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionerna I:48 och II:58.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Jag är en av dem som står bakom motionsparet I:295 och II:360. I dessa motioner har yrkats på en förhöjning av anslaget till företagareföreningarnas verksamhet med 300 000 kronor, från i propositionen begärda 2,1 miljoner kronor till 2,4

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

miljoner kronor. Detta belopp skulle fördelas så att 1,9 miljon kronor skulle anvisas till administrationskostnader och 0,5 miljon kronor till s. k. subventionsmedel. Förslaget innebär, som väl framgått av vad som redan anförts, en viss omfördelning av anslaget.

Vi har väl alla en mycket stor respekt för företagareföreningarna. Vi vet alla att de gör en god nytta ute bland småföretagen, kanske framför allt bland de företag som är lokaliserade till småorter och landsbygden. Jag skulle därför tro att vi alla är intresserade av att hjälpa företagareföreningarna till goda och riktiga arbetsmöjligheter. Syftet med den motion som jag har medverkat till har just varit detta.

Vid utskottsbehandlingen har ju dessa motioner liksom övriga i ärendet väckta motioner föreslagits icke föränleda någon åtgärd. Jag har delgivits ett argument härför som jag för min del är beredd att tro på att det ändå ger anledning till en hel del förhoppningar. Vi har erinrats bl. a. här i kamraren av utskottets talesman, herr Söderberg, om att det pågår en utredning som sannolikt kommer att bli färdig innevarande år. Jag skulle tro att det därför just nu är klokt att avvakta utredningens resultat i stället för att behårt hålla på motionen, även om den kanske skulle ge vissa förbättringar nu. Längre fram, när utredningens förslag läggs på bordet, kommer det kanske att visa sig att dessa förslag går längre än vad motionen syftar till. Möjligheten att komma tillbaka nästa år finns ju också kvar.

Med dessa ord har jag velat förklara varför jag inte kommer att yrka bifall till min egen motion utan avvaktar ett år för att få se vad som kommer att hända under tiden.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Jag ber att få återkomma med ett klarläggande.

Herr Söderberg anförde som motivering att det pågår en utredning och att vi borde vänta på dess resultat. Är det då meningen att våra företagareföreningar skall nödgas skära ned sin verksamhet på grund av de löneförhöjningar för deras anställda som de har måst vidkännas? Den förhållandevis ringa bidragsökningen med 0,5 miljon kronor åtes ju till större delen upp av de löneförhöjningar som skett.

Jag vidhåller därför yrkandet om att ge företagareföreningarna det tillskott det här gäller så att de kan arbeta vidare effektivt.

Herr SÖDERBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är väl inte på det viset, herr Harry Carlsson, att föreningarna måste lägga ned sin verksamhet därför att de inte får detta ökade bidrag. Det är tvärtom så att många av de föreningar, som i dag existerar, på ett helt annat sätt skulle kunna klara sin försörjning, om de tog ut avgifter för de tjänster som de gör småföretagare av olika slag. Det finns över huvud taget inget skäl för föreningarna att inte stärka sin ekonomi genom att ta ut avgifter, när de hjälper småföretagare att t. ex. rita verkstadslokaler. Det är alltså ingalunda på det sättet, som herr Carlsson här vill försöka måla i så svarta färger som möjligt, att föreningarna skulle tvingas lägga ner sin verksamhet på detta område.

Till herr Olsson i Krokomb vill jag säga, att visserligen finns det ett extra anslag för speciellt stöd åt Tornedalen, men det har väl ändå inträffat något på den allra senaste tiden. Riksdagen fattade ju beslut hösten 1964 beträffande lokaliseringsstödet för de norra stödområdena, vilket väl innebär att också Jämtland utan tvekan kommer att få ett betydligt stöd. Vi har nog att under den närmaste tiden vänta oss en proposition om hur det organ, som skall syssla med dessa frågor inom arbetsmarknadskommissionen och på departe-

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

tegmentssidan, skall vara uppbyggt. Jag tror att vi kan räkna med att det kommer att bli ett mycket verkningsfullt stöd för Norrland och inte minst för Jämtland.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det måste vara ett hörfel av herr Söderberg — jag sade inte »lägg» ned utan »skära» ned verksamheten, vilket blir ofrånkomligt, om man inte får det tillskott som lönehöjningarna fordrar. När man kommer in på frågan att ta ut avgifter finns det — jag har bevis för detta— småföretag som inte har resurser till detta men vilka föreningarna genom sina initiativ så småningom hjälpt på fötter, så att de har kunnat fortsätta sin verksamhet.

Herr **SÖDERBERG** (s) kort genmäle:

Jag har, herr Harry Carlsson, varit ordförande i en företagareförening i nära tio år och känner därför mycket väl till den sortens verksamhet. Det är ingalunda så att man på grund av de årliga löneförhöjningarna skulle komma i en sådan krissituation att man skulle behöva skära ner sin verksamhet.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har varit företagare i 40 år och känner väl till företagarnas stora problem.

Herr **SÖDERBERG** (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Harry Carlsson har ingalunda behövt skära ned sin verksamhet — den har tvärtom gått åt det helt andra hållet!

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det har skett delvis tack vare företagareföreningens behjärtansvärda och goda insatser.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är ganska underligt att herr Söderberg som har så god kontakt med företagareföreningarna är så försiktig i dag. Jag tror han mycket väl inser vilken uppgift företagareföreningarna har och vilka ökade möjligheter de skulle kunna få, om de finge större anslag.

Beträffande frågan om avgifter har jag överlagt med några föreningar. Visserligen är man också inne på den linjen, att många föreningar debiterar avgifter för vissa speciella uppdrag, men det måste finnas en grundorganisation om föreningarna skall kunna fylla den uppgift som de förutsatts tjäna, en grundläggande organisation, som kan ge service, råd och anvisningar i stor utsträckning utan avgifter. Framför allt gäller detta om man skall nå målet att sätta in stöd och rationaliseringsåtgärder åt den mindre och medelstora företagareverksamheten, som kanske många gånger är i ett trängt läge.

Vad gäller herr Larfors och den socialdemokratiska motionen i ärendet vill jag upplysa om att reservationen dock har tagit med även den motionen. Det skiljer ju bara 100 000 kronor, och jag tycker det vore synd om herr Larfors och hans meningsfränder hellre skulle gå ned med 300 000 kronor än att gå upp med 100 000 kronor. Jag tror att vi har samma uppfattning om behovet och betydelsen av den verksamhet det här gäller.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp) :

Herr talman! Debatten har kommit så långt att vi kan röra oss en smula periferiskt i dessa frågor. Jag fäste mig särskilt vid att herr Söderberg nämnde att de här sakerna klarar företagareföreningarna så enkelt och lätt, det är bara att ta ut en avgift av företagarna. Han glömde att nämna att man också kan ta ut räntesatser, som gör att det hela inte blir särdeles enkelt.

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

Herr Larfors har visserligen varit med om att motionera, men lika fullt stiger han här upp och säger att han är inne på linjen att följa propositionen — ty därtill är man kommen i riksdagen! Jag tycker det är beklagligt att det skall vara på det viset.

Herr Söderberg känner mycket väl till behovet i detta fall, liksom herr Larfors alldeles säkert också gör det, men de väntar på en utredning. Ja, men är det inte så att den lilla företagsamheten, som sannerligen inte lever under några märkvärdiga konjunkturen, som i stor utsträckning arbetar på den inhemska marknaden och som där belamras av omsättningsskatter och andra pålagor, så innerligt väl behöver en ränta, som *inte* är avpassad att pressa ned högkonjunkturen, ty sådana har småföretagarna inte så stark känning av. De arbetar under ganska svåra förhållanden, i synnerhet när det gäller kapitalförsörjningen.

Här har företagareföreningarna sin stora uppgift. I de allra flesta fall drabbar räntesättningen och kapitalransoneringen väsentligt hårdare den lilla företagsamheten, som inte är lika inarbetad hos, inte har samma intima kontakter med affärsbankerna o. s. v. som storföretagarna har.

Vidare vill jag understryka ett uttalande i årets statsverksproposition, som också säger oss någonting. I årets statsverksproposition konstateras nämligen, att kommerskollegiets kreditgarantivning avses i fortsättningen icke primärt skola tjäna något lokaliseringssyfte utan få mera renodlat karaktären av ett företagsekonomiskt betingat stöd åt framför allt de mindre företag, som har behov av ett särskilt kreditstöd, utöver de lån som lämnas mot bankmässig säkerhet.

Vi alla, även herr Söderberg och jag som har arbetat inom företagareföreningarna, vet att det är så att man i stor utsträckning, med hänsyn till de begränsade resurser som finns, visar ifrån sig lån, därför att man menar att

de är så pass bra att de bör kunna placeras i bank. Man tar i stället dem som är mera tvevelaktiga, kanske inte fullt bankmässiga.

Det finns således här en risk att ta, och det är den risken man under sådana förhållanden har att avväga. Skall den lastas på den övriga småföretagsamheten eller skall den stimulans som man vill ge dessa mindre företag ha annan form? Det är ändå fråga om ett risktagande, när propositionen räknar med att företagareföreningarna kommer att lämna sitt stöd även åt en kreditgivning som inte arbetar med alltid fullt bankmässiga säkerheter. Jag tycker att det är rimligt att man här tillmötesgår de framställningar som har gjorts om förbättrade möjligheter för administration, förbättrade möjligheter också att bära oundvikliga förluster.

Till sist vill jag säga ett ord med anledning av att det har talats om att en utredning pågår och att man måste avvakta den.

Vi vet allihop att när Kungl. Maj:t kommer med sina förslag, exempelvis en lokaliseringsproposition, så hjälper det inte att det pågår en rad utredningar på det området, utan då traskar man på. När däremot enskilda motionärer, allra helst från borgerligt håll, kommer med propåer, då är de pågående utredningarna ett absolut hinder.

Herr Söderberg, sådant tror vi inte på! Vi ser för många exempel på att detta endast är de obofärdigas förhinder. Man håller sig till propositionen och där står man, och har man av misshugg råkat motionera om någonting, som inte stämmer med propositionen, då ställer man sig upp på plenum och gör avbön. Så är det med den saken, herr Larfors.

Hur kan herr Söderberg vara tveksam när det gäller de otillräckliga belopp som avses i de förslag som föreligger i reservationen under punkt 79, där man hänvisar till önskvärdheten av att få vidgade möjligheter att höja beloppen? Vi vet väl ändå hur det ligger

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

till med penningvärdet — vi vet att de 50 000 och 75 000 kronor som en gång beslöts inte längre är 50 000 och 75 000 kronor. Vi måste räkna med högre belopp, och på den punkten har vi motionärer och reservanterna föreslagit beloppet 100 000 kronor. Likaså har det pekats på att de »särskilda skäl», som där talas om, i tillämpningen hittills har visat sig vara oerhört svåra att finna tillämpade, och därför säger reservanterna på den punkten att man bör uppmjuka tillämpningen i detta fall så att man över huvud kan tillämpa dessa särskilda skäl. Herr Söderberg, måste man vänta på en utredning för så självklara saker?

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Efter den gruvliga salva som herr Nilsson har utsatt mig för skulle jag väl knappast våga stiga upp här i talarstolen, men jag tror ändå inte att jag behöver ta den så förskräckligt hårt.

Jag tror inte heller att jag skulle vilja kalla vad jag gjort för en avbön. Jag vill i stället försäkra, att jag ännu inte har givit upp hoppet om att en demokrati arbetar på rätt sätt när den arbetar med utredningar på det sätt som den gör här i vårt land. Får man då en information om att en utredning pågår i ett ärende, i vilket man råkat motionera, och får veta att denna utredning väntas bli klar under innevarande år, då tycker jag att klokheten bjuder att man avvaktar utredningens resultat. Det hör ske i all synnerhet då det här synbarligen är så, att vi som här är komna från olika län i vårt rike har fått en del informationer ifrån våra egna företagareföreningar som inte riktigt stämmer med vad andra riksdagskolleger fått från sina företagareföreningar. I det läget skulle jag vilja tro att det är klokt att avvakta en utredning.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson tycker inte att man skall avvakta utredningar, men framför allt det parti som herr Nilsson företräder har vid flerfaldiga tillfällen begärt utredningar av allehanda slag. Jag har haft den stora äran att vara med i allmänna beredningsutskottet under några år. Dit kommer en stor motionsflora med begäran om utredningar om allt möjligt här i världen. Det är väl då inte motionärernas mening att man skall sätta i gång utredningar för att sedan strunta i resultatet genom att fatta beslut innan utredningarna har kommit fram. Då är det ju inte så mycket bevänt med utredningarna.

Jag tycker nog, herr Nilsson, att när han talar om att man är kommen i riksdagen bara för att springa med och rösta på kungl. propositioner, så bör han vara försiktig. Det kanske finns anledning för honom att redan i dag springa med när borgerligheten har en enig linje i vissa frågor. Visst kan herr Ferdinand Nilsson vara yster, men jag är inte alldeles säker på att han i vår-yrkan kommer att kesa vid sidan om — som en yster kalv.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr Larfors och även herr Söderberg uttalade några uppfattningar angående utredningar och utredningars uppgifter.

Herr Larfors trodde att jag över huvud taget var motståndare till de demokratiska metoderna att arbeta med utredningar. Nej, herr Larfors, så är det inte.

Herr Söderberg trodde visst att om man anser att man i självklara fall inte behöver avvakta utredningar, så innebär det att man i fall som inte är självklara inte borde begära utredning. Jag vill säga till herr Söderberg, att när jag vet vart jag vill komma, då begär jag inte utredning, utan då lägger jag

Ang. bidrag till företagareföreningar m. fl.

fram förslag. När jag däremot bara vet att något är galet men inte riktigt vet hur det skall avhjälpas, då begär jag utredning för att få den saken klarlagd. Den distinktionen tycker jag vi bör hålla i en demokrati.

Herr Larfors hade motionerat men gått ifrån motionen. Han påpekade emellertid att han hade en bakväg och gjorde en reservation för att han kanske kommer tillbaka. Det skall bli intressant att se på när herr Larfors kommer igen — och hur.

Herr Söderberg menade att man kunde vara yster ibland. Ja, jag vet att herr Söderberg många gånger är en yster man, och jag har haft tillfälle att instämma med honom ibland när han uttalat en oförgriplig mening som ingalunda alltid passat hans partilinje. Jag har respekt för sådant. Också jag tillåter mig att bedöma frågor sakligt, de må komma från vilket håll de vill, och att stödja propositioner som jag anser rimliga och riktiga eller reservationer som jag anser rimliga och riktiga. Det är väl saker som herr Söderberg och jag är överens om.

Herr Söderberg visste hela tiden vad herr Larfors upptäckte under utskottsbehandlingen, nämligen att det fanns en företagareutredning. Det kunde herr Larfors ha tagit reda på innan han avgav motionen. Herr Söderberg har inte resonerat på det viset, men han har sagt att han inte vet vilka genomgripande förändringar som kan komma att vidtas. Varför skall man under den tid då man avvaktar inte bara en utredning, utan även en proposition som eventuellt kan komma efter utredningen, ha ett system som lägger stegrade förvaltningskostnader och ökade risker på en grupp som så väl behöver det stöd den kan få, nämligen det klientel som företagareföreningarna arbetar med? Jag förstår inte denna önskan om dröjsmål. Vi veta intet om vad man väntar på, men så småningom må det bli va uppenbart!

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag vill bara säga till herr Ferdinand Nilsson, att det är så mycket här som är självklart för herr Nilsson, men som kanske inte är lika självklart för oss andra. Därför kan det finnas skäl att vänta på en utredning.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag behöver inte heller gå från bänken för att påpeka en så självklar sak som att när administrationskostnaderna stiger, så behövs det täckning för dem. Lika självklart är att när penningvärdet ändras måste man vidga ramen för de lån som det här är fråga om och med tanke på de särskilda skälen medge eu praktisk användning av en längre amorteringstid.

Jag trodde att en så begåvad och kunnig man som herr Söderberg skulle begripa så självklara saker.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt såvitt avsåge motionerna I: 48 och II: 58 samt därefter särskilt i fråga om utskottets hemställan i övrigt.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i vad gällde motionerna I: 48 och II: 58 samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla nämnda motioner; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera gjorde herr talmannen i avseende å utskottets hemställan i övrigt propositioner, först på bifall till densamma samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen i motsvarande delar; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hem-

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi
 ställan såvitt nu vore i fråga, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Harry*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 16 såvitt denna punkt ej förut avgjorts, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen i motsvarande delar.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Harry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja—75;

Nej—67.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Punkterna 17—46

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 47

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels till Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 98 000 000 kronor, dels ock godkänna vad departementschefen an-

fört om försäkring av Aktiebolaget Atomenergis egendom mot atomrisk.

Kungl. Maj:ts förslag innebar,

att Aktiebolaget Atomenergis byggnadsavdelning, sedan de egna omfattande anläggningsarbetena slutförts, skulle utnyttjas vid genomförandet av främst olika statliga byggnadsprojekt, varvid förutsattes att verksamheten handhades på kommersiell basis av ett för ändamålet bildat företag;

att för Aktiebolaget Atomenergis allmänna verksamhet under nästa budgetår skulle anvisas tillhoppa 103 miljoner kronor, varav 98 miljoner kronor under förevarande anslag och 5 miljoner kronor under Fonden för låneunderstöd; samt

att den särskilda försäkringen av bolagets egendom för atomrisk skulle slopas och staten ikläda sig självrisk i ifrågavarande hänseende, varvid förutsattes, att medelsbehovet för ersättningsanskaffning eller andra åtgärder i anledning av skada skulle få täckas genom anslagsanvisning eller i brådskanke fall genom disposition av anslaget till oförutsedda utgifter.

I samband med behandlingen av förevarande anslag på driftbudgeten hade i statsverkspropositionen upptagits frågan om genomförandet av 1963 års riksdags beslut rörande Marvikens kraftstation.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Stefanson* och *Hilding* (I: 460) samt den andra inom andra kammaren av herr *Anthy m. fl.* (II: 55), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte uttala, att ombildning av Aktiebolaget Atomenergis byggnadsavdelning till fristående företag i enlighet med departementschefens förslag icke borde komma till stånd och att byggnadsavdelningen borde avvecklas successivt allteftersom byggnadsbehoven fyllts;

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Akerlund* (I: 464) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Carlshamre* och *Lothigius* (II: 553), i vilka motioner yrkats, att riksdagen skulle dels avslå Kungl. Maj:ts förslag om fortsatt utbyggnad av Marvikens atomkraftstation, dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t, under beaktande av den kritik mot det nuvarande utvecklingsarbetet som framförts beträffande bland annat kostnadsutvecklingen, måtte låta utreda frågan om Marvikens utnyttjande för energialstring i andra former.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt,

a) att riksdagen måtte till Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 98 000 000 kronor;

b) att riksdagen måtte godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts om försäkring av Aktiebolaget Atomenergis egendom mot atomrisk;

c) att motionerna I: 460 och II: 550 icke måtte av riksdagen bifallas;

d) att motionerna I: 464 och II: 553, såvitt de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

a) av herrar *Bohman* och *Björkman*, vilka ansett, att utskottet bort under c hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 460 och II: 550, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att ombildning av Aktiebolaget Atomenergis byggnadsavdelning till fristående företag i enlighet med departementschefens förslag icke borde komma till stånd och att byggnadsavdelningen borde avvecklas successivt allteftersom byggnadsbehoven fyllts;

b) av herrar *Akerlund*, *Strandberg*, *Bohman*, *Ståhl* och *Björkman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under d hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 464 och II: 553, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförde.

I det av herr *Akerlund* m. fl. föreslagna yttrandet hade bland annat förordats, att en skyndsam, allsidig utredning av det svenska atomkraftprogrammet skulle komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg, med fullt beaktande av olika utvecklingsalternativ. Utredningsarbetet borde enligt reservanterna bedrivas så skyndsamt, att Marvikenprojektets färdigställande icke behövde fördröjas, om utredningen skulle visa, att detsamma borde fullföljas.

Herr **HOLMBERG** (h):

Herr talman! Vid denna punkt har fogats en reservation av herrar *Bohman* och *Björkman*, som går ut på att den ombildning av Aktiebolaget Atomenergis byggnadsavdelning till ett fristående företag, som handelsministern föreslagit och som utskottets majoritet tillstyrkt, icke bör komma till stånd, utan att byggnadsavdelningen bör avvecklas successivt allteftersom byggnadsbehoven fyllts.

I själva verket är det ju ganska uppseendeväckande att regeringen med några få rader insmugna i den här huvudtiteln utan närmare motivering öppnar dörren för en utvidgning av den offentliga verksamheten.

Förslaget innebär att Aktiebolaget Atomenergis byggnadsavdelning skall etablera sig på den allmänna marknaden som ett självständigt företag. Man vet inte om det skall vara ett helstatligt företag eller ett delstatligt och inte heller vilken inriktning detta nya företag skall ha. Skall det bedriva konsulterande verksamhet, byggande verk-

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

samhet eller bådadera? Man vet inte heller om företaget skall uteslutande koncentrera sig på uppförande av vissa statliga byggnadsprojekt eller om det skall gå ut på den allmänna marknaden.

Orsaken till att man inte känner närmare till planerna är att regeringens förslag grundar sig på en mycket kortfattad skrivelse från Aktiebolaget Atomenergi. Denna skrivelse går egentligen bara ut på ett önskemål om att den samlade sakkunskap, som nu onekligen finns hos bolagets byggnadsavdelning, inte skall skingras när arbetsobjekten börjar minska inom Aktiebolaget Atomenergi. Vi har ansett att en sådan utvidgning av den statliga byggnadsverksamheten, som nu förordas ur principiell synpunkt inte bör komma till stånd.

Dessutom vill jag erinra om att detta är en fråga som lämpligen kunde bli föremål för närmare undersökningar genom den utredning som inrikesministern tillsatte så sent som i höstas rörande byggnadsbranschens industrialisering. I de utförliga direktiven till denna utredning behandlas ju en mängd åtgärder som är avsedda att lösa byggnadsbranschens kapacitetsproblem. Man tycker ändå att en bättre samordning av handelsministerns och inrikesministerns önskemål beträffande den svenska byggnadsbranschen inte hade varit ur vägen.

Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation a.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Det har fallit på min lott att informera kammaren i detta svärbemästrade tekniska ärende om byggande av Marviken-anläggningen. Jag är övertygad om att bland kammarens ledamöter finns de som känner till dessa ting, men förmodligen är det åtskilliga som inte gör det och som skulle vara betjänta av någon information. För egen del är jag lekman på området men har tvingats att så gott

sig göra låtit orientera mig i ämnet. Jag skall därför söka delge ledamöterna några av de upplysningar och synpunkter jag inhämtat.

Det torde vara känt att Sverige håller sig med ett eget atomkraftprogram, den s. k. svenska linjen, även kallad handlingsfrihetslinjen. Denna linje drivs vid sidan av stormakternas och kännetecknas av en hög ambitionsgrad för ett land som vårt, som i jämförelse med stormakterna ändå är relativt litet. Programmet bygger på två förutsättningar: 1) förekomsten i landet av s. k. naturligt uran och 2) det förhållandet att detta uran kan användas för värmealstring i atomreaktorer, om tungt vatten därvid tjänstgör som moderator. Av sistnämnda anledning har denna teknik benämnts tungvattenlinjen. Den svenska linjen är alltså en tungvattenlinje.

Alternativet till tungvattenlinjen är den s. k. lättvattenlinjen, som begagnar anrikat uran och vanligt vatten såsom moderator. Även andra tekniska metoder finns, med begagnande exempelvis av naturligt uran och grafit som moderator samt med gaskylning, men lättvattenlinjen är för närvarande huvudalternativet till tungvattenlinjen på atomkraftområdet.

Jag vill i detta sammanhang också nämna att när det gäller alstring av elektrisk energi — vilket ju är huvudsyftet med att bygga atomreaktorer — är förutom vattenkraft ångkraftlinjen med begagnande av olja och kol en metod som har stor och kanske stigande konkurrenskraft. Vad vi i dag diskuterar är dock olika metoder att utnyttja atomkraften. Jag återgår alltså till den svenska tungvattenlinjen och dennas första förutsättning, det naturliga uranet.

Uran förekommer i naturen i absolut sett små kvantiteter och svaga koncentrationer i bergarterna. Koncentrationerna kan dock sinsemellan förete mycket varierande rikedom. En i och för sig stor men fattig uranförekomst finns

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

i Billingen — ävensom i Kvarntorp — i en skiffer som i Billingen håller cirka 300 gram per ton berg. Till jämförelse må nämnas att i ett av de viktigaste fångstområdena i Förenta staterna, i New Mexico, förekommer uranet dels i en sandsten, dels i en kalksten i en juraformation och uppträder där med cirka 1 600 gram uran per ton. Betydelsen av denna skillnad förstås bäst, om vi betänker att man måste bryta och köra genom anrikningsverket 5 ton sten i Billingen och Ranstad mot 1 ton sten i New Mexico för att få samma mängd uran. Det har i utskottsavdelningen dessutom upplysts, att ända upp till 3 000 gram uran per ton förekommer i vissa andra fyndigheter utomlands.

I uranverket i Ranstad skall nu brytas 400 000 ton sten för att därur utvinna en mellanprodukt, som kan vidareförädlas till den urandioxid, som utnyttjas i reaktorerna, och det blir en kvantitet av 120 000 kg uran med 0,7 procent U 235, det klyvbara materialet, s. k. naturligt uran.

Världsmarknadspriset på naturligt uran är f. n. 5 eller möjligen 6 dollars per pound, eller omkring 60 kronor per kg. Det har uppgetts att på senaste tid naturligt uran utbjudits till priser som legat ända nere vid 3 dollars per pound. Tillgången på naturligt uran är f. n. riklig.

Marknadsvärdet av Ranstads produkt skulle alltså utgöra högst omkring 7 miljoner kronor. Kostnaderna för att bryta och koncentrera 400 000 ton sten torde väsentligt överstiga dessa 7 miljoner kronor. I propositionen är ett anslag för gruvdrift och uranframställning upptaget med 9,4 miljoner kronor för nästa budgetår, men om detta är hela driftkostnaden vet jag inte; jag kan kanske få det bekräftat eller erhålla en annan uppgift av handelsministern, därest en sådan är aktuell. Då själva anläggningen kostar minst 140 miljoner kronor går enbart kapitaltjänstkostnaden till mer än dubbla bruttovärdet av årsproduktionen.

Slutsatsen av dessa siffror blir att driften i Ranstad är ekonomiskt ohållbar för närvarande. Handelsministern är synbarligen också medveten härom, när han i propositionen säger att förutsättningarna för driften får anses högst ovissa och anvisar styrelsen för atombolaget att ta hänsyn till oklarheten rörande verkets fortsatta drift.

Reservanterna har för sin del inte velat motsätta sig att verket går i provdrift. Jag vill emellertid framhålla, att det ekonomiska resultatet av denna drift bör redovisas öppet och fullständigt till nästa års riksdag. Huruvida Ranstadsverket bör läggas i s. k. malpåse får därvid prövas i samband med redovisningen av provdriftens resultat och bedömas med ledning därav.

Vad därefter angår reaktorprogrammet meddelas i propositionen att Ågesta kraftvärmeverk, som vid full effekt är byggt för 65 megawatt, varit i drift sedan våren 1964 och att erfarenheterna varit mycket goda. Ågesta är en tungvattenreaktor. I atombolagets styrelseberättelse för år 1963 sägs t. o. m. att »alla väsentliga barnsjukdomar i utrustningen övervunnits». Huruvida detta är helt sant, skall jag inte gå in på, men driftstoppet i Ågesta har nu varat ganska många månader och väcker naturligtvis viss månran i intresserade kretsar. För egen del har jag förvisso förståelse för svårigheterna, men reflexioner är också svåra att undvika. Vattenfallsstyrelsen skall enligt planerna överta Ågesta denna vår. Hur därmed blir, vet jag inte.

1963 års riksdag beslöt som bekant att ytterligare ett steg på utvecklingen av tungvattenlinjen skulle tas med uppförande av en kraftstation om 140 megawatt vid Marviken. Kostnaden härför beräknades till 372 miljoner kronor i 1962 års prisläge utöver en redan gjord insats av 25 miljoner kronor. Effekten skulle kunna höjas till 200 megawatt, om s. k. intern nukleär överhettning kunde åstadkommas. Inom femte avdelningen har upplysts, att inga ga-

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

rantier kan lämnas för att detta tekniskt svåra problem kan lösas inom förutsedd tid, i vilket fall effekten stannar vid 140 megawatt. Den nukleära överhettningen medför, om den kan genomföras — den gäller höjning av temperaturen i systemet från cirka 200 till cirka 500 grader — givetvis ytterligare kostnader för Marviken-projektet. Totalkostnaderna för detsamma fördelar sig på själva reaktordelen, vilken i huvudsak beställts, med cirka 150 miljoner kronor och på byggnadsdelen med enligt vattenfallsstyrelsens äskanden i propositionen 269 miljoner kronor. Det kan med ledning av dessa siffror anges en anläggningskostnad per kilowatt för Marviken av lägst 2 000 kronor vid 200 megawatt och 3 000 kronor eller däröver vid 140 megawatt. En kanadensisk tungvattenanläggning om 200 megawatt har kommit ned i en lägsta kostnad hittills av 1 950 kronor per kilowatt.

Sedan riksdagen fattade sitt beslut år 1963 har emellertid ett betydelsefullt nytt moment tillkommit. Atomkraftverk med begagnande av lättvatten offereras från och med nästkommande höst av amerikanska producenter till låga priser; det har uppgivits omkring 700 kronor per kilowatt vid anläggningar om 500 megawatts storlek. Dessa drivs med anrikat uran, d. v. s. i det fallet med en halt av omkring 2,2 procent U 235.

Den stora skillnaden i anläggningskostnader och därav följande kapitaltjänstkostnader förefaller nu ha givit lättvattenlinjen ett säkert övertag. Som jämförelse mellan de olika linjerna kan nämnas att för en modern lättvattenreaktor driftkostnaderna ligger i storleksordningen 1 öre per kilowattimme och kapitaltjänstkostnaderna i storleksordningen omkring 2 öre per kilowattimme. I en tungvattenreaktor kan driftkostnaden beräknas vara någontiondels öre lägre, medan kapitalkostnaden torde ligga vid omkring 5 å 6 öre.

Vattenfallsstyrelsen, som avsetts sko-

la driva Marviken när anläggningen färdigställts år 1968, har därför, såsom meddelas i årets proposition, frånsagt sig det ekonomiska ansvaret. Det kan heller inte antas, att de kommunala och privata elkraftproducenterna kommer att intressera sig för förvärv av Marviken. På ganska övertygande grunder synes det kunna göras gällande, att elkraften från Marviken måste komma att bli mycket dyr.

Det förefaller vara i medvetande här om som Marviken i propositionen först och främst presenteras såsom en referensanläggning och motiveras med de lärdomar som kan göras därav för vidareutveckling av tungvattenlinjen till, som man hoppas, kommersiellt konkurrensdugliga nya atomkraftverk liksom de lärdomar som kan göras för utveckling av en lättvattenlinje. Därest nya atomkraftverk med tungt vatten i storleksordningen 350 megawatt, eventuellt 500 megawatt, skall — såsom antyds i propositionen liksom i Atomenergis styrelseberättelse — byggas, torde man få räkna med anläggningskostnader på mellan en halv och en miljard kronor per anläggning utöver vad nu närmast Marviken kommer att kosta i programmet. Att sådana anläggningar skulle kunna bli konkurrenskraftiga jämförda med jämstora lättvattenanläggningar förefaller enligt min mening inte heller det troligt. Utvecklingen på lättvattenområdet går nu mycket snabbt, och anläggningskostnaderna sjunker också fort genom att man övergår till större enheter.

Det har syns reservanterna att här skymtar så stora ekonomiska åtaganden från riksdagens sida — åtaganden som inte kan ekonomiskt försvaras på grundval av de informationer som har erhållits i utskottet — att de bjuder till eftertanke. Jag är angelägen om att betona att reservanterna inte riktar någon kritik mot atomdelegationen och Aktiebolaget Atomenergi. Ett synnerligen förtjänstfullt arbete har utförts på olika områden för att främja atom-

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

kraftens utveckling, och otvivelaktigt har atomkraften, såvitt vi kan bedöma, en framtid även i vårt land. Det arbete som har utförts av Aktiebolaget Atomenergi bör självfallet fortsätta. Den framtida inriktningen av detta arbete är det dock riksdagens fulla rätt att pröva, och givetvis vill vi på vår kant också göra vår mening hörd.

Atomdelegationen har haft att göra svåra bedömningar. Vad som har inträffat är något nytt, som har legat helt utanför atomorganens möjligheter att kontrollera. Vad reservanterna däremot har sagt sig är, att när exempelvis vattenfallsstyrelsen ifrågasätter en omprövning av vissa ambitioner i det svenska atomkraftsprogrammet och de tekniska facktidskrifterna överflödar av starkt kritiska invändningar mot Marviken-projektet och tungvattenlinjen över huvud taget, bör inte atomdelegationen ensam och inte heller med handelsministerns stöd ta på sitt ansvar att i en så tekniskt besvärlig fråga och med så stora kostnader för svenska folket pressa fram ett avgörande efter den omstridda linjen. Då om någonsin bör ett breddat underlag för bedömningen sökas.

Vid läsningen av propositionen faller särskilt i ögonen att kraftindustrin, d. v. s. kommunerna och de privata bolagen, inte har tillfrågats när det gäller bedömningen av Marviken och tungvattenlinjens utveckling i framtiden. Aktiebolaget Atomenergi, vattenfallsstyrelsen och den tillverkande industrien har däremot hörts i de flesta sammanhang. Vad finns det för skäl för en dylik avgränsning? Och vad är innebörden i ett uttalande som finns på sid. 115 i propositionen, där det talas om framtiden och där det sägs om arbetsuppgifterna: »Enligt delegationens mening är det dock angeläget att sådant bistånd i regel begränsas till projekt som kan anses särskilt angelägna från samhällsekonomiska synpunkter och som» — det vill jag betona — »kraftindustrin och den tillver-

kande industrien beräknas allvarligt engagera sig för.»? Finns det här grund för ett antagande att kraftindustrin allvarligt kommer att engagera sig för tungvattenlinjen? I detta hänseende kan jag inte tycka att atomdelegationen har tillvunnit sig reservanternas respekt.

För reservanterna står det klart att atomkraftprogrammet nu bör tas upp till omprövning i sin helhet. En skyndsam och allsidig utredning bör därför komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg. Utredningen hör därvid även få pröva frågan om Marviken. Pengar bör följaktligen för detta ändamål ställas till förfogande till innevarande kalenderårs slut. Skulle utredningen komma till det resultatet att Marvikenprojektet i någon form bör fullföljas, kan ytterligare medel äskas på tilläggsstat. Detsamma gäller om vid ett eventuellt avbrytande av Marvikenprojektet ytterligare medel erfordras för avslutning av de kontrakt som redan har slutits för delar av anläggningen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid punkten följande av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Låt mig först ge en komplimang till herr Åkerlund för den snabbhet med vilken han inhämtat elementära kunskaper på atomenergiområdet och i fråga om atomkraftens utvecklingsmöjligheter. Jag är dock inte alldeles säker på att hans nyförvärvade kunskaper, serverade här i en till sin form och till sin längd nästan professorlig föreläsning, är av värde för kammarens ledamöter. Det vill jag lämna osagt. Jag har emellertid inte begärt ordet för att säga detta utan för att i anslutning till herr Åkerlunds anförande göra ett par påpekanden, som jag tror kan vara värda för kammarens ledamöter att hålla i minnet.

För det första vill jag säga till herr Åkerlund att Ågestaverket är i drift nu

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

igen och att vattenfallsstyrelsen anser att de svårigheter som förelegat vid igångkörningen numera övervunnits.

För det andra vill jag säga några ord om Marviken. Det är ett utvecklingsprojekt av grundläggande värde för svensk industri. Det ger erfarenhet inte enbart för tungvattenlinjen utan för atomkraftutbyggnaden över huvud taget. Det är icke möjligt att göra ett sådant första kraftreaktorprojekt ekonomiskt lönsamt, oavsett vilken reaktortyp som väljs. Detta har också klart utsetts sedan riksdagen först tog ställning till projektet.

Genom den omläggning till en kokarreaktor som gjordes för Marviken för bara ett par år sedan syftar man till att försöka minska det försprång som utländsk reaktorutveckling på vissa håll har. De snabba kommersiella framsteg som skett inom amerikansk industri beträffande lättvattenreaktorer har också tilldragit sig en betydande uppmärksamhet, även bland dem som sysslar med vårt atomenergiprogram.

Bland annat mot den bakgrunden har frågan om Marviken-projektets värde på nytt varit föremål för ingående prövning, inte endast inom de organisationer som svarar för projektet, i första hand Aktiebolaget Atomenergi. Även delegationen för atomenergifrågor har med utnyttjande av annan tillgänglig expertis prövat frågan också inför årets budgetbehandling, och dess enhälliga slutsats finns redovisad i statsverkspropositionen. Utskottet har sedan hört berörda parter och tillstyrker förslaget om projektets planmässiga utförande. Det är här som man från högerns sida gjort en reservation.

Det är klart att man kan utreda en gång till, men även en skyndsamt utredning måste oundvikligen innebära att Marviken-projektet fördröjs och fördyras. Såvitt jag kan bedöma är det inte sannolikt att ytterligare utredningar skulle kunna nå fram till några nya omständigheter till frågans belysning utöver de uppgifter som finns tillgäng-

liga i dagens situation. Däremot skulle en försening av projektet äventyra målsättningen att ge svensk industri möjlighet att hålla takten med och hävda sig i den internationella konkurrensen. Att detta är väsentligt påminns vi om ideligen i dessa dagar. Från olika håll har framförts ett intresse för att få ta del av svenska erfarenheter och även önskemål att få diskutera svensk verkan i olika internationella projekt. Ett sådant intresse har anmälts från Indien och ett annat från Pakistan, och vidare har vissa sonderingar förekommit från Jugoslavien, för att nämna några exempel på att man har klart för sig att vi med den mycket väsentliga satsning som man i vårt land har gjort på detta område ligger rätt långt framme inom Europa. Det är med hänsyn därtill som jag tror att Marviken-projektets fullföljande är nödvändigt, inte bara för utbyggnaden av atomenergi inom landet utan också därför att intresse för tungvattenreaktorer föreligger även på exportmarknaden.

Ett väsentligt skäl — det skall jag gärna erkänna — till detta intresse, som även måste tillmätas stor betydelse i vårt land, är att möjlighet till drift med naturligt uran medges med denna reaktortyp. Jag vill säga att för närvarande torde Billingen vara den största samlade fyndighet som över huvud taget föreligger i världen, detta trots den ringa halten av uran.

Eftersom man genom tungvattenreaktorlinjens fullföljande kan dra direkta lärdomar av utvecklingen av även andra reaktortyper, däribland lättvattenreaktorn, ser jag sålunda i dagens läge inget skäl till att detta projekt skulle uppskjutas i avvaktan på ännu en utredning. Det är klart att utvecklingen hela tiden hålls under full uppmärksamhet och att alla nya omständigheter som kan komma att anmäla sig också kan föranleda modifikationer, men det är i viss mån en annan sak. Jag skulle därför vilja säga att jag inte kan se att någonting skulle kunna vinnas med att nu

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

bestämma sig för att göra en utredning. Jag är tvärtom orolig för att vårt med hänsyn till nödvändigheten av att utbygga vår energiproduktion för svensk industri så betydelsefulla utvecklingsprogram skulle komma att på ett allvarligt sätt fördröjas.

I anslutning till att jag skämtade litet med herr Åkerlund vill jag också erkänna att jag är glad över att herr Åkerlund i sina studier ändå kommit till den uppfattningen att det finns all anledning även för vårt land med tanke på det ganska unika förhållande i vilket vi befinner oss — tillgång till betydande ingenjörskunskap, egna råvarukällor och stor erfarenhet från kraftverksbyggnader, om vi tar med hela området — att utveckla ett självständigt atomenergiprogram som ett komplement till vad vi även under 1970-talet alltjämt behöver göra för att bygga ut de mera konventionella energianläggningarna.

Jag vill bara, herr talman, när jag ändå står i denna stol, säga ett par ord om ett annat uttalande som reservanter i utskottet gjort, nämligen rekommendationen att byggnadsavdelningen vid Aktiebolaget Atomenergi bör snarast nedläggas. Avdelningen har ju kommit till för att möjliggöra en väsentlig utbyggnad av framför allt Studsvik men även av Ranstad, där vi bryter uranet. Samtliga dessa byggnadsarbeten — som vad Studsvik beträffar uppgår till en sammanlagd investeringskostnad av 160 miljoner kronor och beträffande Ranstad 70 miljoner kronor — gäller inte bara byggnader som ingår i summan, utan även en del annat. Alla byggnadsarbeten har utförts på entreprenad, men bolagets byggnadsavdelning har svaret för ledning och samordning av projekteringarna, innebärande bl. a. sammanhållande av olika insatser, utarbetande av anbudshandlingar, kontroll av byggnadsarbeten samt övriga vad man brukar beteckna som byggherrefunktioner. Även bolagets kontorsbyggnad här i Stock-

holm, som färdigställdes i år, har på samma sätt handhåfts av denna avdelning. Nu är emellertid dessa arbeten slutförda — vad Studsvik beträffar beräknas de vara färdiga den 1 juli 1965, i varje fall i den nuvarande utbyggnadsetappen. Därför har också bolaget, med hänsyn till att en särskild byggnadsavdelning inte behövs för dessa ändamål, successivt dragit ned personalstyrkan vid avdelningen. Den är f. n., enligt uppgifter som jag har fått, ett tiotal personer, såväl teknisk som administrativ personal — mer är det inte.

När jag sökt tränga in i detta ärende, som jag erkänner inte är av alltför stor vikt, har jag kommit till den uppfattningen att det skulle vara till stor skada, om den samlade kunskap när det gäller byggnader av detta slag — laboratoriebyggnader o. s. v. — som finns inom bolagets byggnadsavdelning skulle skingras då det samtidigt på andra håll inom landet förestår byggnadsprojekt av likartat slag. Herr Åkerlund och andra, som uttalar sig för att denna avdelning borde snarast avvecklas, vet ju ändå att vi har ett betydande utbyggnadsprogram på universitetsområdet framför oss — i Frescati och på andra håll — och att här finns en unik sakkunskap beträffande laboratoriebyggnader som vi inte har tillgänglig på andra håll. Ett samarbete mellan å ena sidan den grupp som sysslade med utbyggnaden av Atomenergi och å andra sidan byggnadsstyrelsen förefaller därför i hög grad riktigt och lämpligt. Det är, såvitt jag kan bedöma, en väg att öka chanserna att hålla nere kostnaderna för dessa byggnadsföretag, och det kan väl inte vara den omständigheten som gör att högern här yrkar på att denna avdelning inte skall kunna användas på andra viktiga områden när det gäller förestående byggnadsverksamhet.

Herr ÅKERLUND (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag får börja med att tacka herr statsrådet för komplimang-

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

en. Hade ordet elementär uteslutits, hade inte komplimangen varit så tvivelaktig som den var, men under alla förhållanden är jag smickrad, ty vid en jämförelse med statsrådet måste jag medge att jag håller mig på det elementära planet.

Emellertid, herr talman, är det inte min avsikt att söka strid i en fråga av detta slag. Som jag bedömer det är det inte en politisk stridsfråga, baserad på ideologiska skäl, utan det är en teknisk — praktisk angelägenhet — det gäller vad som är klokast och bäst för vårt land. Jag förmenar att varje riksdagsman har både rätten och skyldigheten att överväga de kostnader som ett projekt av detta slag kan dra med sig för skattebetalarna.

Jag vill replikera mot några av de invändningar som statsrådet gjort emot mig.

Statsrådet säger att därest man gjorde en utredning skulle det bli en allvarlig försening beträffande Marviken. Gentemot det vill jag framhålla att enligt propositionen säger vattenfallsstyrelsen, att man har haft ambitionen att arbeta fram reaktortypen i fråga så snabbt att den skulle kunna möta kraftindustriens behov av atomkraftstationer med konkurrenskraftiga kostnader vid den första tidpunkt, då användning av sådana anläggningar blir aktuell. Enligt vattenfallsstyrelsens mening syns erfarenheterna av det svenska utvecklingsarbetet i tekniskt och ekonomiskt hänseende och kännedomen om kostnadsutvecklingen för lättvattenreaktorerna böra föranleda en omprövning av denna ambition. Det är tydligt att vattenfallsstyrelsen inte för sin del anser en försening vara så förskräckligt allvarlig. Men även på den punkten har reservanterna tagit hänsyn, ty de har sagt att pengar får ställas till förfogande till utgången av detta kalenderår. Det är ungefär nio månader kvar, om man skulle vilja pröva Marviken genom en utredning, och sedan fick man laga efter det nya läget.

Vidare säger statsrådet att Marviken kan köras med naturligt uran. Det är alldeles riktigt, men då sjunker effekten enligt beräkningarna från 140 till 105 megawatt. Det inte minst viktiga i sammanhanget är emellertid att Marviken inte förutsatts skola drivas med naturligt uran utan med anrikat sådant.

Billingen sades ha den kanske största förekomsten i världen av naturligt uran. Det är tänkbart att det är riktigt. Men därvidlag gäller att det avgörande är vad som är ekonomiskt möjligt att nyttiggöra. Med hänsyn till de små koncentrationer av uran som finns bl. a. i urberget är jag alldeles övertygad om att ännu större förekomster skulle vara för handen, men det är fullständigt ointressant i sammanhanget.

En annan sak: statsrådet säger att jag skulle ha yrkat på nedläggandet av denna byggnadsavdelning, men om statsrådet läser reservationerna ordentligt, skall han finna att jag inte finns med bland dem som tagit ställning i den riktningen.

Till slut, herr talman, vill jag framhålla att statsrådet inte var klart negativ till tanken på en utredning. Jag vill för min del säga att när frågan är så tvistig, när så mycket intresserat folk på det tekniska planet anser att denna fråga verkligen bör tas upp till omprövning, innefattande inte bara Marviken utan hela programmet, vore det ju, herr statsråd, rätt rimligt att man verkligen gjorde en utredning.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Bara några korta ord till herr Åkerlund! Jag har sagt — och till undvikande av varje missförstånd vill jag upprepa det — att det finns all anledning för dem som sysslar med atomenergiprogrammet att noga följa utvecklingen och därest nya omständigheter anmäler sig överväga de modifieringar i vårt program som kan behöva göras samt där så behövs gå till riksdagen. Men det är en annan sak

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

än att instämna i önskvärdheten av den utredning som herr Åkerlund har önskat.

Sedan vill jag bara säga att jag är ledsen att jag trodde att herr Åkerlund följde herr Holmberg när det gäller spörsmålet om byggnadsavdelningen vid Atomenergi. Jag är glad om vi kan räkna med herr Åkerlunds röst på utskottsmajoritetens sida, om frågan skulle bli föremål för votering i denna kam-
mare.

Herr ÅKERLUND (h) kort genmäle:

Herr talman! I sistnämnda hänseende skall jag omedelbart säga att jag kommer att handla enligt statsrådets önskan. Men låt mig då få föreslå att vi gör ett litet byte: att statsrådet å sin sida röstar för att vi får en utredning till stånd eller — om detta av självklara skäl inte är möjligt — att statsrådet ytterst nogt överväger frågan om en utredning, så att vi verkligen får en sådan.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Av missförstånd har mitt namn inte kommit med under den reservation som är betecknad med a. Jag ber att få meddela detta. Vid eventuell votering kommer jag att stödja reservation a.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Herr Åkerlund säger att vi skall göra det som är klokast och bäst för vårt land, och på den punkten kan vi vara fullständigt överens. Men när vi från utskottsmajoritetens sida ansett att det klokaste är att i detta avseende följa Kungl. Maj:ts proposition, är vi alltså inte överens. Herr Åkerlund säger i sin motion att det vore riktigare att den svenska industrien finge träda in efter eget val i atomkraftsutvecklingen samt tillgodogöra sig och vidareutveckla de utländska erfa-

renheterna. Vad innebär det? Jo, det innebär att den svenska industrien som nu sysslar med dessa frågor skulle bli hänvisad att anskaffa licens från t. ex. General Electric och Westinghouse, och det skulle ske på mycket hårda och kostsamma villkor, har man förklarat från industriens sida. När vi bedömt denna fråga har vi i mycket hög grad tittat på vad som kan anses vara viktigt för svenskt näringsliv, och vi har kommit fram till att det vore en olycka att inte fullfölja Marviken-projektet.

Det är som statsrådet sagt: Marviken kommer att bli en referensanläggning för den svenska industrien, en anläggning som den har möjlighet att hänvisa till när det gäller att vara med i den allmänna konkurrensen. Det ligger också till på det sättet att ungefär 75 procent av de erfarenheter som man nu får från tungvattenreaktorn vid Marviken kommer även att kunna tillämpas när det gäller en lättvattenreaktor. Det kan också sägas här att den svenska industrien redan är så långt framme att den kan delta i konkurrensen. Asea exempelvis har varit med om ett projekt i Pakistan. Den svenska firman låg mycket bra till. Kanada fick emellertid leveransen helt enkelt av det skälet att man kunde lämna betydligt längre krediter än den svenska industrien kunde göra.

Man måste också fråga sig, vad det skulle innebära, om man skulle gå på herr Åkerlunds linje. Nu är det visserligen så att herr Åkerlund efter behandlingen av dessa frågor i femte avdelningen, där vi har haft ingående överläggningar och där vi naturligtvis även haft sakkunnigt folk som lämnat oss redogörelser, inte längre intar den klara ståndpunkt som han hade i motionen, nämligen att man helt enkelt skulle avslå Kungl. Maj:ts proposition. Nu har han kommit fram till en så att säga mjukare linje. Men om man nu skulle gå in på den linjen att man utan vidare skulle lägga ner detta företag, vad skulle det innebära?

Anslag till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

För exempelvis en av de större företagen — Asea — rör det sig om beställningar på ungefär 150 miljoner kronor. Om Marviken läggs ned, skulle uppstå en förlust på mellan 70 och 90 miljoner kronor. Med hänsyn till detta och till att det måste vara en olycka för svenskt näringsliv — och med svenskt näringsliv menar jag naturligtvis även alla arbetare och tjänstemän som nu är engagerade i detta näringsliv — om man på något sätt skulle hindra denna utveckling, yrkar jag bifall på alla punkter till utskottets förslag.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Herr Söderberg uppträdde här i skepnaden av företrädare för den tillverkande industrien. Atomreaktorn är, som herr Söderberg säger, kostnadsberäknad till 150 miljoner kronor, och den skall i huvudsak tillverkas av Asea i Västerås. Kontrakten är redan skrivna, och det finns alltså ingen möjlighet för staten att dra sig ur den överenskommelse som är träffad med den tillverkande industrien. Från vår sida har alldeles klart sagts ifrån, att vi härvidlag inte önskar annat än att vad som hittills gjorts skall fullföljas. Det bör å andra sidan inte glömmas bort att byggnadsdelen i propositionen är kostnadsberäknad till 269 miljoner kronor. Det har upplysts i avdelningen, att det finns en hel del erfarenheter av värde att göra även i denna del, men det finns dock ganska stora pengar att spara på detta område.

Herr Söderberg gör gällande att jag har frångått min motion. Visst har jag gjort det, men jag skäms inte för det, herr Söderberg! Om det framkommer nya synpunkter och särskilt om sakkunniga personer framför argument som har tyngd, anser jag för min del att det är alldeles riktigt att man skall modifiera sina ståndpunkter. Det har jag också gjort, när jag har haft förmånen att få delta i skrivningen av reservationen, som framlägger en mjukare linje. Varför kan då inte regerings-

partiet och utskottsmajoriteten å sin sida visa den smidighet, som dock påkallas från så många håll i denna angelägenhet?

Herr Söderberg betonar särskilt de lärdomar och erfarenheter som kan göras. Det är alldeles riktigt att man kan göra erfarenheter genom tillverkning av tungvattenreaktorer, men man kan också få sådana genom tillverkning av lättvattenreaktorer, som är den linje som av alla bedömes ha betydligt större förutsättningar i framtiden. Asea har för sin del förklarat att man är beredd att gå över till lättvattenreaktorer. Låt företaget göra det då!

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På särskilda propositioner bifölls till en början vad utskottet i mom. a och b hemställt.

Sedermera gjordes enligt de rörande mom. c förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Bohman och Björkman vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

I fråga om mom. d, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Åkerlund m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

Herr *Åkerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 47 mom. d, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Åkerlund* m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Åkerlund* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 39.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 48—50

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 080 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Eric Gustaf Peterson* (I: 86) samt den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors* och fröken *Elmén* (II: 115), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att upplysningscentraler för konsumentfrågor skulle inrättas i Göteborg, Malmö och Umeå samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om att till dessa upplysningscentraler knyta lokala konsumentgrupper måtte upptagas till prövning.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 080 000 kronor;

II. att motionerna I: 86 och II: 115 icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Harry Carlsson*, *Johan Olsson* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Nihlfors*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 86 och II: 115, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om inrättande av upplysningscentraler för konsumentfrågor i Göteborg, Malmö och Umeå måtte föreläggas riksdagen samt att Kungl. Maj:t i samband därmed måtte pröva, huruvida till dessa upplysningscentraler borde knytas lokala konsumentgrupper.

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! På denna punkt tas upp frågan om anslaget till statens institut för konsumentfrågor. Konsumentupplysning har över huvud taget varit ett stort debattämne i riksdagen, inte minst i denna kammare, under senare år. Men jag skall inte fortsätta den debatten i dag utan bara ta upp en detaljfråga i det stora problemkomplexet.

Alla är vi väl ense om att en objektiv och snabbt spridd konsumentupplysning är nödvändig; inte minst behövs den i tider då det sker så kraftig prisstegring som vi nu har. Då är ekonomisk upplysning för konsumenterna av betydande värde, när de skall förse sig med de olika varor som översvämmar marknaden. Alla vägar måste anlitas för att ge konsumenterna en så allsidig upplysning som möjligt. Man får ju nu upplysning i pressen, i radio, i TV, genom föreläsningar, i skolundervisningen, på utställningar samt genom skriftligt material i form av broschyrer och andra populärt avfattade skrifter.

En viktig upplysnings- och informationsväg är den verksamhet, som direkt i form av rådgivning riktar sig till konsumenterna. Det vill med andra ord säga att om jag vill inköpa en frysbox eller en symaskin eller en TV-apparat, kan jag ringa upp en kvalificerad konsumentupplysare och få veta vilket fabrikat jag skall välja eller i varje fall vilka krav jag har rätt att ställa på en kvalitetsvara.

Denna upplysningsverksamhet sköts nu delvis av informationsavdelningen inom statens institut för konsumentfrågor. Den avdelningen har utvidgats under det senaste året efter beslut av riksdagen. Den är alltså under utbyggnad, under expansion, och det torde nog vara alltför tidigt att yttra sig om, vilka resultat som avdelningen kan uppnå. Från vårt håll har vi redan tidigare hävdat, att denna informationsavdelning i en snar framtid bör frigöras från detta forskningsinstitut och bli en

fristående central, som bättre kan betjäna konsumenterna och samordna forskningsresultaten från de olika institutioner som sysslar med varuforskning. Men detta är sagt bara som en parentes.

Även om man inte kan uttala sig om det resultat, som den utvidgade informationsavdelningen inom statens konsumentinstitut kan uppnå inom en snar framtid, måste man dock vara på det klara med att den inte räcker till, i varje fall inte för hela landet. Det är detta vi har uppmärksammat i den motion, som sedan har följts upp inom utskottet i en reservation. Det är alltså fråga om en utbyggnad av upplysningsverksamheten över hela landet, eftersom avdelningen i Stockholm inte räcker långt.

Vi är inte ensamma om att hysa den uppfattningen. Den konsumentupplysningsutredning som regeringen tillsatt och som för två år sedan lagt fram ett betänkande, på vilket alltså en proposition byggdes, har också kommit till det resultatet, att det inte kan vara möjligt att en enda central i Stockholm betjänar alla landets konsumenter med en snabb och objektiv upplysning om olika varor. Konsumentupplysningsutredningen säger mycket tydligt ifrån att det behövs stödjepunkter på olika platser i landet, där information i konsumentfrågor kan meddelas eller hänvisning kan lämnas om var sådan information lätt finns tillgänglig. Utredningen kommer fram till det resultatet att dylika upplysningscentraler borde inrättas, förutom i Stockholm, i Göteborg, Malmö och Umeå.

I den kungl. proposition, nr 164, som delvis byggde på denna utredning anslöt sig också föredragande statsrådet Ulla Lindström till förslaget om en över hela landet utbredd upplysningsverksamhet. Jag citerar vad som står i propositionen: »Ett förverkligande av denna tanke lär avsevärt kunna reducera de nuvarande svårigheterna att snabbt få veta om en produkt blivit under-

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

sökt, hur resultatet har utfallit och var resultatet publicerats.»

Det är alldeles uppenbart att stockholmarna har lättare att få en snabb och grundlig konsumentupplysning än vad landets övriga innevånare har. Det är i Stockholm mycket lättare att engagera föredragshållare och föreläsare. Det är lättare att sätta sig i förbindelse med konsumentinstitutets informationsavdelning per telefon. I Stockholm finns utställningar, både permanenta och mera tillfälliga, som landsortsborna inte kan få dra nytta av, och där finns också i övrigt mycket större möjligheter att sprida konsumentupplysning än i landsorten. Det är alltså ett påtagligt behov av en breddad upplysning utöver den Stockholm har.

I slutet av förra veckan var jag nere i Danmark och passade då på att besöka statens husholdningsråd, som är en motsvarighet till vårt konsumentinstitut. Jag vill visst inte påstå att vi ligger efter Danmark i alla avseenden, men i åtskilliga gör vi det. Vi skall inte tala om den utomordentligt inventiösa och praktiska institutionsbyggnad som statens husholdningsråd har till sitt förfogande. Vad jag närmast fäste mig vid var att informationen dels från statens husholdningsråd och dels från en central, belägen mitt inne i Köpenhamn, tydligen var mycket effektiv, och att man stod konsumenterna till tjänst på ett snabbt och tillförlitligt sätt. I Stockholm har vi bara en enda avdelning, som inte ligger så särskilt väl till ute i en haracke i utkanten av staden. Den är som sagt ingalunda tillräcklig för hela det övriga Sverige. Det är därför som vi har tagit upp denna fråga och föreslagit att vi snabbt skall få upprättat de tre upplysningscentraler som konsumentupplysningsutredningen föreslog och som det föredragande statsrådet Ulla Lindström också rekommenderade, nämligen i Göteborg, Malmö och Umeå.

I den motion som har givit anledning till reservationen har vi vidare disku-

terat, om man inte på ett effektivare sätt än hittills skulle kunna utnyttja konsumenternas egna erfarenheter och kunskaper. Inom den stora konsumentgruppen torde i alla fall finnas en icke obetydlig fond av erfarenheter och kunskaper att tillgodogöra sig. Det skulle vara av värde, tror jag, att studera hur man på motsvarande sätt arbetar i utlandet. Jag vill inte alls påstå att jag är så hemma på det internationella området att jag kan göra upp en karta över det samarbete som utomlands sker mellan konsumentgrupper och kvalificerade konsumentupplysare, men så mycket har jag följt den internationella organisationens arbete och det tryck som kommer därifrån, att jag vet att det i ett flertal länder — vi har exempelvis fäst uppmärksamheten på England — förekommer ett utbyte mellan konsumentgrupper och kvalificerade konsumentupplysare som i hög grad kommer konsumenterna till godo. Jag ifrågasätter om det inte vore på tiden att vi också här i landet slog in på den vägen. Jag tror inte att konsumenternas kunskaper är att förakta, och jag tror vidare att ett sådant samarbete skulle leda till positiva resultat. Man skulle på försök kunna tänka sig konsumentgrupper knutna till de föreslagna upplysningscentralerna. Detta är en väg som man bör slå in på ju förr dess hellre, ty konsumentupplysningsfrågan kommer att bli en av framtidens allra mest väsentliga ekonomiska problem.

Jag ber alltså med hänvisning till det ovan anförda få yrka bifall till den reservation som är knuten till punkt 51 i statsutskottets utlåtande nr 10.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Fru Hamrin-Thorell har talat som motionär och därmed för reservationen, som ju är kalkerad på motionen och där man i skrivelse till Kungl. Maj:t vill begära förslag till inrättande av upplysningscentraler för konsumentfrågor i Göteborg, Malmö

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

och Umeå. Som fru Hamrin-Thorell nämnde härstammar detta förslag från konsumentupplysningsutredningen och handlades av fjolårets riksdag jämte utredningens många förslag i övrigt till utbyggnad av konsumentupplysningen. I propositionen i ämnet förklarade jag inte bara vad fru Hamrin-Thorell citerade om den avsevärda betydelsen av en utbyggnad i dessa avseenden, utan jag framhöll också att fastän jag i princip ställer mig positiv till förslaget om lokala upplysningsställen, man borde börja med en upplysningscentral i huvudstaden för att få erfarenhet av hur den tillämnade rådgivningsverksamheten bör utformas, innan man skapar motsvarande stödjepunkter för konsumentupplysningen på andra platser i landet. Riksdagens majoritet delade också den meningen.

Förberedelserna för den beslutade upplysningscentralen i Stockholm påbörjades redan i början av budgetåret 1964/65 med överläggningar med Svensk Byggtjänst och med byggnadsstyrelsen. De har resulterat i den överenskommelsen, att konsumentinstitutet skall hyra utrymme för sin informationscentral i Byggtjänsts utställningslokaler i nya Hötorgs City. Dessa lokaler kommer emellertid knappast att bli inflyttningsklara förrän den 1 april 1966. Medel för installation av denna verksamhet och till hyra för det sista kvartalet under nästa budgetår finns inräknade i omkostnadsanslaget under nästa punkt här i huvudtiteln. En föreståndartjänst för upplysningscentralen står också redo. Det är möjligt att det inte kommer att förslås för de väntade arbetsuppgifterna, även om man bortser från receptions- och skrivpersonal, som skall delas med Svensk Byggtjänst. I det läget, fru Hamrin-Thorell, anser jag det vara viktigast, att intentionerna till den *första* upplysningscentralen blir väl utförda i praktiken, innan man betungar konsumentinstitutet med flera arbetsställen ute i landet, ty institutet skall ju mata fram det

mesta av det bakgrundsmaterial som man skall bedriva upplysning med.

I sinom tid kommer helt visst också dessa andra centraler att bli inrättade. Såväl i Göteborg och Malmö som i Umeå finns det redan små embryon till detta, nämligen bostadsutställningar, som liksom den vi har i Stockholm småningom kan byggas ut till upplysningscentraler. Erfarenheterna bör emellertid bli vägledande för den fortsatta utbyggnaden, och att forcera fram ett förslag i ämnet, som jag fattar att reservationen närmast syftar till, är jag för min del inte beredd att medverka till.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Det var en glädjande uppgift som statsrådet lämnade, att vi skall få centralen i Stockholm förlagd till centrum och lätt åtkomlig. Det fanns emellertid också ett par yttranden från statsrådets sida som jag inte riktigt förstod eller kanske rättare sagt inte kan instämma i.

Att inrätta flera upplysningscentraler kan knappast i någon högre grad öka konsumentinstitutets upplysningsverksamhet, eftersom det är samma material som skall skickas ut både när det gäller Stockholm och de övriga upplysningscentralerna. Inte heller forskningsmaterialet behöver av den anledningen utökas, ty här gäller det en spridning över hela landet av samma material.

Jag är förvånad över att statsrådet förbiser eller jag skulle vilja säga undervärderar alla de års erfarenheter som konsumentinstitutet har skaffat sig, innan denna informationsavdelning byggdes ut. Konsumentinstitutet har dock haft en informationsavdelning, jag kan inte säga precis hur många år, men så länge institutet har funnits. Den måste ju ha samlat en hel del erfarenheter som kan vara till nytta då man skall starta upplysningscentraler ute i landet. Det är alltså inte nödvändigt att

Om ytterligare upplysningscentraler för konsumentfrågor

den nya informationsavdelningen skall arbeta flera år för att skaffa erfarenheter. Sådana har vi en hel del redan nu.

Jag vet inte om det riktiga uttrycket för vad motionärerna har tänkt sig är att »forcera fram» dessa centraler. Vi är tacksamma om statsrådet vill starta dem, kanske i all blygsamhet, för att de sedan skall byggas ut så småningom.

Statsrådet fru **LINDSTRÖM**:

Herr talman! Det är något kuriöst att fru Hamrin-Thorell säger till mig att jag skulle »undervärdera» vad konsumentinstitutet hittills har gjort. Det har snarare rätt ett motsatt förhållande mellan oss i kammarens debatter tidigare. Jag är glad över att hon nu inser och värderar vad konsumentinstitutet har gjort och menar att det skall räcka till så mycket mer än det som förut-sattes i statsverkspropositionen och i planerna för den närmaste tiden. Det är ändå inte bara fråga om tryckt material, broschyrer och annat, som skall distribueras i större eller mindre upplagor genom en eller flera informationscentraler, utan det är också meningen att det i dessa centraler skall förekomma personlig rådgivning till enskilda. Det måste då finnas en basorganisation, konsumentinstitutet i detta fall, dit man kan vidarebefordra frågor som rör en viss vara eller visst problem och få dem belysta med ytterligare utredning, och detta kräver personal hos konsumentinstitutet. Där måste finnas en bredd på resurserna för att man skall kunna lägga ut en rad olika upplysningsfilialer ute i landet. Jag tror alltså fortfarande att vi skall låta upplysningsverksamheten mogna i takt med möjligheterna.

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande mom. II framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 51 mom. II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Viner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 41.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 52—55

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 56

Ang. bidrag till varudeklarationsnämnden

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till varudeklarationsnämnden för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 400 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ranmark m. fl.* (I: 198) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors m. fl.* (II: 241), i vilka motioner hemställt, att riksdagen måtte besluta att till Bidrag till varudeklarationsnämnden för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 500 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 198 och II: 241, till Bidrag till varudeklarationsnämnden för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 400 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Bengtson, Per Jacobsson, Källqvist, Harry Carlsson, Strandberg, Johan Olsson, Bohman* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, fru *Lewén-Eliasson* samt herrar *Nihlfors, Björkman, Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 198 och II: 241, till Bidrag till varudeklarationsnämnden för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 500 000 kronor.

Ang. bidrag till varudeklarationsnämnden

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! Här rör vi oss inom ungefär samma område som på den föregående punkten. Nu gäller det nämligen varudeklarationsnämndens verksamhet, och den är ju ett betydelsefullt led i konsumentupplysningen. Jag ber om ursäkt om jag tar kammarens uppmärksamhet i anspråk några minuter för att ta upp nämndens verksamhet till behandling.

Jag skall inte hålla något föredrag om varudeklarationsnämnden, fastän jag starkt misstänker att det skulle behövas även i riksdagens första kammare för att upplysa en del fördunklade förstånd. Att upplysning behövs tyder utskottsutlåtandet i den här punkten på, ty om utskottets ledamöter hade vetat litet mer om varudeklarationsnämnden, är jag övertygad om att utskottet skulle ha tillstyrkt den motion som har underskrivits och lagts fram av representanter för samtliga de demokratiska partierna i riksdagen. Jag tillåter mig ändå att kort beröra nämndens verksamhet utifrån den senaste verksamhetsberättelse som har avgivits och i vilken man får veta åtskilligt om upplysningsverksamheten.

Under det senaste verksamhetsåret har nya normer för varudeklarationer fastställts för en rad olika konsumtionsvaror: köttkonserver, honung, glass, strumpbyxor, blusar av konstfibertrikå, barnsängar, personvågar och belysningsarmatur, för att ta några exempel. Det har tagits upp en hel del nya varor på arbetsprogrammet. Till dem hör TV-mottagare, radiomottagare och gramfonverk, om nu första kammarens ledamöter till äventyrs skulle tro att det uteslutande är sådant som korsetter, pälsvaror och stekpannor som nämnden har på sitt arbetsprogram.

Ett trettiotal arbetsgrupper är verk samma med de problem som sammanhänger med utarbetandet av varufakta med väsentliga uppgifter vilka är till stor nytta för konsumenterna vid deras inköp.

Ang. bidrag till varudeklarationsnämnden

Till bilden av nämndens verksamhet hör — men det tänker man kanske inte alltid på — att alla fakta om en vara måste kunna i efterhand kontrolleras enligt av nämnden fastställda metoder, och den kontrollen måste följas upp ordentligt. Nu har man t. ex. för en alldeles nyligen behandlad varugrupp, nämligen köttkonserverna, gått ett steg längre än man förut gjort. Man har beslutat att kontrollera köttkonserverna vid själva tillverkningsplatsen. Man har fastställt hur de ingående råvarorna i köttkonserverna skall klassificeras. Kontrollen inom produktionen skall utföras av en anställd kvalificerad tjänsteman.

Jag kan nämna att den 1 juli 1964 fanns det 118 fastställda normer, 791 gällande tillstånd och 503 tillståndsinnehavare. Från och med i år har nämnden också börjat arbeta med en revidering av de normer som tidigare fastställts. De först fastställda normerna har nu gällt i ungefär tolv år. Under den tiden har kraven på normernas innehåll och utformning i hög grad förändrats. Kraven har skärpts, och även varornas sammansättning har förändrats.

Intresset för varudeklarationsnämnden och dess verksamhet har uppenbart ökat under senare år. Massmedia som press, TV och radio har ägnat varudeklarationsnämnden en betydande uppmärksamhet. Kontakten mellan skolorna och nämnden har intensifierats. Många lärare har rekviderat material från nämnden inte minst för sin undervisning i hemkunskap.

Såsom statsrådet Lindström nämnde i sitt förra anförande har varudeklarationsnämnden medverkat i en permanent utställning i Byggtjänsts lokaler i Stockholm och även haft en utställning i Umeå för allmänheten. Dessutom har man under föregående sommar haft utställningar i Jönköping, Malmö och Östersund. Nämnden har vidare publi-

cerat sina arbetsresultat i facktidsskrifter, deltagit i konferenser etc. samt haft internationella kontakter.

Nämndens verksamhet når alltså ut över vida fält. Självfallet behövs härför pengar. Det fordras åtskilligt med pengar för att kunna utvidga och intensifiera en verksamhet som är av så stor betydelse som varudeklarationsnämndens.

Vi vet att det har förekommit kritik och debatter kring varudeklarationsnämndens resultat i fråga om utformandet av deklarationerna på olika varor. Det har sagts att dessa deklarationer ibland är utformade på sådant sätt att konsumenterna har svårt att veta vad nämnden egentligen vill säga om respektive varor. Jag tror att här måste ske ett samarbete mellan konsumenterna och varudeklarationsnämnden. I allmänhet har man nått en ganska god bit på väg mot det ideala tillståndet att avfatta korta, sakrika och lättförståeliga deklarationer om varorna.

Varudeklarationsnämnden har nu i sina petita begärt en ökning av anslaget för sin fortsatta verksamhet med 265 000 kronor. I statsverkspropositionen har emellertid endast upptagits en ökning med 50 000 kronor, vilket precis täcker de automatiska ökningarna. Varudeklarationsnämnden behöver emellertid mer pengar för att kunna fullfölja sina uppgifter. Motionärerna har därför enat sig om att framföra ett krav på en ökning av anslaget med 100 000 kronor. Det är en blygsam summa och i varje fall en mycket måttlig ökning.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation, som är fogad vid punkt 56 av statsutskottets utlåtande nr 10.

I detta anförande instämde fröken *Ranmark* (s) samt herrar *Johan Olsson* (cp) och *Harry Carlsson* (fp).

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Jag begär minsann inte ordet för att instämma! Fru Hamrin-Thorell har ju förklarat att hon med sitt anförande velat upplysa »en del fördunklade förstånd» här i kammaren — ett par ledamöter instämde ju också — även i detta? Och hon sade att om de inte varit så fördunklade skulle de ha biträtt motionen om höjning av anslaget till varudeklarationsnämnden med det belopp som motionen hemställt om. Då jag nu inte gör detta är väl också mitt förstånd, i logikens namn, fördunklat!

Jag är glad över den bakgrund som reservationen har och den uppskattning av varudeklarationsnämndens arbete som här tagit sig uttryck. Även jag menar att nämnden gör ett utomordentligt arbete, och det är roligt att alla är överens om den saken och att den enda kritiken mot nämnden går ut på att den inte gör mer av den sortens bra ting som är dess arbetsuppgift. Jag vill också gärna medge att detta skulle varit möjligt med större arbetskraftsresurser.

Ändå har jag inte kunnat förorda en större förstärkning av statsanslaget för nästa budgetår än med 50 000 kronor. Anledningen är en och endast en: det statsfinansiella läget. Vi har inte ork med en större total samhällsaktivitet än regeringen har förordat, utan att ett inflationstryck anmäler sig. Nu kommer väl fru Hamrin-Thorell att stiga upp och säga, att det är struntigt att åberopa sådant till sitt försvar när det gäller sådana småsummor som här. I ena minuten talade hon om ett blygsamt belopp, i andra minuten om att det krävs stora pengar; nu är ju inte skillnaden så stor mellan utskottets och reservanternas förslag. Men summan av många små anslagsbäckar blir en stor å, och regeringen har i år måst hålla igen på punkt efter punkt. Varudeklarationsnämndens anslag är ett av de många där det närmast ansvariga statsrådet, d. v. s. jag, har måst säga:

Ang. bidrag till varudeklarationsnämnden

sakta i backarna — i alla fall i uppförbackarna — och det känns mindre påkostande att göra detta när man vet att nämnden kan få pengar till utvidgning av sin verksamhet från statens konsumentråd, som i år erhållit en rejäl påfyllnad med 25 procent — ett av de mycket få undantagen i en återhållsamhetsbudget. Konsumentrådet har alltid varit frikostigt mot varudeklarationsnämnden och sedan budgetåret 1956/57 beviljat närmare en miljon kronor till nämndens olika verksamheter; det största bidraget har utbetalats innevarande budgetår med 216 000 kronor.

Jag kan därför utan skamkänsla och utan att känna mig alltför fördunklad uppmana kammaren att följa utskottets förslag.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Vare det långt ifrån mig att beskylla statsrådet Lindström för att vara fördunklad i fråga om konsumentupplysning — det har verkligen inte fallit mig in. Jag skulle naturligtvis ha undantagit statsrådet, men jag vidhåller att kammarens övriga ledamöter kunde behöva en liten föreläsning om varudeklarationsnämndens verksamhet. Jag har tillsammans med åtskilliga riksdagsmän varit med om diskussioner i konsumentupplysningsfrågor, och det har visat sig att en del av dem haft ytterst liten kännedom om nämndens arbete. Det var därför jag dristade mig att göra detta inlägg.

Jag ber att få konstatera att statsrådet Lindström inte för statsrådet Sträng fick instämma i varudeklarationsnämndens anslagsäskanden. Det är ju ärligt att tillstå detta. Jag tycker annars att det är en avvägningsfråga när det gäller dessa anslag och att anslaget hade kunnat uppräknas med åtminstone 100 000 kronor. Kammaren borde kunna gå på den linjen.

Uppgiften att varudeklarationsnämnden kan få pengar från konsumentrådet är naturligtvis i och för sig alldeles

Anslag till fonden för idrottens främjande

riktig. Konsumentrådets uppgift är att av sitt anslag dela ut medel för olika forskningsuppgifter. Även varudeklarationsnämnden får en del av anslaget. Men man får betänka att konsumentrådet fått en ökning av sitt anslag med endast 390 000 kronor. Det finns en massa hål att stoppa de pengarna i; det är ju inte bara VDN som skall få del av dessa pengar. Jag ifrågasätter om VDN verkligen kan få en så stor del att det betyder någonting i dess budget. Statsrådet Lindström vet lika väl som jag att konsumentrådet är föga benäget att permanenta anslag är ut och år in. Det var aldrig meningen med anslagen till konsumentrådet att rådet i sin tur skulle försörja olika forskningsinstitut. Rådets pengar skall gå till enskilda forskningsobjekt eller forskningsuppgifter. Att pengar slussas från den ena forskningsinstitutionen till den andra förefaller vara mycket irrationellt.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmanen jämlikt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 66.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 57—69

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 70

Anslag till fonden för idrottens främjande

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 20 375 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehäft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* (I:199) och den andra inom andra kammaren av herr *Sjöholm m. fl.* (II:244), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att av anslaget till Avsättning till fonden för idrottens främjande intet belopp finge användas för boxningsändamål och att ett belopp motsvarande det som nästföregående år utginge för sådant ändamål

i stället skulle användas till idrott för handikappade;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* (I: 260) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 237) i vilka motioner anhållits, att riksdagen måtte till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag om 22 miljoner kronor;

dels och två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Svedberg m. fl.* (I: 298) och den andra inom andra kammaren av herr *Kellgren m. fl.* (II: 358), i vilka motioner föreslagits, att Sveriges schackförbund för budgetåret 1965/66 skulle tilldelas ett statsanslag om 75 000 kronor, varvid fonden för idrottens främjande skulle uppräknas med motsvarande belopp.

Utskottet hade i den nu ifrågakommande punkten på åberopade grunder hemställt,

a) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 260 och II: 237, till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 20 375 000 kronor;

b) att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 298 och II: 358, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i punkten anfört;

c) att motionerna I: 199 och II: 244 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

a) av herrar *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Akerlund*, *Harry Carlsson*, *Strandberg*, *Johan Olsson*, *Bohman* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Nihlfors*, *Björkman*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits,

Anslag till fonden för idrottens främjande
samt att utskottet bort under a hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 260 och II: 237, till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 22 000 000 kronor;

b) av herrar *Per Jacobsson* och *Harry Carlsson*, fröken *Elmén* samt herrar *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under c hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 199 och II: 244, besluta, att ifrågakommande anslag icke skulle disponeras för stöd åt boxningssporten.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Vid denna punkt föreligger två reservationer. I reservation a yrkas bifall till motionen i första kammaren nr 260 och den likalydande motionen i andra kammaren nr 237, i vilka hemställs att avsättning till fonden för idrottens främjande måtte höjas från 20 375 000 kronor till 22 000 000 kronor.

Reservanterna vill understryka angelägenheten av ett ökat stöd till den för folkhälsan viktiga idrottsverksamheten, såväl den till Riksidrottsförbundet anslutna verksamheten som skol- och ungdomsidrotten i stort, korporationsidrotten och den s.k. handikappidrotten. Det är även av stor vikt att staten i ökad utsträckning stimulerar kommunerna till anordnande av idrottsplatser, simhallar och andra idrottsanläggningar.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservation a med hemställa att till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1965/66 måtte anvisas ett anslag av 22 miljoner kronor.

I reservation b yrkas bifall till motionen i första kammaren nr 199 och den likalydande motionen i andra kammaren nr 244, i vilka föreslås att riksdagen måtte besluta att ifrågakommande an-

Anslag till fonden för idrottens främjande

slag icke måtte disponeras för stöd åt boxningssporten.

Reservanterna framhåller att boxningssportens skadeverkningar varit föremål för utredning av särskilt tillkallad sakkunnig. Utredningsmannen har — under framhållande av att den svenska boxningssporten domineras av amatörboxningen — förklarat att en expansion av den professionella boxningen i Sverige synes olämplig. Vid remissbehandlingen av sakkunnigbetänkandet har ett flertal remissinstanser ställt sig negativa till boxningen och funnit att den icke bör understödjas med offentliga medel. Sålunda har medicinalstyrelsen anmärkt att boxningen är den enda sportgren, där den som avsiktligt tillfogar motståndaren en svår skada ej diskvalificeras utan i stället utropas som segrare. Medicinska fakulteten i Göteborg har ansett boxning vara en sport med ur medicinska synpunkter allvarliga risker och menar att den, oberoende av riskernas kvantitativa fördelning, intar en särställning såsom en aggressiv, på skadegörelse inriktad sport och därför ur medicinsk synpunkt måste anses som hälsovadlig. Enligt socialstyrelsens mening bör det icke komma i fråga att understödja boxningssporten med allmänna medel.

Herr talman! Med stöd av dessa från sakkunnigt håll gjorda uttalanden ber jag att få yrka bifall även till reservation b vid denna punkt i utskottsutlåtandet.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Först ber jag att få konstatera att det ägt rum en avsevärd ökning av avsättningen till fonden för idrottens främjande under de senare åren. För budgetåret 1963/64 uppgick anslaget till 14,1 miljoner kronor och för budgetåret 1964/65 till 17 miljoner. Nu föreslås i statsverkspropositionen 20 375 000 kronor. Av sistnämnda belopp skall dock 375 000 kronor utgöra bidrag till amatörridsportens organisa-

tioner. Det är ett stöd som tidigare redovisats över jordbruksdepartementets huvudtitel.

Även om alltså anslaget till idrottens främjande under senare år varit föremål för en kraftig justering uppåt, så återstår att konstatera att stödet till idrotten allttjämt är otillräckligt. Från tidigare års debatter här i idrottsanlagsfrågan vet jag att i denna kammar råder det endast en mening om idrottens betydelse i vårt samhälle. Alla är överens om att vi på allt sätt bör underlätta människornas möjligheter att genom ett sunt idrottsutövande stärka sin hälsa och hålla sig i god kondition. Alla är säkerligen också villiga att erkänna behovet av såväl bredd- som toppidrott och beredda att instämma i omdömet att idrotten är en stor tillgång, icke minst då det gäller ungdomsfostran.

Men även om enighet råder om idrottens betydelse, så bedöms uppenbarligen idrottens behov olika. Statsutskottets majoritet följer helt Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag på 20 375 000 kronor, medan i reservationen föreslås ett anslag på 22 miljoner. Sistnämnda belopp är så till vida anmärkningsvärt som det är något högre än vad Riksidrottsförbundet m. fl. organisationer tillhoppa har äskat. De har begärt 20 836 500 kronor. Man bör emellertid ha i minnet att dessa äskanden icke ger en rättvisande bild av idrottens verkliga behov. Enligt mångas mening är exempelvis Sveriges riksidrottsförbund med sina 46 specialförbund och sina 21 000 specialföreningar med drygt 1,6 miljon registrerade medlemmar — en ökning med 200 000 medlemmar sedan närmast föregående år — för blygsamt i sina äskanden. Särskilt tydligt är detta i fråga om posten »Bidrag till större idrottsanläggningar», där man trots ett mycket stort och klart dokumenterat behov stannat vid ett äskande av endast fyra miljoner.

I det här sammanhanget faller det sig naturligt för mig att särskilt under-

stryka hur angeläget det är att kommunerna stimuleras att bygga simhallar, där barnen kan få en effektiv simundervisning och en meningsfull fritidssysselsättning. Om simhallarna gäller att de är till glädje både för gamla och unga, friska och handikappade och att de som populära samlingsplatser för pojkar och flickor har en betydelsefull ungdomsvårdande uppgift.

Herr talman! Med den kännedom jag har om idrottsrörelsen, dess möjligheter att ta hand om ungdom och dess behov kan jag absolut inte anse att det anslag på 22 miljoner som föreslås i reservation a skulle vara för högt. Jag ber därför att få yrka bifall till denna reservation.

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Departementschefen har anfört en mycket stark motivering för att idrottsanslaget borde höjas i det han säger att idrottssammanslutningarna bör ges ytterligare möjligheter att utveckla bl. a. konsulent- och instruktörsverksamheten för att härigenom stödja ungdomsidrotten. Han säger vidare att även beträffande bidragen till större idrottsanläggningar föreligger behov som motiverar en höjning av bidraget till fonden samt att medel behövs också för att förbereda Sveriges deltagande i 1968 års olympiska spel. Korporationsidrotten bör ges större möjligheter och även handikappidrotten bör stödjas kraftigare, säger handelsministern.

En sådan motivering finns också i reservationen på olika punkter. Det råder således enighet om att anslaget bör höjas. Kungl. Maj:t har föreslagit en höjning, men det är beloppets storlek som diskuteras. Reservanternas bedömning av regeringens inställning till idrotten är att regeringen har varit alltför restriktiv i sina anslagsäskanden, även om anslaget har ökat under senare år.

Utöver de motiveringar som redan

Anslag till fonden för idrottens främjande anförts vill jag understryka vad herr Schött sade om byggandet av idrottsanläggningar. Han talade om de stora anläggningarna, men det är också en skriande brist på mindre, inte alltför dyrbara idrottsanläggningar. I allmänhet finns det tillgång till lekplatser, och det finns stora idrottsanläggningar, men vart tonårsungdomarna skall ta vägen kan man inte säga. De blir bortkörda vid alla möjliga tillfällen. På den och den platsen får man inte spela boll, man får inte ha hoppstänger, o. s. v. Enklare idrottsanläggningar saknas.

Det är kanske svårt att bedöma hur mycket byggnadskostnaderna har stigit, när vi diskuterar beloppets storlek. Möjligen kan man ha ledning av andra byggnadskostnader, ty det måste väl finnas någon relation. I finansplanen säger finansministern med en hel del reservationer att det är svårt att ge något entydigt mått på kostnadsstegringen. Han säger dock, att hyresnivån för lägenheter färdigställda under år 1963 skulle ha legat cirka 27 procent över nivån för hyrorna i hus färdigställda under första halvåret 1959. Detta kanske kan säga någonting om att kostnaderna har blivit mycket högre även när det gäller att anordna idrottsanläggningar.

Jag är beredd att här få möta den invändningen att vi alltid försöker gå ett steg före. När Kungl. Maj:t föreslog 14,5 miljoner kronor föreslog vi 17 miljoner kronor. Vi höjde sedan från 17 miljoner till 20 miljoner, och nu är vår begäran i motionen 22 miljoner kronor. Vi anser givetvis att regeringen släpar efter och att vi bör fortsätta med dessa höjningar. Det har anförts att det kan vara otacksamt för regeringen att höja till det belopp som vi föreslog förra året, eftersom vi då ökar vårt förslag med några miljoner. Jag tycker dock att detta är logiken i våra motioner. Kostnadsstegringar har ju förekommit. Om vi förra året ansåg att anslaget borde vara 20 miljoner kro-

Anslag till fonden för idrottens främjande

nor och vi inte fick igenom vårt förslag, måste ju kostnadsstegringen medföra att vårt förslag i år ökar till 22 miljoner kronor.

Med instämmande i herr Schöotts anförande ber jag att få yrka bifall till reservationen a.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Idrottens och friluftslivets stora betydelse för människorna är känd och omvittnad, senast av flera talare här i kammaren i denna debatt. Man erkänner idrottens och friluftslivets stora betydelse både som förstärkelse och som hälsofrämjande faktor. Hos statsmakterna har också med åren vuxit fram en större förståelse för att den idrottsliga verksamheten liksom friluftsverksamheten bör främjas, och sedan många år anslås av allmänna medel penningar av varierande storlek för att befrämja och stimulera idrotts- och friluftsverksamheten.

Vi kommunister har i en motion till årets riksdag — den är tryckt i andra kammaren med nr 20 — utvecklat ganska utförligt vår mera programmatiska syn på hithörande frågor. Jag vill bara hänvisa till denna motion och göra några kompletterande anmärkningar till vad som där anföres.

För närvarande beräknas antalet medlemmar i idrottsföreningar av skilda slag — vilket herr Schöott nyligen redovisade — till cirka 1,6 miljon, företrädesvis ungdom. Idrottsorganisationerna är väl våra utan jämförelse största ungdomsorganisationer. För att utöva en på ungdomen attraktiv verksamhet måste de dock ha pengar att röra sig med samt idrottsanläggningar. De stora idrottsorganisationerna, som i hög grad är inriktade på att driva idrotten mera kommersiellt, är väl inte så illa ställda, men de tusentals småföreningarna har det knapert. Hur mycket frivilligt arbete som läggs ned av ledare i idrottsföreningar för att hålla det hela i gång låter sig svårigen beräknas. Att

det är omfattande är dock ostridigt. Det är ett samhällsgagnande arbete, och det skulle bli det i ännu högre grad om dessa tusentals idrottsentusiaster kunde ägna sig *helt* åt den idrottsliga verksamheten och slapp ifrån det mindre intresseväckande jobbet med att skaffa pengar genom insamlingar, lotterier och organiserandet av stödjande medlemmar, supporterklubbar och annat.

Vi har i vår motion framhållit nödvändigheten av att få fram en större kår av dugliga instruktörer för idrottslig verksamhet. Vi är övertygade om att man inte behöver leta efter lämpliga och villiga sökande till sådan utbildning. Här inställer sig emellertid omedelbart behovet av ökade ekonomiska resurser för att bekosta den utbildning som är nödvändig. En utredning pågår, och vi får kanske vänta och se vilka förslag den har att komma med och vad utredningen kan föranleda regeringen att föreslå. I vår motion pekar vi särskilt på bristen på gymnastiklärare och framhåller, att nya utbildningsinstitutioner borde inrättas i olika delar av landet för att i snabb takt häva bristen på gymnastiklärare. Även om gymnastik i hög grad är grundläggande för all idrottsutövning och lärarutbildningen på detta område bör ha prioritet, är det dock ostridigt att välutbildade och kvalificerade idrottslärare behövs i alla idrottsliga grenar.

Låt mig, herr talman, också få säga ett par ord om korporationsidrottens betydelse låt vara ur en kanske rätt snävt avgränsad synvinkel. Denna del av vårt lands idrottsliga verksamhetsfält är i huvudsak begränsad till och förankrad på arbetsplatserna, inte på idrottsplatserna, som det kom att heta i motionen vid dess slutliga tryckning. Under senare år har emellertid en väsentlig breddning av korporationsidrotten ägt rum. Husmodersgymnastiken, barnidrotten, pensionärsidrotten och idrotten för handikappade har framgångsrikt tagits upp inom korporationsidrotten. Numera är det väl helt

erkänt att sport och idrott liksom gymnastik är mycket nyttiga för de kategorier som jag här har nämnt. Allra främst skulle jag dock vilja framhålla korporationsidrottens betydelse såsom motverkande faktor till den hälsonedbrytande rutinen i den moderna industrien.

Denna kammare kommer sannolikt att i andra sammanhang behandla den s. k. företagshälsovården med alla de brister som den uppvisar. Det kan emellertid vara på sin plats att här understryka att korporationsidrotten — i den mån den har eller får de materiella resurserna — är mycket viktig för att motverka den hälsofarliga hetsen och enformigheten i vår industri. Då utskottet i år tillmötesgått de idrottsliga myndigheternas anslagskrav i detta hänseende har jag intet yrkande beträffande denna del av utlåtandet.

Vad sedan beträffar det motionsvis framförda yrkandet att ingen del av anslaget till idrottens främjande skall få tas i anspråk för boxningen, vill jag helt ansluta mig till motionärerna samt till reservanterna i utskottet på denna punkt. Boxningen är den enda idrottsgren där, som redan framhållits här, de tävlandes yttersta syfte är att slå motståndaren medvetlös. Boxningen kunde väl på sin tid anses vara en humanisering av bältespännarkamp och gladiatorkamp, men den hör enligt min mening inte hemma i vår tid.

Naturligtvis kan man invända att det bör stå alla medborgare fritt att under organiserade former och med läkare, vattenhinkar och handdukar inom räckhåll slå varandra medvetlösa. Jag vill för att intet missförstånd skall uppstå framhålla att jag inte vill förmena medborgarna denna rätt, men jag anser att sådan verksamhet inte skall uppmuntras med anslag av allmänna medel.

Jag yrkar alltså bifall till reservation b under utskottets utlåtande punkt 70.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Fru SEGERSTEDT WIBERG (fp):

Herr talman! Utskottet säger att enligt dess mening bör Sveriges schackförbund inte få bidrag ur idrottsanslaget. Jag delar den meningen, liksom också utskottets åsikt att riksdagen bör i skrivelse till Kungl. Maj:t låta förstå att Schackförbundet bör få ökat bidrag på annat sätt, även om den hjärngymnastik som där bedrivs inte kan räknas till den kroppsliga idrotten.

Utskottet ger alltså på den punkten uttryck för en mening, men då utskottets ledamöter skall ta ställning till kraven att boxningen inte skall få del av idrottsanslaget, då bleknar ledamöterna och gömmer sig bakom ståndpunkten att man tidigare överlätit åt Riksidrottsförbundet att bestämma i fördelningsfrågan. Det förefaller mig som om utskottet glömt bort att uppmärksamma de uttalanden som gjorts av olika myndigheter, främst då av socialstyrelsen och medicinalstyrelsen och av bland andra de medicinska fakulteterna. Dessa har som redan påpekats sagt att boxningen är den enda sportgren där man direkt avser att skada motståndaren och att boxningen är hälsovadlig.

Mig förefaller det, herr talman, alldeles uppenbart att om inte Riksidrottsförbundet förstår innebörden av myndigheternas uttalanden, så har riksdagen skyldighet att ge sådana föreskrifter att man inte kan nonchalera uttalandena. Till detta kommer att minst 14 människor under det gångna året dött genom boxningen. Den har skördat nya offer i ringen. 14 människor, de flesta under 20 år, avled av skador som tillfogats dem i boxningsringen. Under januari i år dog tre unga män till följd av skador i boxningsringen. På samma gång upplever vi i Sverige den glädjande utvecklingen att man noterar ett avtagande intresse för boxningen — ett intresse som avtar både kvantitativt och kvalitativt, suckar boxningens vänner. Allt färre vill ställa upp i boxningsringen.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Då man senast hade en match om juniormästerskapet skrek och buade publiken, huvudsakligen för att den knockout som utdelades kom för tidigt. Man fick inte sitt lystmäte på sensationen av den arten tillfredsställt. Skall Sveriges riksdag verkligen uppmuntra en sådan hantering, när Sveriges ungdom samtidigt visar avtagande intresse för den?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation b vid punkt 70.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Som redan sagts råder det ingen tvekan om att vi alla är intresserade av att ge idrotten ett kraftigt stöd, och det har även skett. Detta framgår bäst om man hänvisar till att anslaget till idrotten var 12 miljoner kronor budgetåret 1961/62 för att nu enligt Kungl. Maj:ts förslag ha ökat till något över 20 miljoner kronor, alltså en ökning med över 8 miljoner kronor på fem år. Men därtill kommer att det inte är det enda stöd som ges idrotten. Jag vill bara erinra om att anslaget till fritidsgrupperna i mycket hög grad kommer idrotten till del. När här talats om vikten och nödvändigheten av att skapa idrottsledare och ungdomsledare, finns det också där ett speciellt anslag på omkring 2,5 miljoner kronor just för att stimulera en utökad ungdomsledarutbildning.

Här talar reservanterna om att det är nödvändigt att stimulera kommunerna att bygga idrottsplatser och idrottshallar. Det kan tyckas vara gott och väl, men hur låter det för de ärade kommunalmännen när de kommer upp till direktör Dahlström i AP-fonden för att låna medel? Då får de höra att på grund av det läge som för närvarande råder — restriktionerna på kreditmarknaden etc. — finns det ingen möjlighet att få lån till sådana saker, just av det skälet att vi har angelägnare uppgifter att klara av. Vi måste skaffa bostäder, vi måste ge bättre utrymme

för industrien att investera o. s. v. Här blir det alltid en fråga om att avväga vad som i olika situationer är lämpligt och riktigt.

Jag förstår mycket väl herr Bengtsons behov att här komma med en förklaring i förväg beträffande de överbud som jämt och ständigt sker. Det är väl på det sättet, ärade kammarmedlemmar, att alldeles oavsett vad Kungl. Maj:ti föreslår, kommer oppositionen ständigt att bjuda över på denna punkt. Vad som är det märkliga i dagens situation är att också högern nu anslutit sig till denna auktions- och överbudspolitik. Föregående år hade i alla fall högern den linjen att man ansåg det inte vara skäligt att gå över det anslag som begärts från den anslagsäskande institutionen, i detta fall riksidrottsförbundet. Man tyckte att det ändå var litet väl kraftigt att bjuda över vad förbundet begärt, men de hämningarna har inte högern detta år. När man studerar motion 240 i andra kammaren, där högern begär nedskärningar av en hel massa olika anslag med 10 procent — anslag som enligt min uppfattning är mycket viktiga och där de som begärt anslaget säkert ansett att betydligt kraftigare stöd behövs, men får nöja sig med mindre anslag, eftersom det alltid här i riksdagen måste bli avvägningar — finner man det märkligt att högern samtidigt anslutit sig till en överbudspolitik som när det gäller idrotten innebär en ökning med 10 procent.

Låt mig bara säga, herr talman, att i denna motion är det självklart att första huvudtiteln, slotts- och hovstaterna, inte blev föremål för förslag till reduktion, och naturligtvis inte heller fjärde huvudtiteln, försvarshuvudtiteln. Det skulle inte passa högerpartiet. Där emot skall jag be att få ta några exempel på vilka poster man vill skära ned: Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m fl., Utredningar m. m. rörande luftföreningar, Bidrag till anordnandet av psykiatriska kliniker vid lasarett.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Silikosförebyggande verksamhet, Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m., Bidrag till Svenska vanförevårdens centralkommitté, Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund. Jag skulle kunna räkna upp en mängd anslag som ur olika synpunkter är ytterst värdefulla. Men nu har högern som sagt inte kunnat stå emot utan ansluter sig till den överbudspolitik som innebär att man går betydligt längre än riksidrottsförbundet har önskat. Jag tycker att det tillräckligt klart och tydligt visar situationen när det gäller idrottsanslagen. Vi kommer aldrig ifrån att den borgerliga oppositionen med benäget bistånd från herr Lager och det kommunistiska partiet kommer att ställa ökade anslagskrav när det gäller idrotten, oavsett hur mycket Kungl. Maj:t begär.

När det sedan gäller frågan om boxningen skall jag bara kort och gott be att få hänvisa till att det föregående år inte kom några som helst motioner om den saken. Varför gjorde det inte det? Jo, helt enkelt därför att man då kunde konstatera att frågan om boxningens skadeverkningar hade tagits upp i Nordiska rådet och att rådet beslutat att göra en utredning. Man ansåg att man borde avvakta den utredningen. Den är inte klar. Precis samma skäl gäller i dag. Man bör alltså avvakta den utredning som pågår inom Nordiska rådet innan man tar ståndpunkt i denna fråga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Som bekant — och som herr Söderberg nog vet — har vi en sjukvårdskris här i landet. De sjuka får vänta i månader för att komma in på sjukhus och få t. ex. gallsten eller bräck opererade. Personalen räcker inte till. Är det då klokt att med allmänna medel understödja en degenererad sportgren, boxning, som är inrik-

tad på skadegörelse, helst av så svår art, att motståndaren slås medvetslös? En icke så liten procent av våra boxare blir ihjälslagna. Vi hörde fru Segerstedt Wiberg referera de fall som inträffat de senaste månaderna. Dessa fall belastar inte sjukhusen. Det gör däremot gruppen svårt skadade. Den som bara sett ett par av dessa s. k. ringvrak kan inte sväva i tvivelsmål om hur pass allvarliga dessa skador verkligen är. Även inom andra idrottsgrenar kan det inträffa olycksfall och skador, men ingen annan sportgren har som direkt mål att skada eller slå motståndaren medvetslös.

Med åren har vi läkare fått en ökad respekt för sådana skador mot huvudet som framkallar medvetslöshet. Om man talar med neurokirurgerna får man veta att de mer och mer fått respekt för dessa skador, även sådana som från början synes små, ty även de medför alltid bestående hjärnskador, som till att börja med inte märks så mycket på grund av människans inneboende anpassningsförmåga men som dock förr eller senare leder till belastning för sjukvården och ofta resulterar i mer eller mindre uttalad invaliditet. Detta gäller såväl professionella som amatörboxare.

Både medicinalstyrelsen och socialstyrelsen har haft allvarliga erinringar mot boxningens skadeverkningar. Boxningen är hälsovådlig, den orsakar invaliditet och ohälsa. Men även ur ungdomsfostrarsynpunkt är den en betänklig sak. När en boxare i ringen blir slagen medvetslös för tidigt, buar publiken på samma sätt, som när matadoren dödar tjuren för tidigt vid de spanska tjurfäktingarna.

Det är inte bara sjukvården som får ytterligare belastning utan även ungdomsvårdsskolorna. Ungdomen uppfostras ju till råhet och våld.

Nu menar herr Söderberg att Nordiska rådets utredning bör avvaktas. Jag räknade vara utskottets talesman vid det tillfälle när denna utredning diskute-

Anslag till fonden för idrottens främjande

rades inom rådet i februari och kunde då konstatera att sammanträde inom utredningen ännu inte hade hållits en enda gång. Vi kan inte säkert vänta att någonting blir gjort inom de närmaste åren. Det är bara den obotfärdiges förhinder när man skyller på denna utredning. Det har ingen speciell betydelse att boxningen förbjöds i alla nordiska länder på en gång. Vi kan börja med att förbjuda boxningen i Sverige. Men här gäller det understöd av densamma.

En verksamhet som liksom boxningen uppmuntrar till skadegörelse bör inte stödjas av riksdagen. Riksdagen har möjlighet att säga ifrån hur den vill att ett beviljat anslag skall användas. Jag ber därför att med dessa ord få yrka bifall till reservationen b.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Herr Söderberg fick i sitt anförande med både kungahus, försvaret, motionen nr 240 och mycket annat. Jag föreslår att vi nu diskuterar vad som står på föredragningslistan, nämligen stödet till idrotten. I denna del behagade herr Söderberg uppehålla sig vid högerns inställning och gjorde därvid gällande att vi i år har gjort avsteg från vår tidigare inställning. Detta föranleder mig att säga att högern i riksdagen alltid stött krav på högre anslag på detta område. Redan på Birger Gezelius' tid kämpade vi för högre anslag. Förra året motionerade vi om samma anslag som begärts av idrottens organisationer men följde sedan vid utskottsbehandlingen de övriga borgerliga partierna som hade ett högre bud. Vi inom högern anser alltså att idrotten inte får tillräckligt med pengar.

Jag vill också erinra om att vi medverkat till en fyrpartimotion som har väckts i år. Den har nr 592 i denna kammare och 681 i andra kammaren, och i den önskar vi en statlig utredning angående samhällets stöd till idrot-

ten. Jag är den förste att anse att det är angeläget att slippa få partipolitik i denna fråga. Jag vill därför vädja till dem som är ledamöter i allmänna beredningsutskottet att stödja motionen, liksom jag hoppas att riksdagen sedan bifaller den och att Kungl. Maj:t tillsetter en utredning angående den framtida omfattningen och utformningen av samhällets stöd åt idrotten.

Herr Söderberg erinrade om att kommunerna är mycket generösa mot idrotten. Detta är riktigt. Om man jämför kommunernas stöd med statens finner man att det statliga stödet är mycket blygsamt.

Herr talman! Jag vill framhålla att idrottens behov av stöd är synnerligen stort med hänsyn till de många skiftande områden som den omfattar. Den omfattar breddidrotten, som vi väl anser vara angelägnast, därför att genom den beredes så många som möjligt tillfälle att utöva idrott. Detta är — som vi alla vet — angelägnare än någonsin i vår stressade tid. När det gäller toppidrotten är vi också på det klara med att det för att vi skall kunna hänga med i den internationella konkurrensen fordras ett ökat stöd.

Mycken uppmärksamhet har i dagens debatt ägnats boxningen. Jag vill i korthet säga att jag helt stöder reservationen på denna punkt. Även jag anser det orimligt att man använder statsmedel för att uppmuntra denna idrott. Detta kan möjligen ha varit motiverat i en tid då man inte hade så många andra idrotter att välja på, men i vår tid är det som sagt orimligt att statsbidrag skall användas för detta ändamål.

Herr talman! Jag ber än en gång att få yrka bifall till reservationen a och begagnar nu tillfället att yrka bifall också till reservationen b.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Bara ett par ord som replik till herr Söderberg. Herr Söderberg menade att de borgerliga partierna

bjuder över när det gäller anslag av det slag som nu diskuteras, liksom vid andra tillfällen. Han menade att jag avslutit mig till denna överbudspolitik. Det är nog riktigt att vi bjudit över regeringen ibland, men ibland har vi också bjudit under regeringen. Det är beroende av vilka anslag det är fråga om. Om herr Söderberg nu ville bunta ihop mig med den borgerliga oppositionen, vill jag säga att då var tidpunkten illa vald, eftersom jag förklarade från talarstolen att när man nu från utskottets sida i stort sett tillmötesgått vad idrottsorganisationerna själva har begärt, då hade jag inte något annat yrkande än utskottets. Jag kan följaktligen inte anklagas för överbudspolitik.

Fru SEGERSTEDT WIBERG (fp):

Herr talman! Jag vill också gärna säga ett par ord till herr Söderberg.

Det är riktigt, att Nordiska rådet tillsatt en utredning — som herr Edström sade — men den utredningen har dröjt så länge att det i Nordiska rådet protesterats mot att den ännu inte sammankallats. Det är danska regeringen som har dröjt; den svenska regeringen har snabbt utsett sina representanter. Det är riktigt att vi förra året avstod från att debattera frågan om boxningen, ty vi trodde då att den nordiska utredningen skulle arbeta med rimlig hastighet.

Nu har vi sett att det dröjer alldeles orimligt länge. Utredningen tillsattes inte, och då har vi ju ändå här i Sverige vårt ansvar. Riksdagen har ansvar för de medel riksdagen beviljar, och detta sker nu mot bakgrunden av att boxningen ständigt skördar offer. Av de 14 som förra året avled i samband med boxning var 6 amatörboxare. När ungdomen tar avstånd från sådant, ber jag att få upprepa min fråga: Skall riksdagen då i stället för att uppmuntra den avståndstagande ungdomen uppmuntra boxningen?

Anslag till fonden för idrottens främjande

Herr KARLSSON, GÖRAN, (s):

Herr talman! Jag tycker nog att min gode vän Lars Schött var en aning fariseisk i sitt inlägg, när han talade om att vi inte skulle se partipolitiskt på denna fråga, ty herr Schött, vem är det som sett partipolitiskt på frågan? Här har man från borgerligt håll bjudit över vad idrottsorganisationerna själva äskat i anslag, och då kan vi ställa frågan om inte den partipolitiska synen finns bland dem som reserverat sig under denna anslagspunkt.

Det är ju så att idrotten i stort sett fått vad den begärt. Det är klart att man kan önska mer pengar till idrotten, som har en stor fostrande betydelse, men det får ses i sitt stora sammanhang, hur mycket pengar vi kan avstå till olika ting i samhället. Från dessa utgångspunkter anser jag det riktigt att idrottsrörelsen, när den begär anslag av staten, är realistisk i sina bedömningar, vilket jag också finner att den har varit. Eftersom jag själv har tillfälle att verka inom handikappidrotten vill jag nämna att det är en idrott som är på stark frammarsch, och självfallet skulle vi gärna ha sett att vi fått mycket mer pengar till denna verksamhetsgren, men vi har begärt 150 000 kronor och fått 150 000 kronor. Det innebär en uppräknings med ungefär två tredjedelar av det anslag som i dag utgår för ändamålet. Jag tycker att de önskemål vi framfört blivit tillgodosedda, men jag kan försäkra att vi, allteftersom denna idrottsgren bygges ut, kommer tillbaka och begär mera pengar. Behovet skall dock även i fortsättningen bedömas på sakliga grunder och med hänsyn till de möjligheter som finns att utveckla denna idrott. Jag tror att de är stora och att vi kommer att försöka göra mycket för att få denna idrott ännu mera spridd över hela landet.

När man har suttit i idrottens samarbetsnämnd och bedömt anslagsbehoven och sett att idrotten fått vad den

Anslag till fonden för idrottens främjande

velat, då har jag inte mycket till övers för dem som säger att idrotten skall ha mer. Vi hör akta oss för att hålla auktion i sådana här saker — det vill jag säga till herr Schött och andra som yttrat sig i den vägen.

Det har sagts att kommunerna ger så mycket mer pengar än staten till idrotten, och det är riktigt. Vi har gjort en undersökning i Jönköpings län hur det förhöll sig med de anslag som utgick från olika kommuner, och därvid visade det sig, herr Schött och även herr Bengtson, att i de kommuner där det fanns socialdemokratisk ledning utgick det stora anslag till idrotten, medan man i de kommuner som styrdes borgerligt inte gav tillnärmelsevis liknande belopp. Den utredningen visar ju att det inte är socialdemokraterna som är ljumma gentemot idrottsrörelsen, utan ljumheten finns på ett annat håll, när de verkliga proven ställs.

Jag skall inte ge mig in på frågan om boxningen. Det är klart att man kan ha olika uppfattningar därom, men eftersom den sammankopplats med handikappidrotten kan jag kanske få säga att de som utövar boxningsidrott senare kanske kan råka hamna bland dem som utövar handikappidrott.

Herr Edström talade om sammanhanget mellan boxningen och sjukvårds-krisen. Jag brukar lyssna med intresse till vad herr Edström säger, men i dag tyckte jag att han överdrev omåttligt. Hur många boxningsfall, herr Edström, ligger i dag på svenska lasarett?

Däremot såg jag en uppgift från Jämtlands län om att man där fått lov att inrätta en särskild avdelning på Östersunds lasarett för att kunna ta emot alla de olycksfall som skidåkning-en krävt. Jag tillhör inte dem som menar att skididrotten inte skall ha pengar, men skulle man dra ut konsekvenserna av detta resonemang, kunde det bli hur orimligt som helst.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SÖDERBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill till herr Edström säga att man inte bör bedöma denna fråga med tanke på sjukvårds-krisen, ty då får man också tänka på korporationsidrotten. Det är tyvärr så att denna idrott bidrar med de allra flesta patienter till våra sjukhus, men det är väl ingen som önskar att vi skall avstå från att lämna bidrag till korporationsidrotten.

Till både herr Edström och fru Segerstedt Wiberg vill jag säga att vi säkerligen har möjligheter att i Nordiska rådet påverka detta utredningsarbete — det gäller särskilt herr Edström som i detta fall varit föredragande — så att det verkligen blir något resultat beträffande utredningen om boxningens skadeverkningar.

Till herr Schött måste jag säga, att han tyvärr är mycket illa underrättad. Det var nämligen så i fjol, herr Schött, att högerns representant i utskottet beklagade att man inte kunde uppnå enighet mellan borgerligheten den gången, eftersom man ifrån den övriga borgerlighetens sida kom med ett alltför kraftigt överbud och man från högerns sida inte vill gå utöver vad idrottsförbundet begärde. Jag konstaterar nu att hämningarna släppt totalt hos högerpartiet.

Sedan har jag, herr Schött, heller inte sagt något om att kommunerna är mycket generösa. Jag har över huvud taget inte yttrat mig om detta, utan vad jag har sagt är att om våra kommuner i dag skulle vilja vara mycket generösa och bygga badanläggningar och idrottsplatser, så kommer de när de hos länsmyndigheterna, framför allt ATP-fonden, vill låna pengar att mötas av argumentet, att till sådant ändamål kan man i dagens situation inte få låna några pengar. Det kan då inte finnas något skäl för riksdagen att stimulera kommunerna att göra några sådana ytterligare framstötter.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Herr **EDSTRÖM** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle i en replik till både herr Göran Karlsson och herr Söderberg vilja säga, att man inte åker skidor för att bryta benen, medan däremot boxningen går ut på att slå motståndaren medvetslös. Det är en stor skillnad: i det ena fallet är det fråga om en olyckshändelse, i det andra fallet är skadan målet för utövningen.

Hur många som ligger på sjukhus för boxningsskador kan jag inte säga. De ligger under olika medicinska namn, kroniska hjärnskador eller andra resttillstånd efter skador. Att det finns sådana på vilket större sjukhus som helst känner vi till.

Vad Nordiska rådet beträffar, omtalade jag att vederbörande delegation inte sammankallats. Jag tillhör inte delegationen. Jag kunde bara som talesman för vederbörande utskott meddela, att något sammanträde inte förekommit under hela tiden sedan förra sessionen 1964 beroende på att danska regeringen icke utsett ledamöter.

Fru **SEGERSTEDT WIBERG** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderberg uppmanade mig att i Nordiska rådet använda det inflytande jag eventuellt har. Herr Söderberg kan vara alldeles lugn! Jag har protesterat mot den långsamma takten och kommer att göra vad jag förmår för att påskynda utredningen. Men till dess vill jag göra vad jag kan i den svenska riksdagen.

Herr **SCHÖTT** (h):

Herr talman! Beträffande handläggningen i fjol har herr Söderberg delvis rätt. Det har visat sig, att vid utskottsbehandlingen stannade de borgerliga partierna på olika linjer men de slöt vid behandlingen i kammaren samtliga upp kring det högre kravet. Jag hoppas att vi kan vara överens om att så var fallet.

Min vän från Småland herr Göran Karlsson tyckte att mitt inlägg var farsiskt och menade att jag sökt göra partipolitik av denna fråga. Den beskyllningen ber jag på det bestämdaste få tillbakavisa. Däremot tycker jag att herr Karlsson själv gör det i hög grad när han börjar tala om hur idrottsärendena handläggs ute i kommunerna och gör gällande att det där skulle finnas någon skiljelinje mellan de olika partierna. Dess bättre är det tvärtemot så, att idrotten ute i landet har ett, så långt jag kan förstå, gott stöd från samtliga partier. Jag har aldrig kunnat finna att där skulle gå någon gräns mellan de olika partierna, och när det gäller Småland tycks herr Karlssons kännedom om i varje fall den södra delen av landskapet inte vara så stor.

Vi bör vara mycket försiktiga med att tala för mycket om att det skulle finnas någon skillnad i inställningen. I varje fall vi, som aktivt arbetar inom idrottsrörelsen, är angelägna om att lyfta denna fråga över allt vad parti-strider heter. Det är därför som vi i en fyrpartimotion har begärt en grundlig utredning av hela frågan om samhällets stöd.

Jag vill erinra om att jag inledningsvis i mitt första anförande konstaterade, att det har skett en väsentlig höjning av detta anslag och att vi givetvis är statsrådet tacksamma för detta, men vi anser att behovet är ännu större och därför stöder vi kravet på dessa 22 miljoner kronor.

Herr Söderberg förde ett resonemang om att det inte är någon idé att kommunerna får några större bidrag för byggande av simhallar och större idrottsanläggningar därför att de ändå inte får några byggnadstillstånd. Jag har litet svårt att följa med i resonemanget. Skall den omständigheten att det är kärvt på det området göra, att man skall hålla inne med ett anslag som är uppenbart för lågt? I detta sammanhang vill jag vädja till vederbörande som har hand om tillstånds-

Anslag till fonden för idrottens främjande

givningen att besinna att denna byggnation är utomordentligt angelägen. Det vill jag säga till herr Göran Karlsson, som speciellt slår vakt om de handikappade. Han borde ha ett alldeles särskilt stort intresse av att vi får till stånd fler anläggningar, icke minst simhallar, ty det är något som de handikappade verkligen har glädje av.

Herr talman! Jag ber än en gång att få yrka bifall till reservationerna.

Herr **KARLSSON, GÖRAN**, (s) kort genmäle:

Herr talman! I fråga om vad herr Schött sist sade hyser jag ingen delad mening med honom, men jag tycker nog att det rimmar litet illa när herr Schött säger, att vi inte skall se partipolitiskt på dessa saker, samtidigt som han är bland dem som verkligen försöker agera partipolitiskt i denna fråga.

Om herr Schött lade märke till vad jag sade så vet han, att jag bedömde utgångsläget när det gällde de kommunala anslagen inom Jönköpings län. Jag har inte gått över gränsen till Kalmar län när jag har gjort denna bedömning, men jag tror på mycket goda grunder, att om man gjorde en röntgenanalys över hur läget är i Kalmar län skulle man finna att det nog inte skiljer sig så mycket från vad jag här har redovisat.

Till herr Edström vill jag säga, att jag inte på något speciellt sätt försöker komma åt skidåkningsen. Jag bara drog en parallell. Eftersom herr Edström sade, att boxningen är ett besvärligt kapitel om man ser det ur sjukvårdskrissynpunkt, sade jag att skidsporten måste vara ännu besvärligare, eftersom man för dess skull måst inrätta en särskild avdelning på Östersunds lasarett. Det var vad jag ville framhäva.

Herr **SÖDERBERG** (s) kort genmäle:

Herr talman! När herr Schött säger att han har svårt att följa med så måste

jag instämma. — Jag har inte talat om byggnadstillstånd, herr Schött, jag har över huvud taget inte nämnt det ordet. Jag sade att det i nuvarande stund är mycket svårt att få lån till sådana här anläggningar.

Sedan tror jag herr Schött behöver gå till fröken Ebon Andersson en gång till för att höra vad som hände föregående riksdag. Högern höll på sitt yrkande i statsutskottet, vilket alltså innebar ett lägre anslag än vad centerpartiet och folkpartiet yrkade; högern yrkade nämligen på samma belopp som begärts av riksidrottsförbundet. Om högern sedan i den s. k. slutvoteringen till sist hamnade på samma linje som centerpartiet och folkpartiet, så är det en helt annan sak.

Herr **SCHÖTT** (h) kort genmäle:

Herr talman! Situationen var den, att i slutupploppet var vi eniga.

Som jag sade redan i mitt första anförande är det ganska anmärkningsvärt när någon i riksdagen yrkar på ett högre anslag än som har äskats. Ett faktum är emellertid, att vi blivit alltmer övertygade om att riksidrottsförbundet begär för litet. Detta har också diskuterats på riksidrottsförbundets stämmor, där man är kritisk mot ledningen för att den inte äskar mer.

Jag ville säga i klartext, herr Söderberg, att det kan förekomma så att säga alltför god kontakt. När man framställer sina äskanden bör man nog inte för mycket lyssna efter vad man tror kan bli godkänt i kanslihuset, utan bedöma idrottens verkliga behov och rätta sina äskanden därefter.

Herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Det är kanske överflödigt att jag blandar mig i debatten nu på den allra sista tampen. När jag lyssnat har jag emellertid gjort en reflexion: vilka anslagshöjningar som än föreslås från regeringens sida på detta område,

Anslag till fonden för idrottens främjande

kommer alltid den borgerliga oppositionen att yrka på ett högre anslag. Som vi nyss hörde av herr Schött låter man sig inte hindra av att de anslagsäskande organen försökt att mera realistiskt bedöma behovet.

Därmed vill jag inte, herr talman, ha sagt, att inte i och för sig idrotten skulle på ett nyttigt sätt kunna göra av med mera pengar. Det kan den, och detta är vi alla överens om. Däremot tillåter jag mig betvivla att de anslag som utgår till idrottsplatser numera har den stora betydelse, som exempelvis herr Schött och andra talare för reservationen vill göra gällande. Det förhåller sig så, att när en kommun bygger en simhall, drar den på sig kostnader av betydligt större omfattning än vad den ens i bästa fall skulle kunna få anslag till. Behovet av att uppmantra denna verksamhet är inte heller lika starkt som det en gång har varit.

Från kanslihusets sida försöker man inte påverka riksidrottsförbundets ledning. Det är en ful insinuation, som jag vill tillbakavisa, herr Schött. Emellertid är den inte så mycket riktad mot mig som mot andra, framstående idrottsrepresentanter och talesmän för riksidrottsförbundet i denna riksdag. Herr Schött får väl göra upp med dem.

Slutreflexionen är alltså, att vilken anslagshöjning som än begärs i huvudtiteln, kommer det i nuvarande läge att yrkas på ännu mera av den borgerliga oppositionen.

Sedan överlåter jag åt kammarens ledamöter att bedöma, vilka det är som driver politik i denna fråga.

Herr **SCHÖTT** (h) kort genmäle:

Herr talman! Till statsrådet vill jag säga, att jag förmenar att man på vederbörligt håll inte bedömer idrottens medelsbehov realistiskt — det man realistiskt bedömer är det stöd man har möjlighet att få i kanslihuset.

Herr **BENGTSON** (cp) kort genmäle:
Herr talman! Statsrådet Lange synes vara väl informerad om att riksidrottsförbundets begäran grundar sig på en realistisk bedömning. Därför kanske jag kan få en ytterligare upplysning. Förra året, när oppositionen föreslog 20 miljoner i stället för de 17 miljoner som regeringen föreslog, frågade man riksidrottsförbundet: Behöver ni och kan ni använda 20 miljoner? Förbundet svarade att det visst fanns användning för dessa pengar.

Det skulle vara intressant att veta konsekvensen i att först begära mindre och sedan säga att man har full användning för mer.

Herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Herr Bengtson skulle jag vilja fråga: Vet herr Bengtson ett enda ändamål, där man inte, om man hade obegränsat med pengar, skulle kunna till någon nytta göra av med mera?

Jag är inte riksidrottsförbundets representant här. Det finns dock sådana i medkammaren, och dem kanske herr Bengtson — fastän inte just nu — kan rikta frågan till.

Jag vill uppmana herr Schött att i riksidrottsförbundet ta upp den diskussion, som han fört här om kanslihusets påverkan på riksidrottsförbundet. Jag vet inte att han gjorde det vid det senaste riksidrottsmötet. Därför tar jag inte heller hans insinuationer så allvarligt. Han får göra upp saken med sina kamrater i riksidrottsförbundet.

Herr **SCHÖTT** (h) kort genmäle:

Herr talman! I anledning av det senaste anförandet vill jag säga, att jag inom riksidrottsförbundet upprepade gånger har tagit upp denna fråga. Jag hoppades i det längsta att man skulle kunna undvika strid, då jag tror att idrotten skulle tjäna mest därpå.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Sedan vill jag endast konstatera, att trots den kritik som riktats mot oppositionen så har dock oppositionen genom åren varit nyttig och hjälpt till att driva upp anslagen för detta utomordentligt angelägna ändamål. För egen del avvaktar jag med lugn nästa möte med riksidrottsförbundet.

Herr statsrådet LANGE:

Jag vill bara konstatera, herr talman, att av herr Schöotts senaste anförande framgår, att han på riksidrottsmötet icke anklagat ledningen inom riksidrottsförbundet för att gå kanslihusets ärenden i denna fråga.

Det ligger väl också rätt nära till hands att det även i riksidrottsförbundet finns människor som förstår att idrottens behov och de pengar, som kan anslås, får avvägas mot många andra önskemål och anspråk som man ställer på den statliga verksamheten. Herr Schött gör det inte, men det finns andra som förstår det.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag ber också att få yrka bifall till reservation b vid denna punkt.

Jag delar helt herr Edströms uppfattning. Det tycker jag bör stärka vår ställning, ty det hör inte till det allra vanligaste här i kammaren att vi har samma uppfattning. Jag har dock kanske en litet annan motivering.

Jag kan ge herr Göran Karlsson rätt i att de som skadas i boxning är ett fåtal — det kan man väl utan vidare säga. Det är betydligt fler som ligger inlagda på våra sjukhus som skadats i andra idrotter — det är alldeles säkert. Men inom den förebyggande medicinen ser vi inte på människorna som stora kollektiv, utan vi ser på de enskilda individerna. Vi vill att de enskilda individerna såvitt möjligt skall undgå skador.

Sedan sade herr Göran Karlsson nå-

got, som närmast var det som uppkallade mig att begära ordet. Jag gissar att han sade det som ett skämt. Om det *inte* var ett skämt, så var det förskräckligt. Han sade nämligen att det kunde tänkas att de som deltog i boxningen så småningom skulle komma över till gymnastiken för de handikappade.

Det måste väl vara ett skämt. Men saken är allvarligare än ett skämt, det är det som är pudelns kärna.

Herr KARLSSON, GÖRAN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Det var i varje fall ett försök till skämt, herr Kaijser. Jag sade det eftersom man blandade ihop anslagen till handikappidrotten och boxningen. Det var som en liten parentes, som jag nämnde detta och jag förstår att också herr Kaijser innerst inne förstår vad jag menade.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag hade från början inte alls tänkt blanda mig i denna debatt. Eftersom jag har för avsikt att rösta med reservationerna känner jag mig dock manad att protestera när man påstår att de som stöder reservationerna gör sig skyldiga till överbudspolitik. Det påståendet har framförts redan tidigare, och statsrådet var skyndsamt uppe och understödde den tanken, att hur högt man än går från regeringens sida, så kommer oppositionen alltid att gå högre än regeringen. Det var väl ändå så i fjol att oppositionen hade yrkat på en ökning med 3 miljoner till 20 miljoner kronor. Nu yrkar vi på en ökning med 1 625 000 kronor. Från i fjol och till nu har antalet medlemmar i riksidrottsförbundet ökat med 200 000. Det betyder att vi yrkar att för omvårdnaden av varje nytillkommen medlem skall riksidrottsförbundet få ungefär 8 kronor. Jag tycker inte att det vittnar om någon våldsam generositet eller att det innebär ett våldsamt över-

bud. Det är väl ett mycket rimligt krav, att om man får nya medlemmar i en organisation så bör organisationen också få mer pengar för att klara sina uppgifter.

Sedan har det också förekommit en del andra underligheter. Herr Göran Karlsson nämnde Jämtland och sade, att man där varit tvungen att inrätta en särskild avdelning för att ta hand om dem som blivit skadade under utövandet av skidsport. Det är orimligt att göra en sådan jämförelse. I Jämtland och Norrland över huvud taget börjar man åka skidor när man är fem år fyllda, och sedan fortsätter man att åka skidor under rätt många år. Men hur många, herr Göran Karlsson, börjar boxas vid fem års ålder och fortsätter med det livet igenom?

Det är ju också så att Jämtlands län särskilt vintertid är ett framstående turistlän. Dit kommer skåningar, Göran Karlsson och andra som är mer eller mindre okunniga när det gäller skidåkning, och så får Jämtlands län ta hand om alla olycksfallen. Det torde inte vara så förfärligt många jämtlänningar som man behöver ta hand om. Dessutom inträffar olyckorna inte under tävlingsidrott, utan det är främst turiståkarna som råkar ut för olyckor.

Sedan skulle jag vilja säga till herr Söderberg att han måste veta betydligt mer än andra vet om den ekonomiska utvecklingen här i landet. Han påstår att idrottsförbundet inte kan utlova ökade bidrag till sporthallar, simhallar och andra sådana anordningar, eftersom läget på lånemarknaden gör att de ändå inte kan komma till utförande. Det finns andra än herr Söderberg, vilka jag misstänker har litet slörre förutsättningar att bedöma situationen, som tror att det kommer att ske en förändring, kanske inom en rätt nära framtid. Även om det tar litet längre tid än de optimistiska tror, är det ju bra om man har gjort förberedelser så att man kan sätta i gång att bygga när läget på lånemarknaden är lättare.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Jag känner inte, herr talman, att jag gör mig skyldig till någon överbudspolitik när jag kommer att rösta för reservationen.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag skall gärna ge herr Axel Andersson rätt i att han i mindre utsträckning gör sig skyldig till en överbudspolitik i år än han gjorde förra året. Herr Axel Andersson säger, att han då begärde 3 miljoner men i år bara begär 1 675 000 kronor utöver vad som yrkats i propositionen och vad utskottet stannat inför. Ja, det är ju alltid roligt när en syndare sig bättrar.

Om man får uppfatta det lägre överbudet i år som ett uttryck för att en tilltagande realism på det här området börjar tränga sig in hos oppositionen, så är jag glad åt det, men jag är inte riktigt nöjd med slutresultatet. Herr Axel Andersson förbiser fullkomligt att det till den starka anslagshöjningen som redan utskottsmajoritetens förslag innebär kommer en väsentlig satsning även i år på ungdomsidrotten, vars anslag går på åttonde huvudtiteln. Herr Axel Andersson bör ta med också detta i bilden. Man bör heller inte förbise det växande intresse som kommunerna visar för att öka sina insatser för idrottslig verksamhet. Här pågår vissa undersökningar och utredningar, och vi kanske därför ett annat år kan få en något mer verklighetsbetonad diskussion än den som har förts här.

Sedan endast ett par ord beträffande boxningssporten! Det är klart att man här kan hysa delade meningar. Vad som varit avgörande för mitt ställningstagande är att jag under de debatter vi under åren haft kring detta spörsmål inte har kunnat bli övertygad om att vi skulle hindra boxningssporten om den inte fick vissa bidrag via dessa anslag. Det har inte såvitt jag erinrar mig burits fram något yrkande i första kammaren om ett förbud mot boxningssporten här i landet, men herr Schött,

Anslag till fonden för idrottens främjande

som har så gott minne av vad som inträffade under föregående riksdag, kanske kommer att korrigeras mig på den punkten.

Här är det fråga om det över huvud taget skall anslås pengar till föreningar som sysslar endast med boxningssporten. Det kan hända att boxningen där kan bringas att försvinna, om inga medel anvisas utifrån för verksamheten, men det betyder inte att föreningar som i stor utsträckning bedriver idrottslig verksamhet på ett betydligt vidare fält inte kommer att kunna fortsätta med boxningssporten. Jag har därför tyckt att det inte finns skäl att på detta sätt höja en pekpinne eller dra upp en linje mellan vad riksidrottsförbundet får göra och inte får göra när det gäller att fördela statsanslaget.

Herr KARLSSON, GÖRAN, (s):

Herr talman! Efter den vetenskapliga analys av olyckorna i Jämtland som herr Axel Andersson framlade har jag bara att göra den reflexionen, att jämtlänningarna nog börjar slåss innan de lär sig åka skidor. Jag tror att ungarna tar nappatag och slåss långt innan de kommer till den femårsgräns som enligt herr Andersson gäller för skidåkning.

För att det inte skall bli något missförstånd beträffande min inställning i denna fråga vill jag upprepa vad jag tillät mig framhålla i mitt första anförande, att jag inte har någonting till övers för boxningen.

Jag tyckte att herr Edström gjorde sig skyldig till en alltför stor generalisering när han talade om hur många fall av boxningsskadade som låg på våra lasarett. Det var då, herr Axel Andersson, som jag refererade notisen i tidningarna, att man i Jämtland fått öppna en speciell avdelning på lasarettet för sådana som skadat sig under skidåkning.

Om sedan herr Andersson säger att inga jämtlänningar ligger sjuka, spelar

det ju ingen roll, ty mantalsskrivningen är väl inte avgörande för om människor råkar i olycka eller inte. Jag tycker nog att det finns all anledning att säga, att det är beklagligt att till och med skidsporten, som är en så fin sport, föranleder att så många människor skall behöva vistas på sjukhus. Men detta har i och för sig inte med idrottens utövning att göra. Jag drog bara parallellen, och den tycker jag nog att även herr Axel Andersson borde kunnat begripa.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Visst börjar ungarna, herr Göran Karlsson, att slåss före femårsåldern. Jag sade att de börjar åka skidor i femårsåldern och fortsätter med det livet igenom så länge de orkar. Men, herr Göran Karlsson, ungarna slutar slåss rätt tidigt, eftersom förståndet växer hos dem. Vad herr Göran Karlsson vill är tydligen att vi skall hålla dem kvar på den låga nivå de befinner sig vid den åldern och att de skall fortsätta att slåss livet igenom — med statsbidrag! Det är lite skillnad.

Till handelsministern vill jag säga, att det är alldeles riktigt att det var större skillnad mellan oss i fjol än det har varit i år. Regeringen har ju undan för undan gått upp till det bud som oppositionen har lagt. I fjol var jag, konstaterade handelsministern, mindre realistisk därför att då skilde det 3 miljoner kronor. Han fann det glädjande att jag hade blivit mer realistisk, ty nu skiljer det vara 1 625 000 kronor. Jag vill sluta med att konstatera att det finns ett sant talesätt som säger, att delad glädje är dubbel glädje.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Statsrådet Lange utbad sig min assistens för att söka minnas vad som tidigare hänt här i riksdagen beträffande eventuella yrkanden om förbud mot boxning. Såvitt jag kan er-

Anslag till fonden för idrottens främjande

inra mig har yrkanden därom endast framställt beträffande professionell boxning. Den saken har vi debatterat, men aldrig förbud för amatörboxning.

Därför att man inte vill förbjuda en verksamhet är det emellertid inte säkert att man vill ge statsanslag till den. Jag betecknar det som verklighetsfrämmande, om man tror att riksidrottsförbundet här skall göra en framstöt, som innebär att statsbidraget skall dras in på detta område. För att få en ändring till stånd på denna punkt fordras det att riksdagen fattar ett beslut. Härvidlag vill jag helt instämma i vad fru Segerstedt Wiberg har anfört.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Vi har ju redan hört att herr Schött inte har särskilt stort förtroende för det förbund han själv tillhör, riksidrottsförbundet.

Jag begärde emellertid ordet — och jag lovar att detta skall bli det sista jag har att säga i denna debatt om idrotten — när jag lyssnade till herr Axel Andersson. Då kom jag att erinra mig ett replikskifte i andra kammaren för en del år sedan, där en kammarledamot, som gjorde sig till tolk för uppfattningen att boxningsidrotten alltså borde åtnjuta anslag, berättade en liten historia för att illustrera sin uppfattning. Han sade att i Hälsingland hade en man blivit gripen av polis för att han råkat i slagsmål vid en dansbana. Den gripnes reflexion var: »Inte får man slåss på bröllop och inte på begravning. Nu får man inte slåss på dansbanan heller — tacka för att det blir krig!»

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag sade ju nyss att delad glädje är dubbel glädje, och jag skall kvittera med att berätta en annan historia för handelsministern. Det påstås — förlåt mig — att den härstammar från Piteå.

Några gossar hade samlats på lördagskvällen och gått en tillräcklig krog rond för att vara i form inför det som brukade förekomma sådana kvällar, nämligen att man skulle ut och slåss. Den här gången hann man inte mer än utanför portarna så klappade en i gänget till en av kamraterna, som stöp i gatan. När han reste sig upp och protesterade: »Men inte skall väl vi slåss som är vänner!» blev svaret: »Det går inte efter det nu!»

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

I fråga om mom. a, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Schött begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 70 mom. a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bengtson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Schött* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 64.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. b hemställt.

Därpå gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de angående mom. c förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare därpå att kammaren skulle godkänna den av herr Per Jacobsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Harry*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 70 mom. c, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Per Jacobsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr

förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Harry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;
Nej — 46.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 71

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 3 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lager* och *Adolfsson* (I: 3) samt den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 3), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen till fonden för friluftslivets främjande måtte anvisa ett belopp av 6,5 miljoner kronor, i enlighet med vad statens friluftsnämnd föreslagit;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* (I: 194) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Ohlin* och *Hedlund* (II: 242), i vilka motioner anhållits, att riksdagen måtte till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 5 milj. kronor, att disponeras i enlighet med vad statens friluftsnämnd förordat;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av her-

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

rar *Arne Pettersson* och *Palm* (I: 297) samt den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Tyresö *m. fl.* (II: 355), i vilka motioner föreslagits, att riksdagen skulle till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag motsvarande vad som förordats av fritidsutredningen, d. v. s. 5,1 miljoner kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött* och fröken *Stenberg* (I: 458) samt den andra inom andra kammaren av herr *Lothigius* (II: 557), i vilka motioner yrkats, att riksdagen skulle till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag å 6,5 miljoner kronor, att disponeras i enlighet med vad statens friluftsnämnd förordat.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:t:s förslag samt med avslag å motionerna I:3 och II: 3, I: 194 och II: 242, I: 297 och II: 355 samt I: 458 och II: 557, till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 3 000 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Harry Carlsson*, *Johan Olsson* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Bergman*, *Nihlfors*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:t:s förslag samt motionerna I: 3 och II: 3, I: 194 och II: 242 samt I: 458 och II: 557 ävensom med bifall till motionerna I: 297 och II: 355 till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 5 100 000 kronor.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp):

Herr talman! Vid behandlingen av frågan om avsättning till fonden för friluftslivets främjande hade utskottet att ta ställning till ett flertal motioner, som samtliga föreslog höjning av det belopp på 3 miljoner kronor som Kungl. Maj:t äskat för budgetåret 1965/66.

Även om motiveringarna skilde sig, var alla överens om att friluftslivet har stor betydelse för människors trivsel och det allmänna hälsotillståndet. Om vi därtill betänker vilken expansion turist- och semesterlivet genomgått under senare år, förstår väl alla att ökade insatser från stat och kommun måste till för att möta efterfrågan på lämpliga platser och utrymmen för friluftslivets bedrivande. Särskilt under industrisemestertider kommer gång efter annan verkliga nödrop från till bristningsgränsen fyllda campingplatser och badplatser.

Utskottets majoritet åberopar pågående fritidsutredning som motivering för att inte nu ytterligare höja detta anslag.

Fritidsutredningen konstaterade redan år 1963 i en promemoria att en betydande ökning av det svenska folkets fritidsaktivitet har ägt rum och att det som en följd därav finns ett omedelbart behov av ökade statliga insatser för olika slag av fritidsanläggningar. Mot den bakgrunden föreslog fritidsutredningen att för budgetåret 1964/65 måtte avsättas ett anslag till fonden för friluftslivets främjande på totalt 5,1 miljoner kronor. Det är detta förslag som vi nu i reservationen framför såsom vårt förslag, och vi yrkar i reservationen att samma belopp anvisas till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1965/66.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som är fogad till utskottsutlåtandet vid denna punkt.

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Såsom motionär i detta ärende ber jag att få säga några ord.

Statens friluftsnämnd och 1962 års fritidsutredning hade för budgetåret 1964/65 hemställt om en avsättning till fonden för friluftslivets främjande på 5,1 miljoner kronor. Trots att detta förslag var tillstyrkt av inte mindre än 34 remissinstanser bifölls det inte av Kungl. Maj:t och inte heller av riksdagen, utan fondavsättningen beslöts till endast 2,6 miljoner kronor.

Statens friluftsnämnd har sedan i juni 1964 anmält den bekymmersamma situation som nämnden hamnade i på grund av, som det uttrycktes, »disproportionen mellan föreliggande bidragsanspråk och de knappa tillgångarna i friluftsfonden». Denna situation omöjliggjorde för nämnden att i annat än begränsad utsträckning medverka till önskvärd utbyggnad av olika anläggningar för det rörliga friluftslivet.

I september 1964, då anslag äskas för nästa budgetår, fäster friluftsnämnden uppmärksamheten på den gångna sommarens svåra överbeläggning på campingplatser och friluftsbad samt de svåra sanitära olägenheter och den otrivsel som föranletts härav. Samtidigt framhåller statens friluftsnämnd behovet av flera friluftsgårdar och flera semesterstugor för veckouthyrning. I flertalet semesterbyar är ju stugorna upptingade ett halvår i förväg. Dessutom understryker nämnden vikten av att nya aktiviteter, lägerverksamhet, utbildning av friluftsledare m. m., underlättas. Friluftsnämnden beräknar slutligen sitt anslagsbehov för 1965/66 till 6,5 miljoner kronor, vilket belopp statsrådet emellertid ej vill acceptera utan sänker till 3 miljoner kronor. Statsrådet säger sig vara medveten om de ökade ekonomiska kraven på ekonomiska insatser från staten då det gäller tillkomsten av friluftsområden och friluftsanläggningar men önskar dock avvakta fritidsutredningens betänkande.

I den av mig inledningsvis omnäm-

da motionen yrkas bifall till friluftsnämndens hemställan om 6,5 miljoner kronor, medan statsutskottet biträder statsrådets förslag om 3 miljoner kronor och reservanterna i statsutskottet föreslår 5,1 miljoner kronor. Onekligen har den ökade fritiden och den längre semestertid, som vi nu har, skapat ett mycket stort och kostnadskrävande behov av friluftsanläggningar av skilda slag, inte minst friluftsbad, campingplatser och semesterbyar. För min del finner jag reservanternas yrkande om ett anslag på 5,1 miljoner kronor väl underbyggt.

Jag ber, herr talman, att för min del få yrka bifall till reservationen, och jag gör det inte minst därför att jag från min egen landsända vet — speciellt när det gäller Öland — vilken invasion av turister som förekommer där sommartid och vilka svårigheter kommunerna har att få till stånd de investeringar som är absolut nödvändiga om de skall kunna skapa drägliga förhållanden för turister och andra.

Herr BENGTSO (cp):

Herr talman! Vi har ju under åtskilliga år haft en god produktionsökning i vårt land, en produktionsökning som har givit oss en högre levnadsstandard. Denna högre levnadsstandard tar sig uttryck dels i ökad användning av nytigheter och inköp av olika förnödenheter men också i ökad fritid. Årsarbetstiden har minskat mycket starkt, om man ser på en tidsperiod av ett par decennier. Vi har fått fyra veckors semester och kortare arbetstid per vecka. Det kommer att fortsätta på den vägen, och med alla dessa förkortade arbetstider kommer kravet på fritidens användning och medel för att kunna använda den på bästa sätt att bli allt större. Det är därför all anledning att vi beaktar problemet.

Vi vet att det finns en utredning, som arbetar, vilket Kungl. Maj:t åberopar när Kungl. Maj:t just nu inte vill gå

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

längre i anslagsökning. I det förra ärendet åberopade man emellertid som ett särskilt starkt motiv, att riksdrotsförbundet hade begärt ett visst belopp. Den utredning, vars arbete man nu vill avvakta och som man tar till förevändning för att inte nu ge några ökade anslag, har faktiskt själv föreslagit ett anslag på 5,1 miljoner kronor, d. v. s. det förslag som återfinns i reservationen. I konsekvens med detta skulle man här mycket lätt kunna bifalla förslaget om 5,1 miljoner kronor, det vore lika korrekt som i det förra fall vi behandlade. Och det är samma yrkande som framförts i en motion av herrar Arne Pettersson och Palm i denna kammare samt av herr Carlsson i Tyresö m. fl. i andra kammaren, nämligen just 5,1 miljoner kronor.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr PETTERSSON, ARNE, (s):

Herr talman! När herr Ingvar Carlsson m. fl. i andra kammaren och herr Palm och jag i den här kammaren har motionerat i denna fråga, är det till dels med utgångspunkt från det material som redovisas i fritidsutredningens första delbetänkande. Det som emellertid fått mig att så engagera mig i denna fråga är mina erfarenheter från den landsända där jag är verksam. Vår bedömning är inte den att vi tvivlar på vare sig utskottets eller regeringens vilja, utan det är väl närmast så att vi som lever mitt uppe i ett problem ser litet hårdare på det problemet än vad andra gör.

Erfarenheterna från ett ur fritidssynpunkt så pass utsatt område som Skåne är nämligen närmast sagt beklämande. Skåne är ett folkrikt landskap, som sommartid invaderas av hundratusentals människor norrifrån. Där finns mycket begränsade strövområden och begränsade markområden över huvud taget. Det sker en utomordentligt stark

förslitning av de anläggningar som finns och av de markområden som finns intill anläggningarna. Det gör att om man inte kan utöka antalet anläggningar för fritidsändamål och dessutom vidga områdena kring anläggningarna, så kommer vi att hamna i en för människorna synnerligen bedrövlig situation.

Här behövs utöver de insatser som kommunerna gör — och kanske närmast som en uppmuntran till kommunerna för deras insatser — ett ordentligt krafttag från statens sida för att hjälpa till med de ting som tas upp i fritidsutredningens första betänkande, semesterbyar, friluftsanläggningar, campingplatser o. s. v.

Men, herr talman, det finns en sak i reservationen som gör att frågan blir något vidare. I reservationen, vilken har skrivits av herr Bergman i Göteborg och som har accepterats av flera ledamöter i utskottet, vilket är utomordentligt glädjande, upptas frågan om fritidsmark. Återigen med utgångspunkt från erfarenheter i Skåne vill jag framhålla att läget därvidlag är synnerligen prekärt.

Hittills har det skånska kulturlandskapet, skulle jag vilja säga, räddats av två saker som är otidsenliga och som håller på att försvinna. Genom fideikommissen har det funnits stora sammanhållna skogsområden, i mycket stor utsträckning lövängar och bokskogar. Som bekant kommer fideikommissen att avvecklas. Den andra saken är risken för brunröta i gran av den andra generationen, och den företeelsen håller man nu med hjälp av växtförädling på att övervinna. Följden har blivit att det skett en markerad ökning av spekulationen i fritidsmark, och det är inte en spekulation i vanlig mening, utan det är stora fastighetsföretag — t. ex. bolaget Hufvudstaden från Stockholm — som söker sig till Skåne för att exploatera de bäst belägna och för människor mest angelägna bitarna. Bland de markköp som nu diskuteras märks Bosjöklos-

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

ters egendom strax intill Frostavallen, som nu sannolikt kommer att övertas av ett privat exploateringsbolag, styckas upp och delvis stängas för människor. Fortsättningsvis kommer man från privat håll att köpa mark, stycka den och utestänga folk från de strövområden som finns i Skåne.

Därnere är vi medvetna om att åtgärder måste vidtagas. De två landsfingen och Malmö stad håller också under hand på att skapa en stiftelse, gemensam för hela Skåne, som skall försöka att motverka denna utveckling mot förstörelse av landskapet. Vi tycker emellertid att om man från landstingskommunernas och primärkommunernas sida är beredd att göra så stora insatser som här avses för att klara ett problem som inte enbart är provinsialt, så vore det rimligt att statsmakterna går in och hjälper till.

Tilläggs kan att vi håller på att möta ett annat problem, nämligen en i och för sig mycket välkommen invasion från Danmark och kontinenten. Det sydsvenska höglandet är, såvitt vi kan bedöma, sannolikt det enda återstående näraliggande fritidsområde som finns för Nordeuropa. Redan nu behandlas massvis av förvärvstillstånd från utländska medborgare, och den dagen vi får en fast förbindelse med Danmark kommer vi att få ett mycket starkt tryck på oss från dessa potentiella markköpare.

Herr talman! Jag har använt mig av exempel från Skåne, men det vore ingen svårighet att med utgångspunkt från förhållandena i alla de ur den här synpunkten utsatta områdena i landet finna lika bra motivering. Det problem vi möter i Skåne är inte speciellt för detta landskap. Mina exemplifieringar kommer därifrån därför att jag under de senare åren har varit verksam där.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Bergman skrivna reservationen.

Häri instämde herr *Palm* (s).

Herr **LAGER** (k):

Herr talman! I motionsparet I: 3 och II: 3 har vi från vårt håll föreslagit, att riksdagen skulie bevilja den summa penningar för friluftslivets främjande som statens friluftsnämnd har hemställt om. Jag skall inte upprepa vad som tidigare sagts i debatten om idrotten. Jag vill bara framhålla att varje steg man kan ta för att aktivisera det allmännas markinköp är mycket viktigt. Det är väl ingen hemlighet att det finns sådana som spekulerar i mark av olika slag, inte minst med tanke på den expanderande fritidsbebyggelse som vi har och får.

Jag skall inte yrka bifall till motionerna, ty reservationen på denna punkt räknar upp anslagsäskandet från utskottets 3 miljoner till 5,1 miljoner kronor. Eftersom den summan ligger väsentligt närmare det motionsyrkande, som vi har ställt, skall jag be att få yrka bifall till reservationen.

Herr **ÅKERLUND** (h):

Herr talman! Högerledamöterna i utskottet har i denna fråga inte ansett sig kunna biträda en reservation med begäran om höjt anslag till fonden för friluftslivets främjande. Anledningen härtill är att fritidsutredningen väntas framlägga sitt förslag mot slutet av innevarande år, och vi är representerade i denna utredning. Vårt ställningstagande till förhöjt anslag har vi därför velat spara ett år till dess utredningen föreligger. Vi kommer emellertid att pröva vårt ställningstagande ånyo nästa år med ledning av de utredningsresultat som kommer att framläggas.

När jag därför kommer att rösta för här aktuella lägre anslag vill jag understryka att detta ställningstagande endast avser ett år och icke prejudiceerar för framtiden.

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag inser att kammarens ledamöter bemödar sig att göra denna debatt så kort som möjligt. Jag tror emellertid att vissa uppgifter, som jag här kan lämna, kan vara av viss betydelse för ställningstagandet till de två förslag som föreligger i form av ett utlåtande från utskottet och en reservation till detsamma.

Det anslag det här gäller — jag vill erinra om det — hölls under en följd av år före kriget och efter kriget vid ungefär oförändrat belopp, 1 miljon kronor. Sedan 1955 har anslaget emellertid tredubblats, och för kommande år begäres i propositionen en ökning med 450 000 kronor.

Jag vill gärna ge dem som talat för reservationen, bland dem herr Arne Pettersson, rätt i att det finns stora och angelägna uppgifter på detta område. Jag minst av alla saknar förståelse för att samhället måste bygga ut sitt stöd till friluftslivet. Det förhåller sig emellertid inte så, att regeringen under år som gått låtit det stanna vid sådana allmänna deklARATIONER. Jag har redan framhållit att anslagshöjningar ägt rum under senare år, och det sker även nu enligt regeringsförslaget en viss ökning av anslagssumman. Det har beräknats, att med stöd av de anslag som utgått har fritidsanläggningar här i landet för 40 miljoner kronor kommit till stånd. Men det är inte bara på det sättet som deklARATIONERNA om bättre anläggningar för fritidsändamål omsatts i verkligheten. Det kan nämnas att arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med fritidsnämnden under de tre senaste åren har bidragit med 12 miljoner kronor för fritidsanläggningar, som dragit en sammanlagd kostnad av 20 miljoner kronor. Även domänstyrelsen har för olika anläggningar och projekt, huvudsakligen på kronoparker, satsat ungefär 4 miljoner kronor under den senaste fyraårsperioden. Samtidigt bör man väl också observera att statliga garantilån numera beviljas för ombyggnad, till-

byggnad och nybyggnad av turisthotell. På detta område har sedan 1959, då verksamheten inleddes, över 11 miljoner kronor utställts i borgensförbindelser från statens sida.

Jag kan tillägga att det även på kommunikationsdepartementets huvudtitel finns anslag av stor betydelse för att ge friluftslivet ökade möjligheter. I år begäres för småbåtshamnar och farleder 4 miljoner kronor, vilket är fyra gånger så mycket som beviljades budgetåret 1962/63.

Vad jag nu har sagt, herr talman, bör hållas i minnet när man ser på det här förevarande anslaget. Det är ju på olika håll som staten här satsar, men det är också klart — det vill jag bara understryka och det tror jag vi alla förstår — att resurserna även på detta fält är begränsade och kräver en avvägning mellan olika verksamhetsområden.

Nu förhåller det sig ju så att friluftsnämndens verksamhet — nämnden har att inkomma med förslag om fördelningen av de pengar som statsmakterna här anslår — i hög grad berörs av 1962 års fritidsutredning som ännu inte slutförts. Det är visserligen sant att fritidsutredningens ledamöter ändå ansett, att man inte borde vänta med en anslagsuppräknings — jag vet det väl — men jag har ett behov av att man litet mera bestämt tar reda på de kommunala insatserna för detta ändamål. Vad vi vet är att de medel, som anslås på den vägen, är väsentligt större än de statliga medlen, men vi vet inte riktigt omfattningen eller bidragens storlek när det gäller olika projekt.

Jag vill nämna att de anslag, för vilka friluftsnämnden gör upp en fördelningsplan, täcker bara en ringa del av kostnaderna för de fritidsanläggningar som kommunerna eller andra organ eller institutioner tar initiativet till. I vissa fall uppgår bidraget bara till 10 procent, i några fall till 20 å 25 procent, men 30 procent och däröver hör till rena undantagen. Jag hade nyss att bedöma ett förslag om ett bidrag till ett

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

fritidsprojekt. Projektet var kostnadsberäknat till 1 450 000 kronor. Det anslag som kunde komma i fråga av de medel, som här finns tillgängliga, var av storleksordningen 50 000 kronor.

Man kan ändå dra en slutsats av detta, nämligen att det är fråga om ett uppmuntringsbidrag, men knappast ett bidrag som nu har någon avgörande betydelse för verksamhetens omfattning. Jag är inte ens säker på att statsbidraget numera är det effektivaste och bästa sättet att använda pengar för fritids- och friluftssändamål. I varje fall kan och bör de nuvarande principerna för verksamheten överses. Därför har jag nyligen, den 5 mars, uppdragit åt statens friluftsnämnd att skyndsamt lämna en redogörelse för omfattningen och arten av den fritidsbebyggelse, som med nuvarande anslagstilldelning kan stödjas av nämnden. Denna redogörelse skall också — sägs det i direktiven till friluftsnämnden — innefatta redovisning av de principer som nämnden tillämpar i sina förslag till bidrag samt en bedömning om möjligt av vilken betydelse den hittillsvarande bidragsverksamheten har haft för tillkomsten av de byggnadsprojekt, för vilka bidrag utgår.

Jag tror, herr talman, att jag med dessa ord ändå kunnat ge uttryck åt att jag sannerligen inte saknar förståelse för att friluftsverksamheten och de anordningar, som erfordras på det området, är av utomordentligt stor vikt. Att vi bör kunna se fram mot en ökad verksamhet på detta område förstår jag likaledes. Däremot anser jag knappast att tillräckliga grunder föreligger i dagens läge för en så stark höjning som reserverna förordat.

Herr **PETTERSSON, ARNE**, (s):

Herr talman! Jag tror att just den aktivitet, som statsrådet Lange här redovisar, har skapat behov av ökade anslag. Tillkomsten av statligt stöd till vissa fritidsanläggningar har gjort inte

minst omkringliggande områden utomordentligt begärliga för fritidsbebyggelse. De nya anläggningar som kommit i fråga har i sin tur medfört att man tvingats till ytterligare anläggningar. Nu håller man på att komma i en så besvärlig situation, att alla krafter måste hjälpas åt för att rädda rörelsefriheten kring fritidsanläggningarna.

Det andra jag vill anföra är att det är alldeles riktigt som statsrådet Lange säger, att kommunernas insatser på denna punkt är stora. Dessvärre är de inte på alla håll så stora som de borde vara. Därför har detta stimulansbidrag, som statsrådet kallade det, både en marginaleffekt och en påskyndande effekt som jag tror är betydelsefull. Kunde marginalbidragen utvecklas i de enskilda fallen, skulle summan av stimulansen för kommunerna ge fritidsfolket bättre möjligheter än tidigare att utöva sin verksamhet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt föreliggande yrkandens propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Harry*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 71, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Om sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i Norrland

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Harry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;

Nej — 56.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 72—74

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 75

Om sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i Norrland

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Kraftstationer m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 310 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Johan Olsson* och *Wikberg* (I: 292) samt den andra inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl. (II: 352), i vilka motioner yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t måtte medverka till en sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i det norrländska taxeområdet enligt lokaliseringsutredningens förslag;

dels ock de under punkten 47 omnämnda motionerna I: 464, av herr *Åkerlund*, samt II: 553, av herrar *Carls-hamre* och *Lothigius*.

Utskottet hade i den nu ifrågakommande punkten av angivna orsaker hemställt,

a) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 464 och II: 553, såvitt nu vore i fråga, till Kraftstationer m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 310 000 000 kronor;

b) att motionerna I: 292 och II: 352 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid punkten hade avgivits två särskilda, med a och b betecknade reservationer.

I reservationen b hade herrar *Bengtsson*, *Johan Olsson*, *Eliasson* i Sundborn och *Sjönell* ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under b hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 292 och II: 352, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförde angående sänkning av eltaxorna inom det norrländska taxeområdet.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Som motionär och reservant vid denna punkt, som gäller eltaxorna i Norrland, anhåller jag att här få säga några ord.

Bland de många förslag som den Näs-lundska lokaliseringsutredningen presenterade för att stärka näringslivet i Norrland var bl. a. att eltaxorna inom vattenfallsstyrelsens taxeområde skulle sänkas med 10 procent. Motivet för detta förslag var att industrien och näringslivet i Norrland var en relativt stor förbrukare av elkraft. Strömkostnaden är alltså av stor betydelse. Vidare anförde man att kraftleveranserna till Norrland kunde beräknas bli täckta med de tidigare byggda kraftverken, vilka antogs kunna leverera elström till lägre kostnader än senare utbyggda kraftverk. Dessa har ju tillkommit för att kunna producera och leverera ström till andra delar av landet.

Om sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i Norrland

Vid remissbehandlingen av lokaliseringstudningens förslag understöddes dessa synpunkter av ett flertal remissorgan. Bl. a. yrkade samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen att denna nedsättning av eltaxorna skulle ökas till 25 procent. Norrlandsfonden understödde också förslaget, och kommerskollegium ansåg liksom LO att — även om man inte var inne på tanken att subventionsvägen sänka taxorna — det fanns skäl att företa en undersökning av om det fanns företagsekonomiska skäl för en sänkning av eltaxorna inom det norrländska området.

Det torde råda en ganska allmän enighet om att statsmakterna med olika medel bör och måste stärka näringslivet i Norrland för att kunna bevara balans i befolkningsutvecklingen. Det förefaller också rättvist att man kompenserar de avståndskostnader denna landsdel har, då landsdelen ju lämnar råvaror av grundläggande betydelse för vårt lands framåtskridande. Det förefaller naturligt att man, när man diskuterar åtgärder i denna riktning, anknyter denna önskvärda förstärkning av näringslivet till landsdelens egna förutsättningar, d. v. s. att man i större utsträckning än vad som nu är fallet drar fördel av de egna naturtillgångarna.

Meningarna är delade om huruvida det här blir fråga om en subvention eller om man kan lägga företagsekonomiska synpunkter på en billigare elkraft i Norrland. Starka skäl synes tala för att den senare bedömningen är bärande, d. v. s. att man kan sänka eltaxorna av företagsekonomiska skäl. Förutom det förhållandet, att man enligt lokaliseringstudningen har anledning att tillgodoräkna Norrland en billigare produktion från äldre, redan avskrivna kraftverk tillkommer också betydligt kortare transporter av elenergien. Vid transporter söderut har man ju såväl kapitalkostnader för ledningarna som strömförluster att räkna med.

Motionen gick på ett direkt yrkande om åtgärder, medan reservationen är

något mildare skriven. Man vill där ha en undersökning av möjligheterna att kunna sänka eltaxorna inom det norrländska området.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen b.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag skall be att med några citat få visa att det önskemål som här framställts redan blivit tillgodosett.

I en skrift som heter Norrbottens Kraftverk anføres följande under rubriken »Billig kraft i Norrbotten»: »Frågan om kraftpriserna i Norrland diskuteras ofta i pressen och bland allmänheten. Man anser att Norrland borde ha lägre kraftpriser än övriga delar av landet, då man har så stor tillgång på vattenkraft. Så är också fallet. Priset ligger vid större leveranser (högspänd kraft) i genomsnitt 25—30 % lägre än i mellersta och södra Sverige bl. a. beroende på att Norrlands elkonsumenter inte behöver delta i överföringskostnaderna till Mellansverige.»

Direktör Lalander har vid Övre Norrlands arbetarmässa i en diskussion just beträffande lokaliseringstudningen sagt följande: »Vattenfalls nya högspänningstaxor, som infördes vid årsskiftet 1962/63, innebar en betydande taxerörelse. De ger för medelstora industrier och samhällselverk 15 à 20 % lägre elpriser i Norrland än i Mellansverige. Den norrländska storindustrin och de stora städerna i Norrland är ännu mer gynnade i förhållande till sina sydligare kolleger. Denna prisskillnad har haft och måste även i framtiden få en betydande lokaliseringssinriktande effekt. Jag kan som ett enda exempel härpå nämna den svenska aluminiumindustrin, som nu helt koncentreras till Norrland i och med de stora utbyggnaderna av aluminiumverken i Kubikenborg nära Sundsvall.»

Längre fram i sitt anförande redovisar han att de nya tarifferna innebär, att den tidigare energiavgiften på 11

Om sänkning av vattenfallsstyrelsens eltariffer i Norrland

öre/kWh sänkes till 7 öre/kWh, medan sänkningen i Mellansverige begränsas till 8 öre/kWh. Det uttas alltså redan nu lägre taxor i Norrland.

Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Motionärerna har inte velat hävda, att det inte nu skulle uttas ett något lägre strömpris i Norrland än i övriga delar av landet — fattas bara annat, skulle jag kunna säga — men vi ifrågasätter huruvida skillnaden är så stor som man skulle ha rätt att fordra, om hänsyn tas till de företagsekonomiska aspekterna på frågan.

Vad gäller strömpriserna kan konstateras, att priset enligt de taxor, som gäller från 1 januari 1965, för högspänd ström vid en energiförbrukning intill 3 000 timmars utnyttningstid per år i Norrland ligger ungefär 10,8 procent lägre än i andra delar av landet. När det gäller nästa storleksordning — 3 000—6 000 timmar per år — är priset 15 procent lägre i Norrland, och först när man kommer upp till över 6 000 timmars utnyttningstid per år, är priset 25 procent lägre.

När det gäller den ström som levereras till mindre förbrukare är priset — som här nämnts — 1 öre lägre per kWh i Norrland, men det kan nämnas att Motala Ströms AB — som ägs av vattenfallsstyrelsen — har ett strömpris som är lika lågt som det som tillämpas i Norrland, eller 7 öre/kWh.

Det är många uppgifter som här kan tas fram, och jag kan för min del inte vara tvärsäker på vad som är riktigt, men jag tror att det finns anledning att förmoda att man här kan tänka sig en sänkning av eltaxorna i Norrland, även om man anlägger strikt företagsekonomiska synpunkter på frågan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framstäl-

las särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. a hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. b framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 75 mom. b, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bengtson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 113;

Nej — 19.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Anslag till statens hantverks- och industrilånefond*Punkterna 76—78*

Vad utskottet hemställt bifölles.

*Punkten 79***Anslag till statens hantverks- och industrilånefond**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels de under punkten 16 omnämnda motionerna I: 89, av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*, samt II: 113, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Sjönell*, i vilka, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 25 miljoner kronor samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t dels anhålla om sådan ändring av kungörelsen 1960: 372 § 24, att hantverks- och industrilån finge beviljas en och samma sökande till belopp av högst 100 000 kronor, dels även uttala, att vid tillämpning av samma kungörelse § 9 beträffande »särskilda skäl» för förlängd amorteringstid för industrigarantilån till högst 20 år borde beaktas vad i motionerna anförts;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.* väckt motion (II: 548).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

a) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor;

b) att motionerna I: 89 och II: 113, såvitt de avsåge höjning av gränserna för utlåning, samt motionen II: 548 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

c) att motionerna I: 89 och II: 113, såvitt de avsåge amorteringstiden för industrigarantilån, icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Källqvist*, *Akerlund*, *Harry Carlsson*, *Strandberg*, *Johan Olsson*, *Bohman* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Nihlfors*, *Björkman*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor;

b) att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, samt i anledning av motionen II: 548, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av kungörelsen den 3 juni 1960 om statligt kreditstöd till hemslojd, hantverk och småindustri (nr 372), att företagareförening utan kommerskollegii hörande ägde bevilja en och samma sökande hantverks- och industrilån intill ett belopp av sammanlagt högst 100 000 kronor;

c) att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 89 och II: 113, såvitt nu vore i fråga, uttala, att vid tillämpning av kungörelsen 1960: 372, § 9, beträffande »särskilda skäl» för förlängd amorteringstid för industrigarantilån till högst 20 år borde beaktas vad reservationerna anført.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Kungl. Maj:t har föreslagit att till statens hantverks- och in-

Anslag till statens hantverks- och industrilånefond

dustrilånefond anvisas ett investeringsanslag av 18 miljoner kronor. Kommerskollegium har här föreslagit att 25 miljoner kronor anvisas till fonden. Några motionärer har föreslagit att en höjning av anslaget till fonden till 25 miljoner kronor bör ske. Detta har motiverats med att man bör höja maximilånegränserna från nuvarande 50 000 respektive 75 000 kronor till 100 000 kronor. För närvarande får man hos företagareföreningarna låna högst 50 000 kronor när det gäller rörelsemedel och högst 75 000 kronor för lån vid maskinanskaffning. Penningvärdet har ju förändrats sedan dessa gränser bestämdes 1960, och bara detta motiverar att man höjer lånetaket.

Den starkt ökade mekaniseringen och rationaliseringsbehovet inom mindre industri kräver också betydligt större kapitalresurser. Det är angeläget att få tillfälle att rationalisera småindustrier med ökade medel från företagareföreningarnas sida, eftersom de mindre företagen ju har ett svårare läge i en åtstramad penningmarknad.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen på denna punkt.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag har redan tidigare berört de motioner och den reservation som föreligger. Jag har för närvarande ingen anledning att vidare gå in på saken utan ber att få yrka bifall till reservationen vid punkt 79.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Motionärerna och reservanterna föreslår här en förhöjning av anslaget och föreslår samtidigt att man skall höja den gräns som är satt för lånen upp till 100 000 kronor. Jag tror dock att man bör vara försiktig i detta sammanhang. Man bör även i detta fall avvakta den utredning om företagareföreningarnas låneverksamhet som nu pågår i företagareföreningsutredningen.

Det är givet att det kan bli ett ganska ansträngt läge i fråga om dessa lån om vi skall fortsätta på samma sätt som hittills, nämligen om dessa lån skall lämnas ut till en ränta som ligger relativt lågt i förhållande till övriga räntor på kreditmarknaden. Det är alldeles givet att den som önskar låna pengar och vet att han kan få toppkrediter hos företagareföreningarna till en lägre ränta än de räntor han får betala för underliggande krediter i andra kreditföretag gärna vänder sig till företagareföreningarna. Man måste ändå fråga sig om det är riktigt att ha det på det sättet. Därför anser jag, herr talman, att man också i detta sammanhang bör avvakta den utredning som kommer, trots att herr Ferdinand Nilsson tycker illa om att avvakta utredningar. Det finns säkerligen skäl att göra det, och dessutom får vi hålla i minnet, att genom de amorteringar som kommer in på lånen kan man räkna med att de medel som står till förfogande för företagareföreningarna är ungefär 3 miljoner kronor högre för kommande budgetår än under innevarande budgetår.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag vet inte hur det är med företagareföreningen i Västmanlands län, men min erfarenhet från annat håll säger mig att det råder så pass stor efterfrågan på de medel det här gäller, att det inte är någon risk för att föreningarna skall lämna lån åt folk som tar dem så att säga på okynne därför att de här får en lägre räntesats.

Jag har redan tidigare, herr Söderberg, berört vad det vill säga för svensk småföretagsamhet att för närvarande bära de bördor, som anses motiverade av högkonjunkturen i vissa delar av näringslivet. Jag menar att vi bör utnyttja den möjlighet som här finns att stöda

Anslag till statens hantverks- och industrilånefond

den mindre förtagsamheten genom att inte fördyra lånen utan åtminstone lämna ut dessa pengar till en skäligare ränta än den som på grund av beklagliga omständigheter och överhettning av konjunkturen på andra områden har måst komma till. Jag tror att det finns rimliga, mänskliga skäl för att inte belasta föreningarna med de omkostnader som det här är fråga om. Det har vi berört vid en tidigare punkt. Den möjlighet som finns att här få pengar på skäliga villkor bör man inte missunna dem, herr Söderberg!

Jag vill understryka att ingen utredning behövs för att säga, att den norm för utlåning, som satte gränserna vid 50 000—75 000 kronor, numera är passerad. Både penningvärdeförsämringen och konjunkturläget gör att beloppet 100 000, som föreslagits i reservationen, är sakligt, rimligt och riktigt motiverat. Under sådana förhållanden skall det vilja till trældom under utredningsbegreppet för att i nuvarande situation skylla på en utredning för att förhåla saken.

Herr SÖDERBERG (s)

Herr talman! Det är ju inte så lång väg mellan Västerås och Kungsängen, herr Ferdinand Nilsson, och jag tror inte förhållandena är så olika. Om en företagare vet att han kan låna pengar till en räntesats som ligger minst en procent lägre, är det självklart att han så långt möjligt söker utnyttja detta.

Vi har förresten också andra möjligheter inom företagareföreningarnas verksamhet. Vi kan lämna ut garanti-lån, och därför finns det för närvarande goda möjligheter att få lån.

Det blir ju inte mera pengar i den samlade potten på kreditmarknaden för att man lämnar ut pengarna till olika nyskapande kreditinstitutioner, som drar ganska betydande förvaltningskostnader. Det vore väl då betydligt rimligare att försöka ordna krediter genom de vanliga kreditinstitutio-

nerna, och jag vet att företagareföreningarna strävar längs den linjen. Därefter kan den lånesökande vända sig till företagareföreningarna, som ju har något större möjligheter att ge s. k. förtroendekrediter.

Från min verksamhet — och jag har, herr Ferdinand Nilsson, inte bara arbetat inom Västmanland utan också tillhört riksförbundets styrelse och känner väl till förhållandena — har jag inte erfarit några större svårigheter hitills att få medlen att räcka till.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Min erfarenhet, herr talman, är att föreningarnas resurser inte är för stort tilltagna. Tvärtom måste det iaktas en ganska sträng restriktivitet vid fördelningen.

När herr Söderberg säger, att folk hellre vill ha billiga lån än dyra lån, är detta en så enkel sanning att den nästan är litet genant, men föreningarna försöker så gott de kan att se till att de billigare pengarna kommer till användning där de bäst behövs. Denna strävan har åtminstone jag funnit prägla företagareföreningarna. Jag förstår inte vilka erfarenheter herr Söderberg har, när han ställer sig tveksam på den punkten.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Olsson, Johan, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

**Om utökning av styrelsen för Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat,
INFOR**

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 79, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 62.

Herr talmannen meddelade, att kvälls-plenum ej komme att utlysas utan att avsikten vore att låta detta plenum fortgå utan avbrott till dess samtliga ärenden å föredragningslistan vore behandlade.

Punkterna 80—85

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 86

**Om utökning av styrelsen för Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat,
INFOR**

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mattsson* (I: 195) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Sjönell* och *Gomér* (II: 245), hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att antalet ledamöter i styrelsen för INFOR måtte ökas från fem till sju och antalet suppleanter från tre till fyra, så att företrädare för mind-

re och medelstora företag kunde beredas plats i styrelsen i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 195 och II: 245 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Bengtson, Per Jacobsson, Källqvist, Harry Carlsson, Johan Olsson* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Nihlfors, Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 195 och II: 245, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att antalet ledamöter i styrelsen för INFOR måtte ökas från fem till sju och antalet suppleanter i styrelsen från tre till fyra, så att företrädare för mindre och medelstora företag kunde beredas plats i styrelsen i enlighet med vad reservanternas anförts.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! I de båda motioner som utskottet haft att behandla i denna fråga yrkas att styrelsen för Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat, benämnt INFOR, måtte utökas från fem till sju ledamöter och antalet suppleanter från tre till fyra. Man har ansett att institutets styrelse bör få en så kvalificerad sammansättning som möjligt och sålunda innesluta främst sakkunskap inom olika områden av teknik och industri. De mindre och medelstora företagen, för vilka INFOR:s verksamhet måste anses vara av särskilt stor betydelse, bör således också vara representerade i styrelsen. I reservationen yrkas, att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 195 och II: 245, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att antalet ledamöter i styrelsen för INFOR ökas från fem till sju och antalet suppleanter i styrelsen från

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

tre till fyra, så att företrädare för mindre och medelstora företag kan beredas plats i styrelsen i enlighet med vad utskottet anför.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Häri instämde herr *Olsson, Johan*, (cp).

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag vill bara i korthet säga, att jag för min del inte funnit skäl att misstro de företrädare för teknik och industri som sitter i styrelsen för INFOR. Även om de inte skulle vara företrädare för småindustrien tror jag att de besitter tillräcklig sakkunskap inom teknik och forskning. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förre propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 87

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1965/66, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål och om andra åtgärder för att stimulera sådana gåvor.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 94, av herr *Schött m. fl.*, och II: 119, av herr *Gustafsson* i Borås m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande införande av avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt för belopp, som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 301, av herr *Thorsten Larsson m. fl.*, samt II: 363, av herrar *Boo* och *Johansson* i Skärstad, vari föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning av behovet och möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationer m. fl. insatser till förmån för allmännyttiga, humanitära och vetenskapliga ändamål, undervisning och kulturminnesvård m. m. i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 94, av herr *Schött m. fl.*, och II: 119, av herr *Gustafsson* i Borås m. fl., om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål, ävensom

2) de likalydande motionerna I: 301, av herr *Thorsten Larsson m. fl.*, samt II: 363, av herrar *Boo* och *Johansson* i Skärstad, om vissa åtgärder för att stimulera gåvor till allmännyttiga ändamål,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Yngve Nilsson, Lundström, Gösta Jacobsson, Billman, Sundin, Gustafson* i

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

Göteborg, *Boo, Larsson* i Umeå, *Dahlgren* och *Björkman*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 94, av herr Schött m. fl., och II: 119, av herr Gustafsson i Borås m. fl., ävensom de likalydande motionerna I: 301, av herr Thorsten Larsson m. fl., och II: 363, av herrar Boo och Johansson i Skärstad, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande införande av viss rätt till avdrag vid den statliga inkomstbeskattningen för belopp, som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppennbart allmännyttiga ändamål.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Som av reciten i bevillningsutskottets betänkande framgår har frågan om avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga, humanitära och liknande ändamål behandlats här i riksdagen under flera decennier. Strax före och under kriget medgavs avdragsrätt för vissa gåvor som hade med försvarsansträngningarna och lindrandet av nöden i krigshärjade länder att göra. Efter krigets slut har emellertid denna avdragsrätt upphört att gälla. Motioner om rätt till skatteavdrag för gåvor till humanitära, kulturella, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål har emellertid förekommit och behandlats här i riksdagen också sedan dess, inte minst under de senaste fem sex åren. Motioner av detta innehåll har behandlats så ofta att det knappast torde vara någon mening att nu ta upp någon längre debatt om dessa förslag.

Att motionärerna efter alla tidigare avslag inte har gett sig beror naturligtvis på deras intensiva övertygelse om att den insats, som samhället skulle göra genom ett visst skattebortfall, skulle väl betala sig genom att de allmännyttiga ändamål, till vilka gåvorna skulle gå, skulle tillföras ett avsevärt starkare stöd än vad samhället skulle

kunna ge genom direkta anslag av samma storleksordning som de bortfallande skatteintäkterna. Det skulle med andra ord bli dubbla verkningarna för halva kostnaden eller mindre.

Reservanterna delar den uppfattningen att en ordentlig utredning borde få göras i motionernas syfte. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr Nilsson, *Yngve*, (h).

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! De bidrag och gåvor som lämnas såsom stöd till organisationer vilka utför vetenskapligt, ideellt och religiöst arbete utgör säkerligen ett mycket viktigt tillskott för dessa organisationer.

Kanske bör jag säga med detsamma, att jag tror att dessa organisationers arbete är till nytta för både den enskilde och samhället. Även om vår tid är ganska krass och materialistisk, är det ideella intresset ändå relativt stort. Jag tror, herr talman, att denna idealitet hos vårt folk är en tillgång som vi bör försöka bevara. Hur skulle vårt samhälle fungera, om idealiteten tvingades vika för enbart de materiella intressena? När vi här i motionen uttalar att så att säga även statens stimulans behövs i detta ideella intressearbete, så beror det alltså inte på att intresset hos allmänheten har minskat, utan det beror fastmer på att dyrtiden gör sig så starkt gällande även på detta område, att särskilda anslag behövs.

Såväl i motionen I:301 som i utskottsreciten är exempel anförda på att riksdagen har varit med om att stimulera de enskilda till gåvor för olika ändamål, t. ex. cancerforskningen. Jag skall därför inte här uppehålla mig vid argumenteringen, men jag vill peka på en sak.

Den motion som jag här företräder skiljer sig något från andra framställningar också i det avseendet, att där

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

föreslås att endast ett visst belopp, utmätt i förhållande till vederbörande persons skattekraft, skall få vara avdragsgillt. Det innebär att den mycket store inkomsttagaren med höga skattesatser så att säga inte slipper lindrigare undan än den lille inkomsttagaren. Om sedan avdraget görs, som i motionen föreslås, direkt på skatten eller på annat sätt, bör kanske bli utredningens sak att avgöra.

Jag har fäst mig vid att utskottet säger att detta skulle innebära en avvikelse från grundläggande principer i den svenska skattelagstiftningen. Ja, givetvis är det så, herr talman — förslaget går ju ut på att vi skall få en ändring till stånd. Utskottet ser mycket allvarligt på detta att vi skulle göra avsteg ifrån grundläggande principer, men det kan hända att vi i denna kammare rätt snart får ta ställning till förslag just om ändring av grundläggande principer i detta avseende, så jag tycker inte man bör fästa så stor betydelse vid den saken.

Jag tror att vårt förslag om att i princip enligt den linje som här har skisserats upp ge möjlighet för olika personer ur olika inkomstskikt att lämna ett litet bidrag till vad de anser vara goda och gagnande ändamål är värt allt beaktande. Med dessa ord ber jag därför att få yrka bifall till reservationen av herr Yngve Nilsson m. fl. vid detta utskottsbetänkande.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Utskottsmajoritetens motivering för avslagsyrkandet på föreliggande motioner är ganska knapphändig, och reservanterna har ju inte heller ansträngt sig så mycket mera när det gäller att motivera reservationen. Anledningen till det är kanske vad herr Lundström anförde, nämligen att vi nu har behandlat dessa frågor som en följetong under, skulle jag tro, de senaste två årtiondena. Både utskottsmajoriteten och reservanterna har väl

därför ansett att det kunde räcka med korta skrivelser, och jag gör liksom herr Lundström: jag hänvisar till det historiska förloppet, som finns väl återgivet i utskottets betänkande.

Utskottsmajoriteten har, i år liksom tidigare, funnit att inga nya motiv förebärgs, som skulle kunna ändra den principiella inställning riksdagen under en följd av år haft. Jag tror att herr Larsson skall göra sig förtrogen med allvaret i just det stycke av utskottets betänkande som han själv återopade — där redovisas faktiskt den principiella ståndpunkt som utskottet intagit under alla de år den här frågan har behandlats.

Nu som tidigare anför motionärerna och även reservanternas talesmän, att därest avdragsrätt vid beskattningen skulle medges för gåvor till ideella, humanitära och religiösa ändamål, skulle man kunna påräkna större penningbidrag till sådana ändamål från enskilda människor. Ja, det är inte osannolikt att man genom ett skatteavdrag — en preferens, så att säga — skulle nå sådana effekter som motionärerna framhållit. Men jag har ändå, herr talman, väldigt svårt att tänka mig att det skall vara uteslutande sådana krassa motiv som mobiliserar en enskild människas ideella intresse. Atminstone enligt min kännedom om människors sätt att agera i sådana sammanhang dikteras det inte av krassa motiv — det ideella motivet är väl ändå bärande.

Men alldeles oavsett om det starkaste motivet när en person skänker pengar till ideella och religiösa ändamål är skatteavdraget eller givandets välsignelse — för att nu använda ett uttryck som förekom här i kammaren för en vecka sedan — tror jag att utskottets majoritet står på en mycket fast och säker grund när den hävdar att stöd till sådan verksamhet skall lämnas via anslag över budgeten. Inte minst med hänsyn till vårt skattesystem är skatteavdragsvägen icke att rekommendera.

Därför ber jag, herr talman, att få

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål
yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill säga till utskottets talesman att jag inte alls har uppfattat dessa motioner så, att det skulle föreligga något sniket behov av skatteavdrag i och för sig för att ge bidrag till de ändamål det här gäller. Motiveringen är i stället att bidragen skulle kunna ökas genom rätten till skatteavdrag. Staten och bidragsgivarna skulle på det sättet gemensamt kunna åstadkomma en avsevärt större verkan av bidragsgivningen. Resultatet skulle bli bättre för de syften det här gäller — och för samhället är det ju inte alldeles betydelseöst att dessa syften erhåller stöd. Åtskilliga av här ifrågasvarande ändamål torde på ett eller annat sätt redan förut intressera samhället i så hög grad att det föreligger ett allmänt intresse av att stödet ökas genom att en bidragsgivare kan lämna pengar utöver det nettobelopp som eljest skulle återstå sedan han betalat skatten.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag tror inte att jag någonsin förr har blandat mig i en debatt beträffande ett utlåtande från bevillningsutskottet, men herr Eriksson i Uppsala gjorde några uttalanden som jag tycker att man inte skall lämna oemotsagda.

Han sade att givandets välsignelse skulle få ge utslaget i sådana här fall och att det inte skulle behövas några krassa motiv, som han uttryckte sig, för att mobilisera de ideella källorna. Men vad är det, herr Eriksson, som pågår i vårt samhälle just nu? Jag behöver bara hänvisa till det som sedan en tid förekommer i Sveriges Radio/TV, där man söker mobilisera de ideella källorna på rätt underliga vägar för att få fram pengar till hjälp åt de

handikappade. Här skall man önska en Beatles-skiva eller Göingeflickorna eller någonting annat och framföra hälsningar till faster och moster; och om man då samtidigt bifogar en slant mobiliserar man de ideella källorna. På sådant sätt försöker man få bidrag för att komma till rätta med ett mycket, mycket allvarligt problem i vårt samhälle.

Vore det inte, herr Eriksson, betydligt trevligare om vi kunde lösa detta och andra problem på det enkla sätt som motionärerna och reservanterna här har föreslagit? Vill en människa göra en insats t.ex. på det område, som radio och TV nu sysslar med, skall gåvan vara befriad från skatt. Det måste väl ändå, tycker jag, vara rätt klart att man borde se saken på det sättet.

Utskottsmajoriteten säger att när man har frångått principen har det föranletts av särskilda förhållanden. Är inte, herr Eriksson, de handikappades nödläge ett särskilt förhållande, som bör uppmärksammas i synnerligen hög grad? I varje fall har tydligen de som ställt sig bakom detta arrangemang ansett att det var fråga om ett sådant förhållande, när man måste vädja till svenska folket att öppna sina portmonnär. Man har engagerat skolungdom och folk på arbetsplatser, man har »operation bastuba» och alla möjliga sorters krångligheter för att få fram dessa pengar, som självfallet bör samlas in till hjälp åt de handikappade.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! När herr Lundström säger att motivet för bidragsgivningen inte skall vara skattefrihet utan att skattefriheten närmast skall tjäna ändamålet att indirekt få staten att medverka till givandet, blir jag ännu mera betänksam. Jag anser nämligen, såsom

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

väl de flesta här i riksdagen, att om något ändamål skall främjas med skattemedel så skall riksdagen vara med och bestämma vilka ändamål som skall komma i fråga. Om det skall ske på den indirekta vägen, får vi inte ens vara med om ett sådant bestämmande. Låt mig ta ett exempel, även om det kanske är ett drastiskt exempel: om en person hittar på att av ideella skäl skänka pengar till Maranatarörelsen, skall han få skatteavdrag, och vi andra får vara med och täcka det skattebortfall som därigenom uppstår. Till sådana saker vill jag inte medverka; möjligen till Mälles »håll-i-gång», men det är en annan sak.

Utskottsmajoritetens principiella inställning är att de verksamheter, som vi vill bidra till med skattemedel, bör stödjas anslagsvägen över budgeten såsom hittills skett.

När det gäller herr Axel Anderssons påpekande om TV-insamlingarna har jag aldrig ens hört glunkas om att de människor som bidrar vid dessa insamlingar — på ett föredömligt och verkligt uppskattat sätt — för sitt givande skulle kräva skatteavdrag. Nej, de ger sina bidrag av ideella skäl, och att dessa insamlingsaktioner tjänar mycket väsentliga och rekommendabla ändamål har ju ändå ingen ifrågasatt.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är en smula förvånad över att det var en nyhet för utskottets talesman, att om riksdagen medger avdragsrätt för t. ex. det ändamål som det här är fråga om, betyder det att staten bidrar till att gynna detta ändamål. Det är alldeles självklart att man begär avdragsrätt för att det skall vara lättare att kunna ge, och på det sättet medverkar ju också samhället. Den summa som det allmänna går förlustig i skatteintäkter betyder att bidraget från den enskilde kan bli dubbelt så stort eller ännu större. Det är, tycker

jag, en utomordentlig verkan av det samhälleliga biståndet. Att detta skulle ges utan att riksdagen får vara med och bestämma, hade åtminstone inte jag tänkt mig. Det är klart att riksdagen måste bestämma vilket slags gåvor som skall berättiga till skatteavdrag. Det föreställer jag mig att den utredning, som jag hoppas kommer till stånd, skall klara ut.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har aldrig ifrågasatt de ideella intressena hos de givare som skänker pengar till den insamling som radio och TV har anordnat. Jag har sagt att jag fann det rätt underligt att man skall behöva sätta i gång en så stor apparat i radio och TV för att stimulera folk till detta givande. Att det i allmänhet här inte är fråga om något skattetänkande, är rätt självklart. Gåvorna kan t. ex. komma till på det sättet, att en skolklass bestämmer sig för att göra några teckningar, som man säljer för 3 kronor per styck, och när man så fått ihop en hundralapp eller vad det nu kan bli, så skickar man in beloppet till insamlingen. En och annan av dessa teckningar kan möjligen vara så bra, att den kan sättas upp på väggen, men jag tror inte att 3-kronorspriset föranleder köparen till någon större tankeverksamhet på vad det har för samband med skatterna. Det är ju skillnad när det gäller de verkligt stora och för organisationerna betydelsefulla gåvorna, som motionen och reservationen tar sikte på.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! När herr Lundström säger att man skall få staten att ge bidrag, är jag inte med på vokabulären. Staten, vem är det? Jo, det är medborgarna i allmänhet. Staten har ingenting att dela ut, utan staten har endast att förfoga

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål

över de medel den tar in av medborgarna i form av skatt. Jag anser det då vara av principiell betydelse, att också staten eller riksdagen verkligen beslutar, till vilka ändamål pengarna skall ges ut.

Nu säger herr Lundström att denna utredning givetvis skall behandla frågan till vilka ändamål dessa bidrag skall få utgå. Det kan väl tänkas, men eftersom det här skulle komma att röra sig om en hel mängd av olika verksamheter, som jag är övertygad om skulle ha anslutning från olika grupper eller enskilda människor, blir det på det sättet att man kanske får vara med och täcka ett skattebortfall eller ett skatteavdrag, som har gjorts för ett ändamål som man själv inte alls sympatiserar med.

Sedan är det väl så, herr Axel Andersson, att hjälpaktioner av typen TV-insamlingen kanske behövs även i ett välfärdssamhälle. Jag tror att vi, alldeles oavsett vilken politisk aktivitet som skall bestämma här i landet, aldrig får det så oändligt välordnat, att det inte finns plats för några hjälpaktioner i en eller annan form. Det har jag ju över huvud taget ingenting att invända emot, lika litet som jag har något att invända emot att vilken person som helst skänker en penninggåva, det må vara för ett religiöst ändamål, till missionen, till en ideell rörelse, till en humanitär eller vetenskaplig verksamhet. Stimulansen eller injektionen skall väl dock inte vara det krassa motivet att man vill få ett skatteavdrag, som andra får betala för.

Herr **ANDERSSON, AXEL**, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara uttala den förhoppningen att herr Eriksson har samma restriktiva inställning när det gäller den hjälpaktion som riksdagen snart ställs inför, nämligen stödet till pressen.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Vad nu herr Anderssons senaste inlägg skulle ha för mening i denna debatt begriper jag inte. Är herr Andersson ute efter räddningsplankor, får han söka någon annan livboj.

Herr **DAHLÉN** (fp):

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på de två ledamöterna i bevillningsutskottet, herr Eriksson och herr Lundström. De är tydligen överens på en punkt, där även jag är överens med dem, om att det är angeläget att hålla fast vid att riksdagen skall besluta, till vilka ändamål staten skall ge ett positivt bidrag. Sedan var det en skillnad, som jag lade märke till och som jag vill markera. Herr Lundström menade att det var mycket väsentligt att medborgarnas egna initiativ på dessa områden skulle spela en avgörande roll när det gällde storleken av det stöd åt deras egna intressen som kan bli möjligt. Herr Eriksson vill inte bara att riksdagen skall bestämma det ändamål som staten skall vara positivt inställd till, utan han vill även bestämma beloppen. Det är en ganska intressant skillnad.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt de därunder framkomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Ang. varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Viner Nej, antages det förslag, som inefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 63.

Ang. varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckta motioner angående varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 309, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 370, av herr *Heckscher m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag bland annat avsåg, att varulager vid inkomstbeskattningen skulle kunna nedskrivs till 30 procent i stället för lägst 40 procent av anskaffningsvärdet.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 309, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 370,

av herr *Heckscher m. fl.*, angående varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Yngve Nilsson, Ottosson och Magnusson* i Borås, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 309 och II: 370, ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionärernas förslag, att varulager vid inkomstbeskattningen skulle kunna nedskrivs till 30 procent i stället för lägst 40 procent av anskaffningsvärdet, och sålunda bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till förenämnda motioner, i vad avsåge förevarande fråga, antaga det vid motionerna fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Vid betänkandet fanns därjämte fogat ett särskilt yttrande av herrarna *Lundström, Billman, Gustafson* i Göteborg och *Larsson* i Umeå.

Herr OTTOSSON (h):

Herr talman! I det föreliggande betänkandet nr 12 från bevillningsutskottet har behandlats ett motionspar från högerpartiet med hemställan att rätten till lagernedskrivning måtte ändras från nuvarande 60 procent till 70 procent och att alltså varulagret för beskattningsåret måtte få upptagas till lägst 30 procent mot för närvarande 40 procent.

Denna fråga, herr talman, har varit föremål för riksdagens behandling vid ett flertal tillfällen och senast under förra året. Vid förra årets debatt i ärendet förklarade bevillningsutskottets ärade ordförande, att de regler som i detta avseende gäller för närvarande kunde anses generösa, om man gör jämförelser med åtskilliga andra länder. Jag vill gärna medge att denna regel kan synas generös, men då denna regel ju endast är en del i hela det paket av skatter och avgifter som i dag belastar vårt näringsliv, får man väl se paketet som helhet, och då har jag en bestämd

Ang. varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen

känsla av att jämförelsen med andra länder visar att generositeten inte är lika stor.

I sakfrågan är det kanske heller inte så lätt att ta fram några nya konkreta synpunkter, men det är väl ostridigt att utvecklingen inom näringslivet har betydelse även på detta område. I en tid när utvecklingen går allt fortare, när råvaror och material i allt hastigare takt förändrar utseende, uppkommer också frågan om värdet av ett varulager för dagen kan behandlas efter samma principer som tidigare. Jag vill bara peka på plastmaterialet, som i dag i stor utsträckning ersätter skinn, läder och metaller, på konstfiber av olika slag som ersätter de gamla kända råvarorna ull och bomull etc. Inom många branscher har tillverkningen också fått en mera tydlig modeinriktning, och detta medför automatiskt att råvaror och material får en allt kortare tid av aktualitet och därmed värde. Jag har själv erfarenhet av hur fullt kuranta material efter endast ett halvt år har blivit osäljbara till följd av t. ex. kvalitets- eller färgändringar. Redan efter så kort tid kan alltså i vissa fall det reella värdet ligga under de 40 procenten, och även om man har kunnat tillgodogöra sig det inkuransavdrag som gäller i vissa fall har det inte alltid varit tillräckligt.

En ytterligare aspekt är ju, såsom utskottet vid ett tidigare tillfälle har framfört, att beräkningen av det skattemässigt tillåtna lägsta lagervärdet kan öva en betydelsefull inverkan på företagens möjligheter till likviditetsförstärkning. En åtgärd som alltså i någon mån skulle kunna hjälpa företagen till en bättre självfinansieringsmöjlighet borde i nuvarande besvärliga kredit-situation även vara en åtgärd av samhällsintresse.

Herr talman! Jag tror att ett tillstyrkande av motionärernas förslag skulle ur statsfinansiell synpunkt inte få några mera vittomfattande konsekvenser, men det skulle för vårt näringsliv, där den mindre och medelstora industrien

är en betydelsefull faktor, ge möjlighet till en tidsmässigt mera rättvis värderingsgrund.

Med anledning av det anförda ber jag därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid betänkandet nr 12 fogade reservationen.

Herr BILLMAN (fp):

Herr talman! Folkpartiet har vid flera tillfällen gjort framstötningar när det gäller nedskrivning av varulager. Att folkpartiet i år inte har någon motion i samma syfte har sina särskilda orsaker, vilka är redovisade i det särskilda yttrande som är fogat till betänkandet.

När folkpartiet i år gjorde upp sina budgetkalkyler, fann vi det mera angeläget att denna gång koncentrera oss på en lättnad i fråga om företagens investeringar, och vi har därför föreslagit att omsättningsskatten på maskiner och inventarier skall beräknas på endast 50 procent av värdet i stället för 60 procent som regeringen föreslår. Detta förslag från vår sida gjorde att vi just i år inte fick utrymme i våra kalkyler för ett sådant yrkande som har gjorts i den föreliggande motionen och som gjorts till föremål för en reservation av herr Yngve Nilsson m. fl.

Vi har velat redovisa detta förhållande uteslutande för att markera att vi inte på något sätt ändrat åsikt beträffande önskvärdheten av nedskrivning av varulager från 40 till 30 procent. Det är endast de skäl som redovisas i det särskilda yttrandet som gjort att vi i år inte har återkommit i ärendet.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Det var glädjande att höra att herr Ottosson erkände riktigheten av vad jag framhöll när detta spørsmål debatterades förra året, nämligen att vi har generösa avdragsregler när det gäller företagsbeskattningen. Herr Ottosson fullföljde sedan med att styrka i varje fall mig i den uppfatt-

Ang. varulagervärderingen vid inkomstbeskattningen

ningen att om det finns företag som arbetar med modekänsliga artiklar av ena eller andra slaget, artiklar som alltså kan falla i värde, så bevisar detta att lagernedskrivningsprincipen är riktig, ty dessa nedskrivningar skall skydda mot prisfall.

Herr Ottosson nämnde, vilket är mycket väsentligt, att det finns möjlighet till inkuransavdrag som kan bli av betydande storleksordning. Det har jag kunskap om, och dessa inkuransavdrag går före den andra avskrivningen. Man får alltså skriva ner 60 procent plus inkuransavdraget.

När vi diskuterar denna fråga i år är det en liten frontförändring. Högerrepresentanterna har blivit ensamma om kravet på ändring i reglerna nu. Folkpartiet som tidigare varit med om dessa yrkanden har dragit sig tillbaka, och detta med en motivering som det finns anledning att uppmärksamma. Man har nämligen sagt att i nuvarande konjunkturläge är utrymmet för skattesänkningar begränsat. Jag tycker en sådan motivering innebär ett framsteg från folkpartiets sida.

Jag vill tillägga att sällan har väl en dagsituation när det gäller vårt näringsliv varit mindre gynnsam att hänvisa till än dagens allmänna läge. Vi kan ju knappast öppna en dagstidning utan att läsa om nya fondemissioner, och det tyder ytterligare på vad jag sagt så många gånger tidigare att våra skatteregler inte är av karaktär att hindra vårt näringsliv från en expansiv utveckling utan snarare tvärtom.

Jag hemställer om bifall till utskottets yrkande.

Herr OTTOSSON (h):

Herr talman! Låt mig bara säga ett par ord till herr Billman. Han sade att man gjort en kalkyl som gett till resultat att man av rent statsfinansiella skäl inte kan gå med på en motion i år som man gjorde i fjol. Det skulle vara intressant att få ta del av denna kalkyl. Det

finns inga konkreta informationer i detta avseende, och man vet inte vad en förändrad situation i realiteten skulle innebära statsfinansiellt.

Jag vill tacka bevilningsutskottets ärade ordförande för att han tyckte att jag varit ärlig och rättvis. Om jag varit det hoppas jag att bevilningsutskottets ordförande också på samma grunder vill hålla med mig om riktigheten av vad jag påpekade. Jag måste säga, fondemissionerna i all ära, att de rör ett förfärligt litet antal av våra industriföretag. De rör inte många procent, ty det stora antalet industriföretag är mindre och medelstora, och de har tyvärr ingen chans att komma in fråga när det gäller några fondemissioner.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Räcker det inte med att erinra om fondemissionerna, vill jag gärna tillägga att den svenska industrien förra året ökade sin produktion med 9 procent, detta alltså under ett år då man har klagat över att skatterna varit alltför höga. 9 procent! Det gäller industrien i dess helhet. I hela näringslivet ökade produktionen med 6 procent. Det är vackra tal, och de styrker mig i min uppfattning att vårt skattesystem inte har någon förlamande inverkan på näringslivet.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde voting, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkän-

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem
des en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Ottosson begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 24.

Därjämte hade 22 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckta motioner om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade sinsemellan likalydande motionerna I: 212, av herrar *Wallmark* och *Skärman*, samt II: 253, av herr *Antby m. fl.*, ävensom I: 479, av herr *Schött m. fl.*, och II: 585, av herr *Rimås m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att lagförslag snarast måtte föreläggas riksdagen om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av

eget hem, eller viss annan därmed likställd bostadstyp, i syfte att eliminera de orimliga skattekonsekvenser, som nu framträdde på grund av penningvärdeförsämringen, särskilt vid egnahemsägares flyttning på grund av arbetslöshet å hemort eller i övrigt ändrade arbetsförhållanden.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de sinsemellan likalydande motionerna I: 212, av herrar *Wallmark* och *Skärman*, samt II: 253, av herr *Antby m. fl.*, ävensom I: 479, av herr *Schött m. fl.*, och II: 585, av herr *Rimås m. fl.*, om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid betänkandet hade reservation avgivits av herrar *Yngve Nilsson*, *Lundström*, *Billman*, *Sundin*, *Ottosson*, *Gustafson* i Göteborg, *Boo*, *Larsson* i Umeå, *Dahlgren* och *Björkman*, vilka under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 212 och II: 253 samt I: 479 och II: 585 ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till nyssnämnda motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att lagförslag snarast måtte föreläggas riksdagen om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av eget hem, eller viss annan därmed likställd bostadstyp, i syfte att eliminera de orimliga skattekonsekvenser, som nu framträdde på grund av penningvärdeförsämringen, särskilt vid egnahemsägares flyttning på grund av arbetslöshet på hemorten eller i övrigt ändrade arbetsförhållanden.

Herr SKÄRMAN (fp):

Herr talman! Som noggsamt och riktigt framhålles i bevillningsutskottets betänkande nr 13, som vi nu skall behandla, är frågan om beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem en nästan årligen förekommande följetong. Det är väl därför svårt

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

att dra fram något nytt, som kan påverka den maktstående majoriteten i denna fråga. Liksom förut skyller man i sin tur på att frågan kräver ytterligare överväganden och därtill är föremål för särskild prövning av 1963 års markvärdekommitté.

Emellertid blir frågan inte mindre aktuell för det, och de orättvisor på detta område som årligen sker i stor omfattning lär väl inte kunna göras ogjorda eller rättas till. Det är därför inte förmätet att påpeka att den pågående och alltmer accelererande inflationen inte förbättrar saken. Byggnadskostnaderna har på de två tre senaste åren i så hög grad stigit att frågan om denna orättvisa vinstbeskattning blir mer och mer brännande, och följetongen kan inte hålla på så länge till med ideliga uppskov. Vore det inte på tiden att bryta ut frågan ur de stora frågekomplexen, som ju aldrig tycks kunna nå sin lösning?

Jag vill för dagen bidra med en berättelse ur livet som visar hur det kan gå även för den regeringstrogne.

Det gäller en tjänsteman som uppvaktade mig för bara två veckor sedan och bad om råd. Han fick för cirka fem år sedan befordran och måste då flytta till en främmande stad. Hans villa, som han haft under några år, hade under tiden stigit ganska mycket i värde, men även byggnadskostnaderna på den nya platsen hade stigit. För att få en likvärdig bostad var han tvingad att sälja villan och köpa en ny. Nu visade det sig att en annan person som skulle flytta i motsatt riktning hade samma problem och att bostäderna var likvärdiga. Skillnaden mellan taxeringsvärdena var liten och nästan helt beroende på olika prislägen i orterna. De sålde därför villorna till varandra för taxeringsvärdena, och någon realisationsvinst blev det ju då inte fråga om. Det räckte för övrigt med att staten tog stämpelskatt på köpet, ty det var i realiteten endast ett bostadsbyte som ägde rum.

Men nu kommer det tråkiga. Tjänsten på den nya platsen indrogs vid en omorganisation nyligen, och villaägaren blev på nytt tvingad att flytta. Någon lägenhet kan han inte få inom rimlig tid på den nya platsen. Dessutom är familjen stor med många barn, och han är van att bo för sig själv. Denna gång finns ingen möjlighet till byte. Hans villa har stigit betydligt i värde under de år som gått, och den beskattningsskyldiga skillnaden måste räknas från det låga taxeringsvärdet vid köpet. Då det i dessa fall inte går att tillämpa bestämmelserna om ackumulerad inkomst och realisationsvinsten beskattas fullt ut — han har inte haft villan i sju år — och därtill ovanpå en sedan sist ökad inkomst, blir skattekonsekvenserna enorma för honom. Samtidigt har byggnadskostnaderna stegrats så avsevärt att han får betala nästan tre gånger så mycket för ett radhus med samma utrymme och liknande standard som den första villan. Nog måste man väl ändå erkänna att detta är orimliga konsekvenser. Jag tror att det måste vara synnerligen påfrestande också för en regeringstrogn, annars skulle han väl inte ha klagat sin skattenöd för mig, även om vi åren igenom — trots olika politisk religion — varit goda vänner.

Ett annat fall har jag haft befattning med. Två tjänstemän förflyttades, och i stället för att sälja sina villor och erlagga denna av alla drabbade såsom orättfärdig betraktade skatt kom man överens om att hyra varandras villor för att efter utgången av de tio åren fullfölja avtalet med köp. Nu bar det sig inte bättre än att en av ägarna dog och hans änka ansåg sig icke ha råd att bo kvar i villan. Den var för övrigt onödigt stor sedan barnen flyttat ut. Nu gällde det alltså att antingen avsluta köpet för att klara stärbhusets affärer eller att på något annat sätt ordna det så att änkan kunde lämna sin villa. Jag behöver nog inte för kammarens ledamöter berätta vilka

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

oerhörda bekymmer av olika slag som dök upp när det gällde att reda upp utgifterna för de reparationer och investeringar som hade gjorts i de olika villorna och som man hade tänkt sig klara upp genom köpet efter de tio åren.

Allt visar att beskattningen av realisationsvinster vid försäljning av egna hem är orättfärdig, inkonsekvent, drabbar olika och förhindrar den av regeringen omhuldade rörligheten på arbetsmarknaden. Det går därför inte att på vanligt sätt stoppa in problemet i utredningskvarten. Det är sedan länge moget för handläggning.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få tillstyrka reservationen i ärendet.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Betänkandet nr 13 från bevillningsutskottet, som vi just nu behandlar, gäller ju frågan om beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem. Som torde vara allom bekant skall enligt nu gällande bestämmelser vinst som uppstår vid försäljning av fastighet mindre än tio år från förvärvet upptas till beskattning. Under kortare innehav än sju år blir hela vinstbeloppet beskattat. Därefter sker en avtrappning med vissa procentsatser, som inte är av betydelse i detta sammanhang där vi ju bara skall diskutera själva principerna.

I de motioner som ligger till grund för betänkandet påtalas de konsekvenser som nu gällande bestämmelser i ganska många fall medför för egna hemsägare. De gäller sådana personer som på grund av sina arbetsförhållanden tvingas att byta bostadsort. Då kan de ju inte gärna ha sin gamla bostad kvar och behöver kanske för övrigt pengar för att skaffa något annat att bo i o. s. v. De måste alltså utbjuda sitt egna hem till försäljning. Det kan inte, som också motionärerna framhåller, anses vara tillfredsställande att, som nu

är fallet, en person på grund av omständigheter varöver han inte själv råder skall belastas med skatt vid försäljning av sin bostad i sådana fall. I många fall spelar penningvärdeför-sämringen en stor roll. Ganska ofta sker flyttning från mindre expansiva orter, och då skulle man kunna tycka att eftersom efterfrågan på fastigheter på dessa orter inte är så stor prissättningen också blir sådan att någon vinst i egentlig mening inte uppkommer. Men ändringen av penningvärdet ger nog ändå utslag, och det blir i varje fall på papperet en vinst som kommer att beskattas.

Erfarenheterna visar att om en sådan person skaffar sig en ny bostad på den nya orten så räcker oftast inte köpeskillingen att betala den nya bostaden. Den nuvarande realisationsvinstbeskattningen får i sådana lägen ur rättvisesynpunkt mycket betänkliga konsekvenser. Det är därför som både motionärer och reservanter i utskottet har gjort framstötter under tidigare år — och gör det även i år — för att få till stånd en ändring på denna punkt. Vi ser det som mycket angeläget att rådande förhållanden, som medför ganska orimliga konsekvenser för dem som drabbas därav, snarast undanröjes genom en författningsändring.

Nu har detta problem observerats av och varit föremål för vissa överväganden inom olika utredningar. Värdesäkringskommittén har varit inne på frågan, och det föreligger även en memoria utarbetad av professor Mutén, som tar upp dessa spörsmål ur olika synvinklar. Man har nog närmast varit inne på någon form av uppskovsbeskattning, som skulle innebära att man tar hänsyn till priset vid förvärvet av den nya bostaden på så sätt att man jämför det med försäljningspriset för den tidigare innehavda bostaden och genom denna jämförelse får fram om någon realisationsvinst verkligen har uppkommit.

Riksskattenämnden har också varit

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egnahem

inne på detta problem och har för sin del förordat att frågan löses efter i stora drag nu nämnda riktlinjer. Man gör vissa undantag och föreslår mer detaljerade regler, som dock saknar betydelse i detta sammanhang. Riksskatte-nämnden har även tryckt på behovet att denna fråga löses snabbt.

Reservanterna har nu ansett tiden vara mogen att lösa denna beskattningsfråga snarast möjligt och har därför påyrkat att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till lag om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egnahem som undanröjer de olägenheter som gällande bestämmelser för med sig i de avseenden som motionärer och reservanter här har pekat på.

Herr talman! Denna fråga har, som redan tidigare påpekats, varit föremål för ingående bedömanden och diskussioner under tidigare år. Det är enligt min mening närmast ett slöseri med tiden att ytterligare argumentera i denna sak. Den reservation som här är avgiven har starka argument bakom sig och vilar på fast grund. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! På en enda punkt är jag överens med herr Enarsson, nämligen om att det nästan är slöseri med tiden att lufta de gamla vanliga argument som vi anför i denna fråga. Herr Enarsson höll ett mycket kort anförande, och jag skall också försöka att fatta mig kort.

Jag kan konstatera att motionärer och reservanter i detta ämne tar upp den mera begränsade frågan om realisationsvinstbeskattningen för egnahem men att man samtidigt snuddar vid den stora principiella frågan om beskattningen av inflationsvinster. Jag tycker att det är ganska klart att vi måste ge reservanterna rätt, när de hävdar att det är stötande att skatt skall betalas om en villaägare byter likvärdiga hus på olika platser och därvid får fram

en vinst beroende på penningvärdeförsämringen. Men detta är bara *en* sida av saken och ett ganska begränsat problem. Reservanterna tar särskilt upp frågan om försäljning av egnahem på arbetslöshetsorter, där villaägaren tvingas sälja på grund av att han måste söka arbete på annat håll. I detta fall har nog reservanterna överdrivit realisationsvinstbeskattningens nackdelar. Priserna på hus i dessa bygder är så pressade att någon vinst att skatta för inte uppstår. Om jag inte är fel underrettad, sker arbetsmarknadsstyrelsens försöksinlösen av egnahem till taxeringsvärdet, vilket ytterligare understryker att realisationsvinstbeskattningen i detta fall inte är något problem.

Annorlunda är givetvis problemet vid flyttning från mera expansiva trakter, men då realisationsvinstbeskattningen upphör efter tio års innehav, är också i detta fall problemet begränsat, även om jag medger att ett förhållande med verkliga eller fingerade uthyrningar under något eller några år inte är tillfredsställande. Låt mig i detta sammanhang ta upp herr Skårmans exempel! Han sade att vederbörande person efter ett byte av fastighet till taxeringsvärde var tvungen att efter ett år sälja fastigheten. Självklart uppstod det i ett sådant läge, då det skett ett byte efter taxeringsvärdet, en betydande vinst, men herr Skårmans exempel är ganska illa valt, ty herr Skårman är ute efter att begränsa realisationsvinstbeskattningen bara till den del som gäller penningvärdeförsämringen. Och penningvärdeförsämringen kunde ju inte vara så stor under det enda år vederbörande ägde fastigheten — det kunde kanske röra sig om 3 eller 4 eller 5 procent. Då kanske herr Skårman kunde säga att detta skulle gälla från första bytet, men det hade inte hjälpt i det senare fallet med den lagstiftning, som herr Skårman vill genomföra.

Realisationsvinstbeskattningen av egnahem är emellertid bara en del av denna beskattningssektor. Beskattningsfor-

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

men i fråga har ju tillkommit för att förhindra spekulationer i fast egendom. Det är möjligt att man inte lyckats särskilt bra med den uppgiften, men så länge vi har denna form av beskattning kan man knappast undanta egna hem och låta andra fastighetstyper drabbas av beskattningen. Samma skäl som gäller för befrielse för egna hem från denna skatt kan också åberopas av jordbrukare som flyttar, och likartade skäl kan man inom näringslivet åberopa vid försäljning och byte av maskiner. Till och med löntagaren torde kunna påstå att hans löneförhöjning på grund av penningvärdeförändringen beskattas.

Det finns emellertid ytterligare en stötande sida av realisationsvinstbeskattningen, även om den verkar åt rent motsatt håll. Jag syftar härvid på försäljningar av fast egendom efter ett mer än tioårigt innehav. Då beskattas nämligen inga vinster alls, antingen dessa har uppstått på grund av penningvärdeförändringen eller ej — vinster som i vissa skräckexempel kan uppgå till flera hundra procent.

Med hänsyn till vad jag här anfört anser jag, liksom den hälft av utskottet som bildar majoritet, att det inte föreligger skäl för att göra en beställning hos Kungl. Maj:t om lagförslag för ändring av en del av realisationsvinstbeskattningen, nämligen för egna hem. En utredning om realisationsvinstbeskattningens fördelar och brister i sin helhet kunde möjligen vara befogad, men då utskottet under hand fått besked om att 1963 års markvärdeskommitté har frågan under sin prövning, anser vi att denna kommittés ställningstaganden bör avvaktas.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SKÄRMAN (fp):

Herr talman! Jag vill bara säga till herr Wärnberg att jag inte i mitt exempel sade att tjänstemannen innehade

villan bara i ett år — det var ett par tre år jag avsåg. Tiden från det att han skaffade sig det första egna hemmet och tills han nu måste flytta för andra gången var i alla fall under tio år. Han hade då inte fått någon förbättring i sin bostadsstandard. Den första förflyttningen var visserligen en ekonomisk förbättring — han fick en högre tjänst — men den andra förflyttningen var en ren olägenhet för honom. Han fick nämligen finna sig i att hans tjänst drogs in och han måste flytta till en annan plats. Nu bar han sig kanske litet oförsiktigt åt och räknade inte med att den nya tjänsten skulle dras in — jag tror att han innehade den under två eller tre år — utan räknade med att han skulle få stanna kvar. Det blev därför så mycket värre för honom, att utgångsvärdet blev så lågt och att realisationsvinsten nu måste beräknas på den därigenom stora skillnaden mellan köpeskillingarna.

Det kan inte vara riktigt att en person, som bara för att kunna fullgöra sin tjänst tvingats byta bostad — alla vet ju hur svårt det är att få ny bostad — därtill skall få betala en mycket dryg skatt, fastän han inte haft någon fördel av bostadsbytet. Han har visserligen fått flyttningersättning, men denna ersättning utgår ju till alla statstjänstemän i dylika fall. Hade han fått bo kvar, hade han inte drabbats av dessa olägenheter. Jag anser att vi bör och kan bryta ut denna fråga ur den pågående stora utredningen, även om herr Wärnberg säger att det är så stora svårigheter. Svårigheter är till för att övervinnas. Men det fordras vilja.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Herr Wärnberg påtalade att frågan ägnas uppmärksamhet i ett större sammanhang, och det äger sin riktighet. Det arbetas säkert på realisationsvinstbeskattningen över hela fältet. Men herr Wärnberg sade också att motionärerna brutit ut den lilla delen och

Ang. beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

tagit upp den till övervägande nu. I detta läge tror jag att det är en riktig väg att gå. Denna speciella detalj är rätt enkel. Så mycket förstår jag att det stora komplexet är tidsödande och kräver mycken eftertanke och överläggning innan det förs ut på det praktiska fältet.

Jag utgår ifrån att det är riktigt, som står i utskottets utlåtande, att riksskatte-nämnden förordar det av professor Mutén utarbetade alternativet med en uppskovsbeskattning med vissa inskränkningar och vill att det läggs till grund för lagstiftning. Man trycker även på att detta kan göras snart, och det tycker jag är ett starkt motiv att nu fatta ett positivt beslut i denna fråga.

Det står vidare i utskottsbetänkandet att chefen för finansdepartementet i ett svar till herr Ohlin i februari i år upplyste att värdesäkringskommitténs betänkande vid remissbehandlingen blivit föremål för en rad kontroversiella meningar. fått mothugg med andra ord, som gör ytterligare överväganden nödvändiga. Detta förstår jag mycket väl, och därför tycker jag att detta uttalande är ett motiv som stärker reservanternas yrkande på att vi nu skall ta den mindre delen, som rör det nu aktuella området, och röja undan besvärigheterna här.

Jag vidhåller mitt yrkande

Herr **WÄRNBERG** (s):

Herr talman! Utskottet har sett det så, att om vi inom en ganska nära framtid kommer att få ett förslag om hela realisationsvinstbeskattningen — och den ligger ju under en kommittés prövning — så finns det ingen anledning att nu bryta ut just frågan om egna hem. Detta allra minst därför att egna hemsbeskattningen i detta land är synnerligen förmånlig. Man kan väl inte komma ifrån att egna hemsägarna i alla olika avseenden har en så pass förmånlig beskattning, att denna åtgärd inte är så av nöden påkallad. Dessutom

kan man i detta fall genom uthyrning och på annat sätt dra sig fram ett eller annat år. Vi ser det därför inte så angeläget att bryta ut detta. Får vi ett förslag om översyn av realisationsvinstbeskattningens mycket stora komplex, där detta är en mycket liten del, har vi ingen anledning att nu göra denna ändring.

Herr **SKÄRMAN** (fp):

Herr talman! Det väsentliga här är inte om orättvisan är stor eller ej utan om det sker orättvisa. Är det som i detta fall så att människor faktiskt behandlas orättvist, skall man ta upp frågan, även om den bara är en liten del av ett större komplex.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Enarsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Enarsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;
Nej — 60.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 211, av herr *Wallmark*, samt II: 267, av herrar *Nordstrandh* och *Ringaby*, vari hemställt, att riksdagen måtte

a) besluta, att avdrag för studiekostnader skulle medgivas i förhållande till ett belopp motsvarande 2 500 kronor per normalstudieår samt i övrigt enligt de i motionerna angivna riktlinjerna,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till innevarande års höstriksdag framlägga förslag till sådana ändringar i skatteförfattningarna, som föranleddes av bifall till förslaget under a);

2) de likalydande motionerna I: 303, av herr *Harald Pettersson m. fl.* samt II: 362, av herrar *Antonsson* och *Mattsson*, vari föreslagits att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

anhålla om skyndsamt utredning om rätt till skatteavdrag på den statliga inkomstskattens slutbelopp för periodiskt understöd till studerande och därmed enligt vad i motionerna angivits jämförbar studiefinansiering samt om framläggande för riksdagen av de förslag, som kunde föranledas härav; ävensom

3) de likalydande motionerna I: 467, av herr *Hilding* och fru *Segerstedt Wiberg*, samt II: 574, av herrar *Jönsson* i *Ingemarsgården* och *Westberg*, vari yrkats att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter överarbetning av framlagda utredningsförslag måtte till riksdagen inkomma med proposition om avdragsrätt vid beskattningen för periodiska understöd till studerande.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 211, av herr *Wallmark*, samt II: 267, av herrar *Nordstrandh* och *Ringaby*, om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader,

2) de likalydande motionerna I: 303, av herr *Harald Pettersson m. fl.*, samt II: 362, av herrar *Antonsson* och *Mattsson*, om rätt till skatteavdrag för periodiskt understöd till studerande, ävensom

3) de likalydande motionerna I: 467, av herr *Hilding* och fru *Segerstedt Wiberg*, samt II: 574, av herrar *Jönsson* i *Ingemarsgården* och *Westberg*, om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

1) av herrar *Yngve Nilsson*, *Lundström*, *Gösta Jacobsson*, *Billman*, *Gustafson* i Göteborg, *Larsson* i Umeå och *Björkman*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

att utskottet bort under 1 och 3 hemställa,

1) att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 211, av herr Wallmark, samt II: 267, av herrar Nordstrandh och Ringaby, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående studiekostnadernas behandling i skattehänscende; även som

3) att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 467, av herr Hilding och fru Segerstedt Wiberg, samt II: 574, av herrar Jönsson i Ingemarsgården och Westberg, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter överarbetning av framlagda utredningsförslag måtte till riksdagen inkomma med proposition om avdragsrätt vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande;

II) av herrar *Sundin*, *Boo* och *Dahlgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 303, av herr Harald Pettersson m. fl., samt II: 362, av herrar Antonsson och Mattsson, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning om rätt till skatteavdrag på den statliga inkomstskattens slutbelopp för periodiskt understöd till studerande i enlighet med vad reservanterna anført.

Herr **SUNDIN** (cp):

Herr talman! I vetskap om att denna fråga har en oerhört stor betydelse för dem som berörs av den ämnar jag hålla ett mycket stort tal.

Herr talman! Jag yrker bifall till den vid detta utlåtande fogade med II be-tecknade reservationen.

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h):

Herr talman! Jag beklagar att jag inte kan vara lika kortfattad som herr Sundin.

Det sägs ju alltid i skattesammanhang att inkomstskatten i princip skall utgå i förhållande till skatteförmågan. Detta magiska ord, skatteförmågan, anses ju utgöra ledstjärnan vid utformningen av den svenska skattelagstiftningen eller, för att tala med bevillningsutskottet i andra sammanhang, en grundläggande princip i den svenska skattelagstiftningen. Det finns emellertid områden där statsmakterna hittills ställt sig likgiltiga och omsorgsfullt undvikit att ta hänsyn till skatteförmågan. Man handlar inte i överensstämmelse med den nyss nämnda grundläggande principen i detta fall. Det gäller studiekostnaderna och den inverkan som periodiska understöd respektive amorteringar av egna studiekostnader kan ha för skatteförmågan.

Frågan har varit föremål för utredning flera gånger, men de förslag som har framkommit har inte resulterat i någon lagstiftning. Ingen kan dock förneka att i de individuella fallen för t. ex. en ingenjör, läroverksadjunkt eller byråsekreterare med stor skattebörda amorteringarna nedsätter skatteförmågan. Den som årligen betalar amorteringar på exempelvis 2 000 kronor har en sämre skatteförmåga än de kolleger med samma lön som inte befinner sig i motsvarande amorteringssituation utan som ogravverat disponerar över sina inkomster, i varje fall lönen efter skatt. Icke desto mindre får den förre — han eller hon med amorteringsbördan — betala samma skatt som kollegerna utan amorteringsbörda för studieskulder. Han eller hon måste därtill betala sina amorteringar i skattelagda pengar, skattelagda efter progressiva skalor. För att klara amorteringen på 2 000 kronor måste vederbörande väl förtjäna 3 000 kronor eller något därunder. För många resulterar detta i en sänkt levnadsstandard och ett livslångt amorteringsslaveri, som fördrstrar tillvaron för dem och deras familjer. Med den höga beskattning som vi har och

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

som är i ständig ökning blir bördan ytterst betungande. Akademikernas skatteförmåga är lägre än de nominella inkomsterna ger vid handen.

Det går inte att komma ifrån att detta förhållande är högst otillfredsställande, icke minst med tanke på den stora insats som hithörande medborgarkategorier utför i dagens samhällsliv inom utbildning, administration, sjukvård, forskning, näringsliv m. m. Förhållandet framstår som så mycket mera otillfredsställande i betraktande av att samhället på olika områden satsar så mycket på att skapa ökade möjligheter för att ta hand om den ungdom som inriktar sig på de utbildningsmål det här är fråga om.

Det finns flera skäl som talar för införandet av en avdragsrätt för studiekostnaderna vid inkomstbeskattningen — en avdragsrätt i en eller annan form. Ett sådant skäl är de akademiska yrkenas inkomstackumulation, som medför en stark överbeskattning av dessa yrken i jämförelse med andra yrken. En person som har sin inkomst tämligen jämnt fördelad över ett relativt stort antal år kommer i gynnsammare läge än en annan person med dels mindre antal yrkesverksamma år, dels ojämn inkomstfördelning över dessa yrkesverksamma år. Den senare blir påtagligt diskriminerad i skattehänseende. Ju starkare progressiviteten är, desto mer accentueras detta förhållande.

Frågan har särskilt stor betydelse för den akademiskt utbildade arbetskraften med dess relativt korta yrkesverksamma tid och relativt stora skillnad mellan begynnelselön och slutlön.

Ett annat skäl för att medge avdragsrätt är att studiekostnaderna kan jämföras med omkostnader för inkomsternas förvärvande. Det anses självklart att en företagare skall i sin rörelse åtnjuta avdrag för omkostnader för inkomsternas förvärvande, men för en skuldsatt akademiker som haft liknan-

de omkostnader medges inte samma förmån. Man kan också se frågan ur en annan synvinkel. Det anses företagsekonomiskt och skattemässigt riktigt att en företagare får göra avdrag för investeringar i rörelsen, men den skuldsatte akademikern vägras avdrag för de avskrivningar som han måste göra på de investeringar han gjort i sin utbildning.

Ett tredje skäl: de studerande har inte haft samma möjlighet som alla andra att åtnjuta ortsavdrag under de år då de studerat och inte haft några arbetsinkomster som medgivit utnyttjande av ortsavdraget.

Jag vill här göra en parallell. I Kungl. Maj:ts proposition nr 14 i år — skattepropositionen — har som motiv för det nya schablonavdraget för kommunalskatten åberopats omtanken om dem som inte kunnat utnyttja detta avdrag. Bevillningsutskottet har godtagit detta motiv. Då borde väl bevillningsutskottet i konsekvensens namn även ha tänkt på dem som inte kan utnyttja ortsavdraget. Har bevillningsutskottet gjort detta? Nej, det har utskottet inte gjort. Bevillningsutskottets majoritet slår tvärtom dövörat till när det gäller ett så rimligt minimikrav som att dessa studerande under de första fem åren sedan de kommit ut i förvärvslivet skall få åtnjuta de ortsavdrag som de under tidigare år gått förlustiga.

Jag kan till nöds förstå resonemang-
et hos dem som är motståndare till avdragsrätt för studiekostnader, att studiekostnaderna innefattar levnadsomkostnader, och för levnadsomkostnader bör man inte rimligen vara berättigad till avdrag. Men så långt som till ortsavdrag, som utgör ett grundavdrag för täckande av levnadsomkostnadsminimum, borde man rimligen kunna sträcka sig — avdraget för studiekostnad blir i så fall ett uppskjutet ortsavdrag. Till detta borde rimligen också kunna läggas utgifter för inköp av böcker och an-

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

nan kursmateriel och biljetter för nödiga resor, vilka utlägg om några väl skulle kunna betraktas som utgifter för inkomstens förvärvande och på grund därav vara avdragsgilla, gärna jämlikt någon form av schablonavdrag. För erlagda räntor, som läggs till kapitalet i form av ökade lån, bör väl också få åtnjutas avdragsrätt de senare år, då vederbörande har börjat få inkomst.

Herr talman! Nu invänds det att man genom den år 1964 genomförda studie-sociala reformen har lättat de studerandes ekonomiska villkor. Ja, det har man gjort. Bevillningsutskottet uttalar att genom tillkomsten av det nya studiehjälpsreglementet och studiekreditförordningen frågan om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd som utgår till annans studier har kommit i ett väsentligt annat läge än tidigare. Även frågan om avdrag för egna studiekostnader har, menar utskottet, kommit i ett annat läge. Det är riktigt, men problemet kvarstår i alla fall. Reformen har på intet sätt löst problemet över hela fältet. Det kvarstår i hela sin vidd och hela sin tyngd för äldre generationer, som inte kommit i åtnjutande av motsvarande förmåner utan sitter fast i sin skuldbörda, som årligen skall amorteras.

Även för de yngre generationerna finns problemet i viss mån. SACO har i eu nyligen till chefen för finansdepartementet gjort framställning aktualiserat problemet i anslutning till den förändrade broblemställning som uppstått. Framställningen utmynnar i en hemställan att riksdagen senast år 1966 skall föreläggas förslag om avdragsrätt vid beskattning för avgiftsbetalning enligt studiemedelsförordningen.

Herr talman! Frågan tål enligt min mening att i hela sin vidd göras till föremål för förnyad utredning. Jag yrkar bifall till reservation I av herr Yngve Nilsson m. fl.

Herr BILLMAN (fp):

Herr talman! Om jag hade en son som huvudsakligen ägnade sig åt att löpa omkring på Stockholms gator, att bedriva kroppsövningar på Nalen eller Gröna lund eller att huvudsakligen sys-selsätta sig med att odla en hårväxt à la Beatles eller några andra sådana mindre samhällsnyttiga sysselsättningar, så skulle jag få avdragsrätt för de periodiska understöd som jag förmodar jag skulle bli tvungen att betala till denne imaginäre son. Men om jag lyckades tala förstånd med pojken så att han i stället började ägna sig åt studier vid Stockholms universitet eller någon annan läroanstalt, då skulle jag inte längre få behålla denna avdragsrätt för de periodiska understöd som jag i så fall skulle fortsätta att utbetala till honom. Jag anför detta som ett exempel på de barocka konsekvenserna av konstruktionen och tillämpningen av avdrags-möjligheterna för de periodiska understöden.

Jag skall med hänsyn till att klockan är mycket och till att herr Jacobsson har betat av det här fältet ganska grundligt nöja mig med att välja detta drastiska exempel på vilka konsekvenser en sådan här skattelagstiftning kan få, som förklarar varför vi på oppositionshåll är angelägna om att få en ändring till stånd.

Jag ber alltså att få instämna i herr Jacobssons yrkande om bifall till reservation I.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr förste vice talman! Jag skulle liksom herr Sundin kunna fatta mig mycket kort och kanske rent av nöja mig med att endast yrka bifall till utskottsmajoritetens hemställan. Den fråga som utskottet behandlat i det föreliggande betänkandet har nämligen i varje fall den likheten med den fråga som behandlades i bevillningsutskottets

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

betänkande nr 11 att den också har varit föremål för riksdagens behandling under många år i följd. Det finns ändå här en rätt väsentlig skillnad gentemot det ärende som gällde avdragsrätt vid beskattning för gåvor till allmännyttiga ändamål etc. När det gäller det nu föreliggande ärendet har det nämligen skett något väsentligt. I stället för att slå in på skatteavdragsvägen när det gäller studiekostnader har riksdagen år efter år förbättrat och förstärkt det allmänna studiestödet. I följd gjordes ett verkligt krafttag på detta område. När man införde det nya studiesociala systemet för alla skolformer över grundskolan trodde man att det i allt väsentligt skulle lösa de problem som vi nu diskuterar.

Fjölårets riksdagsbeslut innebär, om de uppgifter jag fått är riktiga, att vi för kommande budgetår satsar inte mindre än 753 miljoner kronor till studiestöd. Bara på de sista åren har det skett en väldig ökning av beloppen. Statens kostnader för studiestödet är, ärade kammarledamöter, så stora att de rent av påverkar budgeten. De ingår i den kostnadsbelastning som har tvingat finansministern att höja skatten för kommande budgetår. Så betydande belopp ställer statsmakterna nu till förfogande i form av studiestöd.

Då man i detta läge återkommer med kravet på skattebefrielse för utgivare av studiebidrag påminner detta om en monoton envishet, och jag kan inte ta det som uttryck för en politisk och ekonomisk realitet.

I motionerna talas om det orimliga och orättvisa i att man inte inför ett avdragssystem för utgivare av studiebidrag. I en av motionerna göres rent av gällande att avsaknaden av en sådan avdragsrätt torde sakna stöd i allmänhetens rättsuppfattning. Ja, herr talman, rättvisan är ofta relativ — det är väl därför som rättvisans gudinna är utrustad med en bindel för ögonen.

Herr Sundin sade i sitt mycket korta

inlägg att denna fråga är betydelsefull för dem den gäller. Det är riktigt uttryckt. Åtskilliga skattebetalare i detta land har aldrig haft och kommer aldrig att få något utbyte eller någon återbäring av det stöd som statsmakterna nuger på det studiesociala området. Trots detta får de i betydande utsträckning vara med om att finansiera detta stöd. Dessa människor får också räkna med en väsentligt lägre inkomst för sitt uppehälle än de som haft förmånen att få studera. Om man nu därutöver skulle medge skatteavdrag för dem som utger enskilda studiebidrag skulle det innebära att dessa andra människor får vara med om att finansiera skattebortfallet på den punkten också. Jag tror att man bör vara väldigt försiktig när man vid motionskrivandet väljer sina superlativer. Jag skulle vilja råda er att när ni nästa år skriver dessa motioner också ta hänsyn till att det finns andra grupper i samhället som har en annan syn på denna fråga än just de som detta gäller, som herr Sundin sade.

Utskottsmajoriteten har tagit fasta på tillkomsten av det nya statliga studiehjälpsystemet och framhåller att detta bör kunna förvisa varje tanke på införande av en avdragsrätt till ett passerat skede. Jag är liksom utskottsmajoriteten övertygad om att den satsning som vi gjorde i fjol kommer att efterföljas av en vidare utbyggnad, breddning och fördjupning av samhällets aktivitet när det gäller att hjälpa fram människorna till studier.

Då herr Gösta Jacobsson talade om vad han kallade avbetalningsslaveriet när det gäller studieskulder så kan det väl i och för sig vara riktigt. Men om man skall komma till rätta med det problemet måste man, såsom utskottet framhåller, bryta en princip som är ganska klart fastlagd i vår skattelagstiftning, nämligen att avdrag vid beskattningen icke skall medges för kapitalskuld; och det är en ganska väsentlig sak.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

Herr Billmans beskrivning av periodiskt understöd är väl inte heller alldeles oriktig — herr Lundström gav ungefär samma beskrivning för en vecka sedan här i kammaren. Jag tror att dessa förhållanden var anledningen till att 1956 års skattelagssakkunniga ville göra rent bord med avdragen för periodiskt understöd. Kanske man kan få både herr Billman och herr Lundström med sig på en aktion i den riktningen, så behöver de inte stå här varje år och skildra de stötande konsekvenser som avdragsrätten innebär.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag konstaterar bara, det faktum att man aldrig kan fatta sig så kort att det inte ges en möjlighet för herr Einar Eriksson från Uppsala att snedvrída sakförhållandet som sådant. Jag skall inte på något sätt kommentera det utan vill endast uppmana herr Eriksson att än en gång läsa både den motion och den reservation som jag här yrkat bifall till. Då skall han finna en viss skillnad från den andra reservationen, och jag förmodar även att hans feltolkning i detta sammanhang inte kommer att upprepas.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Herr Einar Eriksson påminde om att rättvisans gudinna är utrustad med en bindel för ögonen. Utan all jämförelse skulle jag vilja säga att även herr Einar Eriksson är utrustad med en bindel för ögonen, i varje fall över det ena ögat.

Jag medger gärna att frågan om det periodiska understödet i viss mån har kommit i ett annat läge genom studiemedelsreformen i fjol; den reformen har dock begränsad karaktär och föräldrarna måste alltså i någon ut-

sträckning bidra till sina barns studier. Men jag tryckte därför inte heller så mycket på den saken utan mera på rätten till avdrag för de egna studiekostnaderna. Herr Einar Eriksson bortsåg från alla dem som alltså måste betala sina amorteringar med beskattade medel.

Herr Erikssons främsta invändning var att det här rör sig om kapitalkostnader, men även om vi går med på den rubriceringen bör det ju inte vara oförenligt med den svenska skattelagstiftningen att man får göra avskrivningar på de nedlagda kostnaderna för investeringar d. v. s. på kapitalkostnaderna. Och då förde jag fram i bilden en sak som herr Einar Eriksson sannolikt inte kan bestrida att det ligger något i, nämligen att vederbörande inte åtnjutit de ortsavdrag som deras jämnåriga haft.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för den händelse jag inte var alldeles rättvis mot herr Sundin. Eftersom han yttrade sig så väldigt kort hade jag över huvud taget ingen anledning att erinra mig vare sig det som står i motionen eller vad som framförts här, utan jag anknöt bara till just det uttryck han använde, nämligen — jag hoppas nu att mina ord stämmer med protokollets referat av hans anförande — att detta är en viktig och betydelsefull sak för dem som frågan gäller. Det var väl ingen misstolkning av vad herr Sundin sade, och än mindre gick jag därmed in på motiveringen i motionen.

Herr Jacobsson ville utrusta mig med en bindel men nöjde sig med att sätta den för ett öga. Efter vad jag vet är det bara en kategori som utrustas med bindel för ena ögat, nämligen sjörövarna; men jag har ju inte lagt mig i sjöröveriet som sådant och på det området är jag än mer osakkunnig än på det här. Är det fråga om någon bin-

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

del så sätt den alltså för bägge ögonen. Men huvudsaken är att man har hörseln kvar, herr Jacobsson. Den är viktig i de här sammanhangen.

Herr **PERSSON, YNGVE**, (s):

Herr talman, ärade kammarledamöter! Det var inte alls min avsikt att lägga mig i denna debatt i dag, men när jag hörde herr Jacobssons första anförande började jag känna ett påtagligt behov att något bemöta vad han sade. Jag tillhörde den grupp som utredde det studiesociala stödet till akademikerna, och jag har därför fått en smula insikt i dessa frågeställningar.

Herr Jacobssons grundläggande tes var väl att det var mycket synd om akademikerna; de var skuldsatta o. s. v. Som jag ser saken finns det knappast i vårt land en säkrare och bättre investering än att offra några tiotusental kronor på en akademisk utbildning. Den som i dag går ut på arbetsmarknaden med akademiska betyg får starta med en begynnelselön som ligger ungefär 50 procent över den lön som gäller för kroppsarbetare på den svenska arbetsmarknaden. Sedan stiger lönen snabbt, och man får en livslön långt utöver vad folk i allmänhet erhåller. En sådan man eller kvinna är i hög grad subventionerad av samhället. Det kostar samhället mycket att utbilda en akademiker. Den ekonomiska insats vederbörande själv gör är förhållandevis blygsam, men resultatet är, med nuvarande lönebildningsmönster på arbetsmarknaden, på ett mycket markant sätt till fördel för vederbörande.

Om utskottet talar om orättvisa i detta sammanhang, måste det gälla en annan grupp, nämligen de ungdomar som står i kö vid undervisningsanstalterna och där inte får plats därför att vi helt enkelt inte har resurser att ge alla som önskar det en god utbildning, allra minst en akademikerutbildning.

Såvitt jag förstår är det mycket vettigare att gå den väg som riksdagens beslutade om i fjol, nämligen att inte vara alltför rundhänt med stipendierna — det ekonomiska bidraget till akademikerna — utan i stället se till att det blir pengar över för utbyggnad av undervisningsanstalterna, så att vi kan släppa dit flera och så att näringslivet i högre grad får sitt ständigt stegrade behov av högt utbildat folk tillgodosett.

Herr Eriksson var inne på frågan om reaktionerna hos dem som skall betala kalaset utan att på samma sätt som akademikerna få glädje av verksamheten. Jag vill understryka dessa ord och säga att jag i utredningen just framhöll att verksamheten inte får läggas upp alltför utmanande, om vi inte vill kompromettera en positiv inställning hos breda folklager. Från SACO, som har nämnts här i dag, förs en kampanj emot det beslut som riksdagen fattade i fjol. Samtidigt angriper man den progressiva beskattningen, kanske inte i princip, men man menar att den går för långt. Man vill alltså dels göra denna utbildning i stort sett kostnadsfri för den som väljer den vägen, dels topphugga den progressiva beskattningen, som är ett av medlen att återföra pengar till statskassan, bl. a. för denna verksamhet. Men när vi tar upp frågan om lönebildningen på svensk arbetsmarknad vill man inte riktigt anpassa sig till det faktum att samhället i allt väsentligt betalar en utbildning som sedan återopas vid avvägningen av löneförmånerna för akademikerna och som i hög grad, såvitt jag förstår, har medverkat till den mycket klara särställning de intar.

Vi skall enligt min mening över huvud taget vara försiktiga med att politisera den högre utbildningen. Arbetarrörelsen har en mycket positiv inställning i detta fall, och på det hållet vill man också ge studenterna en vettig ekonomisk status under utbildningstiden, men det måste ske en avvägning.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande och för studiekostnader m. m.

Låt mig till sist, herr talman, göra en liten ironisk reflexion. För en kort tid sedan reste en grupp studenter upp från Lund och uppuktade finansministern om införandet av mellanöl. Jag tycker om studenter som följer med samhällsfrågorna, men jag tycker att det är bättre att de håller sig hemma och studerar än att de på detta sätt lägger sig i dessa frågor.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Den föregående ärade talaren nämnde den arbetsglädje som den akademiskt utbildade skulle känna i sitt arbete. Han menade tydligen att de skulle känna glädje och därmed låta sig nöja. Jag vet inte om han brukar ta med arbetsglädjen i den ekonomiska kalkylen på andra områden. Här är det enligt mitt sätt att se inte så mycket fråga om glädje i det ena eller andra, utan i stället fråga om ekonomisk realism, och resultat av beskattningen är ren och klar ekonomi.

Det sades att akademikerna i ekonomiskt hänseende skulle vara mycket väl tillgodosedda. Den föregående ärade talaren vill uppenbarligen göra gällande att de när det gällde livslönen skulle vara bättre tillgodosedda än annan arbetskraft. Jag har här i min hand en tabell, som jag inte tycker ger någon direkt bekräftelse på riktigheten av talarrens påståenden, snarare motsatsen. För en läroverksadjunkt är den totala nettoinkomsten under livet 821 000 kronor, för en banktjänsteman 787 000, för en folkbibliotekarie 672 000, för en folkskollärare 685 000, för en jurist 831 000 alltså litet högre, för en konduktör — som alltså tillhör de lågavlönade — 570 000, för en lektor 841 000, för en metallarbetare 557 000, för en murare 762 000 och för en träarbetare 787 000. Jag har bara velat nämna dessa siffror som styrker mina synpunkter. Skillnaden är inte så stor.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 14 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 44.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjordes enligt de rörande punkten 2 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Sundin m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de angående punkten 3 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del; och förklarade herr talmannen, efter att ha-va upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 14 punkten 3, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Ang. ändring i sekretesslagen

Då mellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 45.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. ändring i sekretesslagen

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt denna hänvisats till konstitutionsutskottet.

I proposition nr 18 hade Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till lag om polisregister m. m. och till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen.

Propositionen hade hänvisats till konstitutionsutskottet i vad gällde förslaget till ändrad lydelse av 11 § sekretesslagen. I övrigt hade propositionen hänvisats till lagutskott och tilldelats första lagutskottet.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med förklaring att det i proposition nr 18 framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar icke kunnat för-

Om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa

ändrat bifallas, för sin del antaga i utlåtandet infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Det föreliggande utlåtandet från konstitutionsutskottet är ju enhälligt. Jag hälsar det med tillfredsställelse.

Jag har begärt ordet, herr talman, därför att den skrivning som utskottet redovisat på sidan 4 i sitt utlåtande i det stycke som börjar med »Vissa av stadgandena» och som slutar »överarbetning av stadgandet» kan ge anledning till viss tveksamhet, och därför skulle jag vilja göra ett uttalande om hur jag uppfattar innebörden i den ändring som har skett.

Jag uppfattar den på det sättet, att prövningen av en begäran om utlämnande i tryckfrihetsförordningens mening av handling från polisregistret visserligen i första hand skall ske enligt sekretesslagens regler, men genom nu föreslagen ändring, som innebär hänvisning till den nya polisregisterlagen, får utlämnande icke ske annat än om polisregisterlagens regler medger det. En myndighet som önskar få en uppgift från polisregistret skall således inte — för att ta ett exempel — genom att säga att polisregisterlagen därvid inte åberopas kunna kringgå denna lags reglering av i vad mån polisregisteruppgifter får lämnas mellan myndigheter inbördes.

Jag har bara velat ge till känna hur jag således uttolkar den skrivning, som konstitutionsutskottet har gjort, och har i övrigt ingenting att erinra mot själva ändringen.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckta motioner angående beräkningen av semester i vissa fall, m. m.; och

nr 20, i anledning av väckta motioner angående vårdbidragen till handikappade barn.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 37 i första kammaren av herrar *Lager* och *Adolfsson* samt nr 44 i andra kammaren av fru *Ryding m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om förslag till 1965 års riksdag med innebörd, att karensdagarna vid sjukdom och olycksfall avskaffades.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 37 och II: 44, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr LAGER (k):

Jag ber herr talmannen och kammarens ledamöter om tillgift för att jag

Om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa

tar till orda när vi arbetar under rätt hård tidspress. Jag hyser emellertid den meningen, att den fråga som nu skall avgöras är av sådan vikt att den väl är värd några ord.

I sitt utlåtande till vår motion nr 37 om slopande av karensdagarna vid sjukdom och olycksfall erinrar utskottet om att denna fråga har aktualiserats i riksdagen vid flera tillfällen under senare år. Erinran är alldeles riktig. Däremot tycker jag att de slutsatser som utskottet har kommit till efter denna riktiga erinran är oriktiga. Utskottet hänvisar nämligen, utan att ingå på en saktidning, till att det tidigare har avstyrkt liknande motionsyrkanden och att det nu måste göra på samma sätt. Den enda riktiga slutsats som utskottet enligt min mening borde ha dragit av frågans envisa återkommande i riksdagen borde väl ha varit, att något måste göras i denna sak.

Vi har här i landet cirka 2 miljoner löneanställda, fackligt organiserade och sammanfattade i de två landsomfattande organisationerna LO och TCO. Av dessa 2 miljoner löneanställda har enligt grova, men — som jag förmodar — i stort sett riktiga beräkningar 800 000 betalt vid sjukdom också under de tre första sjukdagarna. Cirka 1 200 000 har ingen ersättning för dessa tre dagar.

Utvecklingen här i landet har lett till att de tidigare existerande mycket pregnant klyftorna mellan tjänstemän och arbetare, mellan tim- och veckoavlönade å den ena sidan och månadsavlönade å den andra sidan, har börjat fyllas igen så smått. När det gäller ersättning eller lön på annat sätt under sjukdagar är dock den gamla klyftan kvar.

År 1963 förklarade andra lagutskottet i anledning av en motion med ett liknande yrkande som det som nu står på dagordningen, att ett slopande av karenstiden skulle leda till en ökning av antalet sjukskrivningar. Detta är inte bevisat. Man rör sig här bara med antaganden. Menar verkligen utskottet, att

arbetsmoralen är så mycket högre hos de 800 000 som nu har sjuklön under karenstiden än hos de 1 200 000 som inte har det? Jag tror förhållandet är ungefär detsamma i de båda grupperna vad arbetsmoralen beträffar. Därtill kommer att sjukpenningen nu i stort sett ligger väsentligt under arbetsförtjänsten, och enbart det faktum, att den sjuke förlorar pengar om han är sjuk, motverkar ju det som utskottet fruktar.

Också om man ser frågan enbart krasst ekonomiskt är den nuvarande ordningen mycket diskutabel. För att slippa minskning i arbetsinkomsten går ibland arbetare sjuka till sitt jobb. Särskilt i förkylnings- och influensatider sker detta rätt ofta. Tjänar man företagsmässigt och samhällsekonomiskt på att en förkyld eller influensasjuk arbetare kommer till jobbet och smittar ner sin omgivning? Jag tvivlar på detta, och jag är inte ensam om dessa tvivel. Företagaren fäster sig kanske mindre vid det, men varje socialt ansvarskännande människa måste bli upprörd över att arbetare av fruktan för löneavdrag överanstränger sig och underlåter att behandla mindre sjukdomar i tid och därigenom kanske ådrar sig allvarlig ohälsa för lång tid framåt.

Påståendet att karensdagarnas avskaffande skulle inverka på olycksfallsfrekvensen är helt orimlig. Ingen normalt funtad människa utsätter sig för eller framkallar ett olycksfall i arbetet för att få sjuklön.

Jag är helt medveten om att det förekommer något som heter självstypning. Just för några veckor sedan läste vi i tidningarna ett meddelande om att något sådant skett i Jönköping. Men det är undantagsfall, och ytterst få undantagsfall förekommer. De kan inte anföras som ett allvarligt argument i detta sammanhang.

Jag tror för min del inte att utskottet anser det riktigt att sjuklön inte skall utgå till LO-anslutna arbetare. Utskottet lägger huvudvikten vid hur frågan skall lösas, genom lagstiftning eller genom

Om avskaffande av karensdagarna vid ersättning från försäkringskassa

avtalsuppgörelser mellan huvudparterna på arbetsmarknaden.

Hittills har utskottet hela tiden enstavigt hållit fast vid att avtalsvägen är det som först måste prövas och att lagstiftning skulle tillgripas först då en tillfredsställande lösning inte varit möjlig att nå avtalsvägen. Erfarenheterna hittills visar att det näppeligen blir möjligt att lösa frågan avtalsvägen. Det förefaller mig som om detta är en av de frågor där en tillfredsställande lösning kan nås endast genom en samordning av arbetarrörelsens parlamentariska och fackliga kraft. Jag är inte ensam om denna mening. I Aftonbladet för den 17 januari detta år kan man på ledande plats läsa:

»Självfallet bör man inte utesluta möjligheten att genom förhandlingar klara av det hela. Men om det skall vara någon mening med att vänta till nästa års avtalsrörelse för att se vad den ger, måste man ha belägg för att det skett en avgörande sinnesförändring hos direktörerna på Blasieholmen. Eller också måste man veta att det går att åstadkomma en sådan. Och då bör man komma ihåg att i de kretsarna betraktas förändringar med allra största skepsis. Vi tror dock att lagstiftningsvägen i det här fallet har många fördelar, och att det är den man bör välja.»

Det är så sant som det är sagt att lagstiftningsvägen har bestämda fördelar. Ett avtal mellan huvudparterna på arbetsmarknaden kan rivas upp lättare än en fastställd lag. Ett avtal mellan Landsorganisationen och Arbetsgivareförbundet är giltigt endast inom dessa huvudorganisationers verksamhetsområden. Det finns dock ett avsevärt antal arbetare och andra anställda som inte faller under dessa uppgörelser. En lag däremot verkar generellt.

Vi har i vår motion föreslagit att man skall ändra sjukförsäkringslagen så att karensdagarna avskaffas, alternativt att stifta en ny lag som förbjuder arbetsgivaren att göra avdrag på lönen för anställd under de tre första sjukda-

garna. Det sista alternativet är givetvis det bästa. Det första kan bli lika bra eller nästan lika bra under förutsättning att sjukpenningen höjes, bringas i nivå med den inträdda nominella lönestegringen under senare år. I den sista frågan har det varslats om vissa förslag från olika håll, och jag kan för min del invänta dessa.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till motionen nr 37 i första kammaren och 44 i andra kammaren.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Jag kan av samma skäl som herr Lager anförde i slutet av sitt anförande, nämligen inväntandet av det aviserade förslaget till reformering av sjukförsäkringen, yrka bifall till utskottets hemställan.

Jag lyssnade mycket noggrant till herr Lagers redogörelse och fann att han slutligen själv hade stannat för det andra alternativet i kommunistmotionen som det bästa, nämligen att man skulle begära en lagstiftning som kommer att innebära förbud för arbetsgivare att göra avdrag på lönen för anställd under de tre första dagarna av dennes sjukdom. Det skulle innebära en förändring av förhållandet mellan statsmakterna och arbetsmarknadens parter i strid mot vad vi har ansett vara riktigt och praktiskt härvidlag.

Men problemet om sjukförsäkringskyddets utformning finns ju ändå. Får jag peka på de två rader i utskottets recit, som står allra längst ned på sidan 2. Där omtalar utskottet att det pågår överläggningar i detta ämne mellan socialdepartementet och Landsorganisationen. Liksom utskottet fäster jag själv stort avseende just vid detta påpekande. Får jag tillägga att frågan om sjukförsäkringens framtida utformning inte enbart kan vara en diskussion om karensdagarnas vara eller icke vara. Det är i lika stor utsträckning en fråga om kompensationsgraden inom sjukförsäk-

Om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg

ringen liksom försäkringskyddets höjd på inkomstskalan.

Herr talman! Med denna kanske något kortfattade motivering vill jag yrka bifall till andra lagutskottets utlåtande nr 21.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Även om man skulle stifta en lag som reglerade frågan om sjuklön under de tre första dagarna, så vore det inte något principiellt nytt för detta land. Det finns åtskilliga lagar som ingriper reglerande i arbetslivet både på det ena och det andra området.

Herr Larsson sade att det står nederst på sidan 2 i utskottsutlåtandet, att det upplysts från socialdepartementet att det för närvarande pågår överläggningar i ämnet med Landsorganisationen. Jag vill göra den lilla korrigeringen, att enligt vad som meddelats i pressen har det tillsatts en arbetsgrupp bestående av tre man från socialdemokratiska arbetarpartiet och tre från Landsorganisationen. Den förbindelse man har med socialdepartementet är att chefen för detta departement blivit ordförande i gruppen och tagit sin statssekreterare med sig som medarbetare. Men rent formellt är det inte en av socialdepartementet eller regeringen tillsatt utredning, utan en av det socialdemokratiska partiet och Landsorganisationen tillsatt utredning.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Rent upplysningsvis vill jag för herr Lager nämna, att statsrådet Aspling är socialdemokrat.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning av väckt motion om kontroll av livsmedelsförsäljningen på båtar i internordisk trafik; bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 25, i anledning av väckta motioner om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg.

Till behandling hade andra lagutskottet förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 65 i första kammaren av herr *Karlsson, Helge, m. fl.* samt nr 88 i andra kammaren av herr *Karlsson* i Olofström *m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till ändring av 9 kap. 2 § lagen om allmän försäkring på så sätt, att åldersgränsen för erhållande av invaliditetstillägg utginge.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 65 och II: 88, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att motionerna överlämnas till pensionsförsäkringskommittén,

2) att motionerna, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr KARLSSON, HELGE, (s):

Herr talman! Såsom motionär i denna kammare i det ärende vi nu diskuterar är jag givetvis mycket tillfredsställd över den behandling motionen har fått. Vi motionärer anser att man i detta läge inte kan göra annat än att hänvisa motionen till den arbetande pensionsförsäkringskommittén. Om jag tar kam-

Om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg

marens tid i anspråk för att utveckla ytterligare några synpunkter, gör jag det därför i förhoppning om att kommittén kommer att ta del av riksdagens behandling av motionen.

När vi här yrkar på en ändring av åldersgränsen för invaliditetstillägget, är det inte för ändringens egen skull, utan yrkandet är baserat på de erfarenheter vi har fått av arbetet i pensionsdelegationerna. De erfarenheterna pekar på att nu gällande lagbestämmelse kan få orimliga konsekvenser. Låt mig bara ge ett litet exempel på hur det kan bli i det praktiska arbetet.

En lantarbetare råkade ut för ett olycksfall i arbetet i juli 1964, ett olycksfall som medför att han blir invaliderad för resten av livet och måste sitta i rullstol. Han hade oturen att fylla 63 år den 4 april samma år, och i konsekvens med lagens bestämmelse kan han inte erhålla något invaliditetstillägg, fastän ingen kan påstå annat än att kvalifikationerna i övrigt föreligger för ett sådant.

Det är hårt för en som vid 64, 65 eller 66 års ålder blir exempelvis blind. Han kan inte heller erhålla något invaliditetstillägg för detta handikapp. Vi menar att lagen i det avseendet inte är konsekvent eller rimlig.

Utskottet har i sitt utlåtande refererat ett uttalande i motsvarande utskottsutlåtande år 1962. Det låter litet underligt: »I frågan huruvida det fanns skäl för att över huvud ha en åldersgräns anförde utskottet, att ett lyte av den art tillägget var avsett att kompensera drabbade personer i verksam ålder hårdare än andra samt att det inte kunde anses påkallat att från pensioneringen utgiva ersättning till det stora antalet människor, som vid hög ålder blev fysiskt nedbrutna.»

Jag kan fullständigt hålla med om den sista delen av skrivningen. Det är givetvis oerhört svårt att avgöra när sådana förhållanden inträffar, att invaliditetstillägg kan utgå. Vi hoppas dock

att den sittande pensionsförsäkringskommittén skall komma med ett vettigt förslag i det avseendet.

Men den första delen, som talar om att människor i verksam ålder drabbas hårdare, kan jag bara till viss del hålla med om. Det är klart att om en människa invalideras i unga år, blir det besvärligare än om hon blivit invalid vid högre ålder. Men det är inte fråga om något standardtillägg till pensionen, utan tillägget är avsett att täcka det vårdbehov som uppstått till följd av invaliditeten. Jag tycker inte att det är riktigt som det nu är.

I övrigt har jag, herr talman, inte något yrkande i denna del. Jag får väl återkomma när pensionsförsäkringskommitténs förslag kommer till riksdagen i form av en proposition och då bevaka våra intressen i detta avseende.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Jag vill bara peka på att andra lagutskottet i sitt utlåtande sagt, att det alltså anser att en åldersgräns för utgivande av invaliditetstillägg bör finnas. Det hör samman med det förhållandet att åldrandet i sig självt otvivelaktigt innebär risker för en invaliditet, som för människor i verksam ålder medför merkostnader, vilka invaliditetstillägget är avsett att täcka.

Var åldersgränsen skall sättas kan man, som utskottet påpekar, alltid diskutera. När nu pensionsförsäkringskommittén har att ta ställning till utformningen av detta tillägg, har vi ansett det riktigt att kommittén får behandla även frågan om åldersgränsen.

Jag ber att få yrka bifall till andra lagutskottets utlåtande nr 25.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Ang. ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen

Föredrogs anyo tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner dels om inrättande av särskilda naturvårdsdomstolar, dels angående ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen, dels om allemansrätten.

Tredje lagutskottet hade behandlat följande inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

a) motionen II: 275, av herr *Börjeson* i Falköping *m. fl.*,

b) de likalydande motionerna I: 327, av herrar *Eskilsson* och *Sveningsson*, samt II: 398, av herr *Petersson m. fl.*,

c) de likalydande motionerna I: 243, av herrar *Sveningsson* och *Isacson*, samt II: 300, av herrar *Nilsson* i Bästekille och *Hedin*.

I motionerna I: 327 och II: 398 hade hemställts, att riksdagen för sin del måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring av 28 och 29 §§ naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822), vilket förslag avsåg en sådan ändring i ersättningsbestämmelserna, att i dispensfallen beräkningen av det tidigare värdet skulle hänföras till tiden för det beslut, varå anspråk på ersättning grundades.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, nämligen

a) II: 275,

b) I: 327 och II: 398 samt

c) I: 243 och II: 300,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Alexanderson*, *Ebbe Ohlsson*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Akesson*, *Nyberg*, *Grebäck* och *Carlshamre*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den

lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under b hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 327 och II: 398 måtte för sin del antaga i reservationen infört förslag till lag om ändring i naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822).

Herr **ALEXANDERSON** (fp):

Herr talman! I förevarande utskottsutlåtande behandlas bland annat yrkanden om ändring av vissa ersättningsbestämmelser i den naturvårdslag, som antogs av riksdagen hösten 1964 och trädde i kraft på nyåret 1965. I stort sett samma yrkanden framfördes även vid riksdagsbehandlingen i höstas. De gäller grunderna för bestämmande av ersättning t. ex. för hinder att utnyttja strandskyddsområde samt grus- och stentäkter. Enligt den antagna lagen skall utgångspunkten för värderingen vara tiden för strandskyddförordnandet respektive för lagens ikraftträdande. Enligt motionsyrkandena skall i stället det avgörande vara värdet vid den tidpunkt, då dispensansökan avslås och hindret för markens utnyttjande sålunda blir definitivt.

I höstas tillstyrkte utskottets majoritet — med lottens hjälp — motionsyrkandena, men riksdagen antog propositionen oförändrad. Nu har, som nämnts, i stort sett samma yrkanden framförts motionsvägen. Det kan väl göras gällande, att ändring i den så nyligen antagna lagen inte bör aktualiseras. Då emellertid yrkandena nu har framställts och så kort tid förflutit, att några ersättningsärenden ännu icke kan antagas vara slutbehandlade, har jag och ett stort antal andra reservanter ansett sig böra vidhålla den ståndpunkt vi intog i höstas och följaktligen i reservation yrkat bifall till motionerna.

Fastän jag inser att utsikten till bifall till reservationen är ringa, vill jag därför, utan att ingå på någon argumentering i sak, yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang. ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen

Herr JANSSON, ERIK, (s):

Herr talman! Naturvårdslagen antogs ju i fjol — trots sin storlek — av en ganska enhällig riksdag. Det var egentligen bara delade meningar om ersättningsbestämmelserna. Dessa delade meningar har i stort sett gällt den tidpunkt, från vilken värderingarna vid olika tillfällen skall göras. De olika meningarna gäller om ersättningen för marken skall hänföra sig till tidpunkten för meddelande av förordnande enligt naturvårdslagen respektive lagens ikraftträdande — vilket nu gäller — eller om värderingen skall grunda sig på förhållandena vid den senare tidpunkt, då förbud enligt lagen meddelas eller dispensansökan avslås beträffande ianspråktagande av en grustäkt eller dylikt. Det är för den senare ståndpunkten som reservanterna pläderar.

Jag vill här bara kort och gott nämna, att det vid 1965 års riksdag ingalunda är första gången som delade meningar av detta slag kommer till synes. Principen bakom de värderingsbestämmelser som gäller i dag fanns redan i den stadsplanelag, som antogs 1931. Bestämmelserna aktualiserades ytterligare vid den tidpunkt då man behandlade den nya byggnadslag, som trädde i kraft 1947. Då bröt sig också meningarna på samma sätt som nu. Riksdagen beslöt att värderingen skulle hänföra sig till tidpunkt före den då nya stadsplaner lades fram. Motioner med yrkanden i annan riktning hade förts fram men avslogs. Frågan aktualiserades på nytt när man började behandla den strandlag, som antogs 1952. Precis samma argumentering fördes då fram som den som används i dag. Även då avslogs motioner med ungefär samma innehåll som i dag.

Det har knappast vid något tillfälle framförts så intensiva farhågor i dessa värderingsfrågor som fallet var vid behandlingen av strandlagen år 1952. Dessa farhågor kom åter till uttryck i motioner åren 1953 och 1954. Av någon anledning har det sedan blivit rätt tyst.

Det har tydligen inte hänt så mycket som man hade trott.

Men så kom återigen en ny lag, och då föres samma farhågor fram igen. Riksdagens beslut 1964 innebar att samma ersättningsbestämmelser skall gälla beträffande naturvårdslagen som i likartade fall, där inskränkningar i förfoganderätten genomförts, nämligen i strandlagen och byggnadslagen. Det är alltså ingenting nytt som här kommer fram.

Såsom utskottets ordförande här påminde, behandlades ärendet så sent som hösten 1964. Lagen har alltså inte varit i kraft under längre tid än praktiskt taget två och en halv månad. Man brukar inte gärna här i huset ändra någon lag innan åtminstone några erfarenheter vunnits över hur de nya bestämmelserna tillämpats. Reservanterna har emellertid på denna punkt en helt motsatt uppfattning. De anför här en motivering som är rätt kostlig i detta sammanhang — i reservationen anföres nämligen följande: »Härtill kommer att de nya bestämmelserna varit gällande så kort tid att de med all sannolikhet ännu ej tillämpats.»

Reservanterna vill alltså ändra en lag, vars bestämmelser ännu ej hunnit tillämpas och innan man har några som helst erfarenheter. Detta torde vara rätt unikt och motsatsen till vad som brukar ske här i riksdagen, när sådana här frågor tas upp. Jag tror för min del att när lagen hunnit tillämpas en tid, kommer farhågorna när det gäller dessa bestämmelser att visa sig lika ogrundade och lika ofarliga som de visat sig efter 1947 års och 1952 års beslut.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten a hemställt.

Därefter gjordes enligt de rörande punkten b förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten c hemställt.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner angående köp av skog på rot, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. rätten att besluta om jaktvårdsområde

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckta motioner angående rätten att besluta om jaktvårdsområde.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 329 i första kammaren av herr *Svedberg, Lage, m. fl.* och nr 399 i andra kammaren av herr *Trana m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning avseende huruvida de i motionerna påtalade beslutsbestämmelserna för tillskapande och bibehållande av jaktvårdsområde i vad de avsåge

1) gällande majoritetstal för beslut, beträffande i omröstning deltagande antal jakträttsinnehavare,

2) arealfaktorns betydelse för beslutets fattande, samt

Ang. rätten att besluta om jaktvårdsområde

3) att i sammanträdet ej deltagande jakträttsinnehavare ändock skulle räknas såsom röstande

kunde anses befrämja i jaktlagens 10 § 1 mom. angivna syfte med jaktvårdsområde eller anses stå i överensstämmelse med de lagregler, som på andra områden allmänt tillämpades vid beslutsfattande rörande frågor av samhälleligt intresse, samt

att om så icke befunnes vara fallet, utredningen måtte få i uppdrag att framlägga de förslag till demokratisering av gällande bestämmelser, som den funne vara påkallade och lämpliga.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 329 och II: 399, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! Eftersom jag tillsammans med några andra ledamöter av denna kammare väckt den motion, som tredje lagutskottet här redovisar i sitt utlåtande, har jag begärt ordet för att göra en liten kommentar före begravingen av denna motion.

Jag har alltid ansett, att naturvård och jaktvård har samband med varandra ute i våra bygder och att rätten att besluta om jaktvårdsområden bör tillämpas efter de demokratiska principer som gäller för övriga samhälleliga angelägenheter. Men vi kan knappast säga att 10 § jaktlagen står i något som helst samband med dessa demokratiska principer. Enligt denna bestämmelse kräves tre fjärdedels majoritet för bildandet av ett jaktvårdsområde. Jag anser att det är lika nödvändigt att bilda ett jaktvårdsområde som att försöka bygga upp naturvärden här i landet. Det gäller ju att bedriva jakten på ett sådant sätt att man i vår fauna kan bevara ett livskraftigt villebrådsbestånd och ge den naturälskande allmänheten möjligheter att se de villebråd, som strövar omkring i naturen.

Om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle

Enligt bestämmelserna i jaktlagen kräves alltså tre fjärdedels majoritet för bildande av ett jaktvårdsområde. Men inte enbart de som är närvarande på en byastämma kan besluta om detta, eftersom de nejsägare som där finns även får tillgodoräkna sig de frånvarandes röster. Detta är väl en tillämpning som ingalunda kan stå i samklang med den demokrati som tillämpas på annat håll i vårt samhälle.

Jag förstår tredje lagutskottets motivering för att avstyrka motionen, nämligen att frågan så nyligen prövats i riksdagen. Man är således inte beredd att nu uppmjuka de gällande bestämmelserna.

Jag kommer inte att yrka bifall till motionen, men jag anser att det är nödvändigt att lägga några blommor på motionens grav.

Jag begärde ordet, herr talman, i förhoppning om att mitt förslag någon gång i framtiden skall läggas fram här i riksdagen och då vinna bifall, så att den demokrati, som tillämpas på andra områden inom samhällslivet, även kan införas i det fall jag här nämnt.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckta motioner angående företräde till bearbetning av stenkolsfyndigheter, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna

I: 582, av herr *Thorsten Larsson m. fl.*, samt II: 685, av herrar *Boo* och *Larsson* i Borrby, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om åtgärder för en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle i det syfte som angivits i motionerna.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 582 och II: 685 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits av herr *Svanström*, fru *Olsson* samt herrar *Kilsmo*, *Rimås*, *Börjesson* i Glömminge och *Gustafsson* i Stenkyrka, vilka ansett, att utskottet bort på anförda skäl hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 582 och II: 685 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om åtgärder för en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle i det syfte som angivits i motionerna.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Med hänvisning till de motiveringar, som återfinnes i motionerna och i reservationen, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Under hänvisning till det korta anförande reservanten herr Svanström här hållit, skall jag be att i korthet få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen,

vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckta motioner om nya former för hedersbevisning för lång och trogen tjänst inom det statliga verksamhetsområdet; samt

nr 7, i anledning av väckta motioner om inventering av vissa personalvårdande anordningar inom den statliga förvaltningen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om åtgärder för att förebygga inbrottsstöld

Föredrogos ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att förebygga inbrottsstöld.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 18 av herr *Erik Filip Petersson m. fl.*, och II: 23, av herr *Werbros m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående åtgärder avsedda att förebygga inbrottsstöld.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 18 och II: 23 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **PETERSSON, ERIK FILIP**, (fp):

Herr talman! Det torde vara motiveerat att be om ursäkt för att jag tar till orda vid denna tidpunkt, men då utlåtandet berör en mycket angelägen fråga vill jag säga några ord. Jag vill skynda mig att tala om att jag inte kommer att ställa något yrkande om bifall till motionen.

Jag måste ge ett erkännande till utskottet för att utskottet har redovisat

planerade och påbörjade åtgärder i motionens syfte. Det skall bli intressant att följa utvecklingen och se vilket resultat det kan leda till.

Utskottet och jag är fullt ense om att en oroväckande ökning av inbrottsstöldrarna kräver stor uppmärksamhet i fråga om förhindrande åtgärder. Jag är av den uppfattningen i detta sammanhang att det behövs ytterligare åtgärder än dem som utskottet redovisar om man skall kunna bryta denna tråkiga utveckling.

Jag vill endast peka på behovet av att flera statliga företag, exempelvis posten och militära vapenförråd och liknande, satsar betydligt mera på förvaringssäkerheten. De kunde sedan bli ett gott föredöme för andra.

På tal om vapenstöld, herr talman, kan jag inte underlåta att erinra om att vi i dag har läst om i tidningarna, hurusom stulna vapen och ammunition har blivit orsak till att en polisman har fått sätta livet till i sin tjänsteutövning. Det var ju inte heller första gången som något liknande inträffat.

Det borde, tycker man, finnas möjligheter att kräva ett mera effektivt förvaringssätt så att sådana tragedier inte kommer att upprepas, och det synes mig därför angeläget att exempelvis en förordning med detta syfte snart kunde komma till stånd. Samhället bör enligt min åsikt inte stå handfallet inför denna tråkiga utveckling.

Jag har därmed, herr talman, velat ge uttryck för att utskottet har givit ett erkännande åt motionens syfte och uttalar den förhoppningen, att de åtgärder som av utskottet nämnes måtte bli av största betydelse.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om bekäm-

Interpellation om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland

pande av narkotikahandeln, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 21 mars—den 6 april 1965 för att deltaga i FN:s befolkningskommissions sammanträde i New York samma tid.

Stockholm den 16 mars 1965

Ulla Lindström

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 80, i anledning av motioner om viss förstärkning av justitieombudsmanämbetet; och

nr 81, i anledning av motioner om kontroll av taxeringsmyndigheterna genom riksdagens justitieombudsman.

Anmäldes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 18, med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt denna hänvisats till konstitutionsutskottet;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 21, med förslag till lag om kommunala renhållningsavgifter;

nr 84, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna; samt

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 23, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 och 13 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseen-

de å motsvarande utskottsbetänkande fattade samma beslut som första kammaren.

Interpellation om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland

Herr OLSSON, JOHAN, (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Enligt meddelanden som utgått till vederbörande länsmyndighet skall pågående beredskapsarbeten i Hälsingland upphöra efter den 15 mars. Skälet till detta är att den normalt bättre tillgången på arbete under sommarhalvåret skulle göra beredskapsarbeten överflödiga efter nämnda tidpunkt.

Den 15 mars förefaller vara ett alltför tidigt datum för inställandet av beredskapsarbetena i Hälsingland. De under sommarhalvåret rådande bättre sysselsättningsmöjligheterna har vid denna tidpunkt ännu inte inträtt. I stället sker vid denna tid en ökad friställning av arbetskraft inom skogsbruket och byggnadsarbetena kommer inte i gång förrän omkring maj månads ingång.

I norrlandsområdet i övrigt får beredskapsarbetena fortgå en månad längre än i Hälsingland. Bärande motiveringar för att beredskapsarbetena i Hälsingland skall upphöra tidigare än i övriga Norrland saknas eftersom skillnaderna i fråga om sysselsättningsmöjligheterna mellan områdena är obetydliga.

Avbrytande av pågående vägarbeten medför också betydande olägenheter ur trafikteknisk synpunkt. Ett uppskjutande av ytbeläggningen av en väg som belagts med isoleringsgrus torde medföra dryga kostnader för underhåll samt medföra trafikrisker och avsevärt slitage i fordonsparken. Man måste i vissa fall ifrågasätta om inte sådana avbrytanden av pågående vägarbeten är ofördelaktiga ur samhällsekonomisk synpunkt.

Interpellation om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland

Den del av Hälsingland som kan hänföras till ljustalsregionen har under många år varit eftersatt vad gäller vägbyggnader och vägomläggningar. Regionen kämpar med stora svårigheter för att kunna hålla en god balans i näringslivet, motverka folkminskning och undvika en försämring av områdets service. På senare tid har dock en god lokaliseringssverksamhet igångsatts, och förhoppningarna om en stabilisering inom regionen är goda. En förutsättning är emellertid att den påbörjade upprustningen av vägnätet får fortsätta.

Med hänvisning till det anförda får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor.

1. Är statsrådet beredd medverka till att beredskapsarbetena i Hälsingland med hänsyn till arbetsmarknadsläget inom området får fortsätta till den 15 april på samma sätt som i övriga Norrland?

2. Är statsrådet beredd medverka till att anslag på annat sätt ställs till förfogande för att pågående vägarbeten kan få fortsätta, där ett avbrott skulle medföra stora olägenheter?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 43, angående kommunal skatteutjämning, m. m.;

nr 47, angående förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning;

nr 49, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till anordnande av skolskjutsar m. fl. ändamål;

nr 50, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till folkbibliotek; och

nr 62, angående anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegåvade intagna.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 18.28.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 19 mars

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 12 in-
nevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna
följande till kammaren inkomna proto-
koll:

År 1965 den 18 mars sammanträdde
kamrarnas valmän för att jämlikt § 68
riksdagsordningen utse riksdagens mi-
litieombudsman; och befanns efter val-
förrättningens slut därtill hava blivit
utsedd:

herr f. d. häradshövdingen Karl Hu-
go Henkow med 43 röster.

<i>Emil Ahlkvist</i>	<i>G. Ivar Virgin</i>
<i>Robert Johansson</i>	<i>Axel Gustafsson</i>

År 1965 den 18 mars sammanträdde
kamrarnas valmän för att jämlikt § 68
riksdagsordningen utse en ställföreträ-
dare för riksdagens militieombudsman;
och befanns efter valförrättningens slut
därtill hava blivit utsedd:

herr hovrättsrådet Gunnar Thyresson
med 42 röster.

<i>Emil Ahlkvist</i>	<i>G. Ivar Virgin</i>
<i>Robert Johansson</i>	<i>Axel Gustafsson</i>

På framställning av herr talmannen
beslöts att riksdagens kanslideputerade
skulle genom utdrag av protokollet un-
derrättas om dessa val samt anmodas
låta uppsätta och till kamrarna ingiva
förslag dels till förordnanden för de
valda, dels ock till skrivelser till Ko-
nungen med anmälan om de förrätta-
de valen.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts
proposition nr 43, angående kommunal
skatteutjämning, m. m., hänvisades pro-
positionen, såvitt den gällde förslaget
till lag med särskilda bestämmelser om
kommuns, landstingskommuns och an-
nan samfällighets utdebitering av skatt,
till bevillningsutskottet, såvitt den av-
såge frågan om kostnaderna för folk-
pensionering, till lagutskott samt i öv-
rigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till stats-
utskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 47, angående förrådsbyggnad vid
Svenska institutet för konserverings-
forskning;

nr 49, angående anslag för budgetåret
1965/66 till bidrag till anordnande av
skolskjutsar m. fl. ändamål;

nr 50, angående anslag för budgetåret
1965/66 till bidrag till folkbibliotek; och

nr 62, angående anordnande av en
fångvårdsanstalt i Uppsala för studie-
begåvade intagna.

Herr JACOBSSON, PER, (fp) erhöll
på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med hänsyn till omfatt-
ningen av de ärenden, som avses i
Kungl. Maj:ts propositioner nr 43, 49
och 50, hemställer jag, att kammaren
måtte medgiva, att tiden för avgivande
av motioner i anledning av nämnda
kungl. propositioner utsträcker till det
sammanträde, som infaller näst efter
femton dagar från det propositionerna
kommo kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

Ordet lämnades änyo till herr JACOBSSON, PER, (fp) som nu yttrade:

Herr talman! Jag ber att få föreslå, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter för de valmän, som skall utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dem, bestämmas till tio.

Vad herr Jacobsson, Per, sålunda föreslagit bifölls.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 51, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1964 vid dess fyrtioåttonde sammanträde fattade beslut;

nr 55, angående avtal om driften av Institutet för växtförädling av frukt och bär, m. m.;

nr 57, angående inrättande av ett korrosionsinstitut;

nr 59, angående karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad m. m.;

nr 61, med förslag till lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319), m. m.;

nr 66, angående medelsbehovet för försvarstabens verksamhet under budgetåret 1965/66;

nr 69, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § barnvårdslagen den 29 april 1960 (nr 97);

nr 74, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 78, angående vissa anslag till bostadsstyrelsen m. m.

Anmäldes och bordlades av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälningar, att till utskottet inkommit framställningar

dels från fullmäktige i riksgäldskontoret angående ytterligare anslag till förvärv av bostadsrätter för riksdagens räkning, m. m.,

dels ock från styrelsen för riksdagsbiblioteket angående riksdagens uppsyningsstjänsts arbetsuppgifter och organisation.

Anmäldes och bordlades utrikesutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av motioner om upprättande av fasta diplomatiska förbindelser med Tyska demokratiska republiken;

nr 2, i anledning av motioner om en internationell fredskår i FN:s regi, samt nr 3, i anledning av motioner om tillskapande av nedrustningszoner;

statsutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1965/66 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av kronan tillhörig egendom;

bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av väckt motion angående befrielse från skatteplikt för automobil, som äges av högradigt vanför person;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av väckta motioner om sänkt valbarhetsålder för nämndeman;

nr 12, i anledning av väckta motioner om en förenklad aktiebolagstiftning för mindre företag; samt

nr 13, i anledning av väckta motioner angående kompetensfördelningen mellan administrativa domstolar och förvaltningsmyndigheter;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av väckta motioner om reklamfinansierad television, m. m., och om fri etablering för radio- och televisionsanläggningar;

nr 22, i anledning av väckta motioner om juridiska garantier för utfästelser enligt lagen om allmän försäkring;

Meddelande ang. enkla frågor

nr 24, i anledning av väckta motioner om utredning av frågan om sänkt pensionsålder m. m.;

nr 26, i anledning av väckta motioner om dispens från lagen om arbetsförmedling för skrivbyråernas serviceverksamhet;

nr 27, i anledning av väckta motioner angående bostads sanitära utrustning;

nr 28, i anledning av väckt motion angående kostnaderna för transport av avliden från sjukhus till hemorten; samt

nr 29, i anledning av väckta motioner om ett förenklat förfarande vid utgivande av ersättning för läkarvård och tandläkarvård;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av väckta motioner angående införseln av dödade, i Sverige fridlysta djur;

nr 12, i anledning av väckta motioner om fastighetsombud för dödsbon som äger jordbruks- och skogsfastigheter; samt

nr 13, i anledning av väckta motioner angående fridlysning av större rovdjur; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner angående de ensamståendes problem;

nr 11, i anledning av väckta motioner om ökat samhällsstöd åt kvinnor i abortsituation;

nr 12, i anledning av väckta motioner om ett miljöpolitiskt handlingsprogram; samt

nr 13, i anledning av väckta motioner om inrättande av en särskild sjöpolisorganisation.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 18 mars av herr *Adolfsson* (k) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Överväger Statsrådet något initiativ i syfte att från svensk sida underlätta åstadkommandet av en fast färjeförbindelse mellan Ystad och den polska hamnstaden Swinoujscie?»; samt

den 19 mars av herr *Nilsson, Ferdinand*, (cp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Är Statsrådet villig att inför kammaren redogöra för vilka kostnader av automobilskattemedel som skulle uppstå om riksdagen bifölle förslaget i årets statsverksproposition om bidrag av sådana medel till tunnelbanor inom storstadsregionområden, dessa kostnader beräknade för planeringsperioden 1965—1975?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.10.

In fidem
K.-G. Lindelöw